

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

IXe KAMER

A R R E S T

**nr. 211.392 van 21 februari 2011
in de zaak A. 185.898/IX-5792**

In zake: 1. de VZW VLAAMSE DIERENARTSENVERENIGING
2. Marc JANSSENS
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Frank Gillijns
kantoor houdend te Asse
Arsenaalstraat 1
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen:

de ORDE DER DIERENARTSEN
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Patrik De Maeyer en Xavier Leurquin
kantoor houdend te Brussel
Tedescolaan 7
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 14 november 2007, strekt tot de nietigverklaring van:
- in hoofdde, de “Code der Plichtenleer uitgave 2007”, aangenomen door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen op 5 mei 2007;
 - in ondergeschikte orde, de artikelen 6, 8 (2°, 3° en 6°), 9, 11, 12 (6de, 7de en 8ste lid), 13, 14 (1ste lid), 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 (2°, 7° en 9°), 33, 35, 42, 43, 44, 45, 47, 50 en 54 van de “Code der Plichtenleer uitgave 2007”.

II. Verloop van de rechtspleging

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur Alexander Van Steenberge heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partijen en de verwerende partij hebben elk een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 7 februari 2011.

Staatsraad Bert Thys heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Frank Gillijns, die verschijnt voor de verzoekende partijen, en advocaat Patrik De Maeyer, die verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur Alexander Van Steenberge heeft een met dit arrest gedeeltelijk eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Wettelijk kader en feiten

3. Volgens artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 tot instelling van de Orde der Dierenartsen (hierna: de wet van 19 december 1950) hebben de raden van de Orde onder meer tot taak te “zorgen voor de naleving van

de veeartsenijkundige plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, en zelfs buiten hun beroepsbedrijvigheid in geval van zware fouten, die een weerslag zouden hebben op de eer van het beroep”.

Artikel 11, zesde lid, 1°, van de wet van 19 december 1950 bepaalt dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen tot taak heeft “de regelen van de veeartsenijkundige plichtenleer vast te stellen, overeenkomstig de in artikel 5 van deze wet vermelde doeleinden”.

4. In de loop van het jaar 2006 wordt beslist om een nieuwe code van plichtenleer op te stellen, ter vervanging van de “Code der Plichtenleer uitgave 2001”.

Op 5 mei 2007 keurt de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de “Code der Plichtenleer uitgave 2007” goed. Deze code treedt in werking op 1 oktober 2007.

Deze code, die het voorwerp uitmaakt van het voorliggende beroep, wordt bij nieuwsbrief van 17 september 2007 onder meer aan de verzoekende partijen ter kennis gebracht.

5. De eerste verzoekende partij is een vereniging die tot doel heeft de beroepsbelangen van haar leden, die allen dierenarts zijn, te verdedigen. De tweede verzoekende partij is dierenarts.

IV. Onderzoek van de middelen

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

6. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 1, 2, 3 en 11 van de wet van 19 december 1950, van het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel zoals vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel.

Zij betogen dat “diverse artikelen van de Nederlandstalige versie van de Code der Plichtenleer [...] in hun termen [verschillen] van de Franstalige Code de Déontologie”. Zij vermelden “ten exemplatieve titel” drie van de “meest opmerkelijke verschillen”:

- de Franstalige versie vermeldt in artikel 11, eerste lid: “Tout médecin vétérinaire qui n’est pas lui-même installé [...]”, terwijl de Nederlandstalige versie het heeft over: “Elke dierenarts die zelf nog niet gevestigd is [...]”;
- de Franstalige versie vermeldt in artikel 19, eerste lid: “On entend par ‘cas référés’, un animal ou un groupe d’animaux adressé par un médecin vétérinaire (référant) à un confrère (consultant en cas référés) qu’il estime plus compétent”, terwijl de Nederlandstalige versie het heeft over: “Er is sprake van ‘tweedelijnsdiergeneeskunde’ wanneer een dier of een groep dieren door een dierenarts (de eerstelijnsdierenarts) wordt doorverwezen naar een andere dierenarts (de tweedelijnsdierenarts) die geacht wordt meer deskundig te zijn”;
- de Franstalige versie vermeldt in artikel 28, 8°, dat de dierenarts gehouden is tot: “couvrir sa responsabilité civile professionnelle par une assurance”, terwijl de Nederlandstalige versie de dierenarts gebiedt “zijn beroepsaansprakelijkheid te verzekeren”.

Deze verschillen tussen de Nederlandstalige en de Franstalige versie van de Code der Plichtenleer zijn volgens de verzoekende partijen onverenigbaar met de door de wet van 19 december 1950 gewilde “uniciteit van de deontologische regels”. Ze zijn tevens onaanvaardbaar in het licht van het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel zoals vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, omdat ze een verschillend regime voor de dierenartsen instellen, naargelang de versie die wordt toegepast. De verschillen tussen de Nederlandstalige en de Franstalige versie brengen ten slotte met zich dat de rechtzoekende niet in staat is om de rechtsgevolgen van zijn handelingen te voorzien, zodat ook het rechtszekerheidsbeginsel geschonden is.

7. De verwerende partij antwoordt dat de beweerde verschillen slechts enkele kleine, louter materiële vergissingen betreffen, die geen wezenlijk onderscheiden behandeling van twee groepen van rechtzoekenden tot gevolg hebben.

Beoordeling

8. Het standpunt van de verwerende partij wordt bijgevallen dat de door de verzoekende partijen aangehaalde verschillen tussen de Nederlandstalige en de Franstalige versie van de Code der Plichtenleer minimaal zijn en niet ertoe leiden dat de toe te passen deontologische regels verschillen naargelang de Nederlandstalige of de Franstalige versie ervan.

Uit de door de verzoekende partijen aangehaalde tekstfragmenten blijkt niet dat afbreuk wordt gedaan aan de “uniciteit van de deontologische regels”, noch dat het gelijkheidsbeginsel wordt geschonden doordat een verschillend regime voor de dierenartsen zou ontstaan naargelang de Nederlandstalige dan wel de Franstalige versie van de Code der Plichtenleer wordt toegepast. Het rechtszekerheidsbeginsel komt evenmin in het gedrang. De aangegeven verschillen tussen de beide versies zijn immers uiterst minimaal en maken de inhoud van het recht voor de rechtzoekende geenszins onvoorzienbaar,

noch ontoegankelijk. Ze staan er allerminst aan in de weg dat de rechtzoekende in staat is om de draagwijdte van de opgelegde deontologische regels juist in te schatten en zijn handelingen daarop af te stemmen.

9. Het eerste middel is niet gegrond.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

10. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, en voorts van de artikelen 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, doordat artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De dierenarts dient elk verzoek uitgaande van de organen van de Orde te beantwoorden, behalve in geval van ernstige redenen die onverwijld dienen medegedeeld te worden, of in geval van overmacht. Er dient op elke gestelde vraag eerlijk en loyaal geantwoord te worden.”

De verzoekende partijen betogen vooreerst dat de termen “elk verzoek” en “elke gestelde vraag” in deze bepalingen te algemeen zijn. De combinatie van de algemeenheid van de terminologie van artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer met de bepaling van artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 laat volgens de verzoekende partijen aan de organen van de Orde toe om het even welke vraag aan de leden te stellen zonder dat zij daarbij het noodzakelijke verband met het doel, zoals verwoord in de voormelde wetsbepaling, moeten aantonen. Zodanig ongespecificeerde bepalingen als artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer schenden, aldus de verzoekende partijen, de eerder genoemde beginselen en maken machtsoverschrijding uit.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat het gebruik van de omschrijving “uitgaande van de organen van de Orde” een schending uitmaakt van de voormelde artikelen van de wet van 19 december 1950. In dit verband wijzen zij erop dat deze wet “een zeer duidelijke differentiatie van bevoegdheid oplegt naar geografie en naar onderscheiden organen”, terwijl artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer dit niet doet.

Door het gebruik van een algemene terminologie wordt volgens de verzoekende partijen ten slotte ook het proportionaliteitsbeginsel geschonden. Hetzelfde doel kan immers worden bereikt “via minder zware of minder dwangmatige middelen”.

11. De verwerende partij antwoordt dat tuchtrecht geen strafrecht is en het legaliteitsbeginsel hier niet van toepassing is. Het is volgens haar onmogelijk om een volledige lijst van beroepsplichten en dienvolgens van beroepstekortkomingen op te maken. Een deontologische regel wordt meestal ruim geformuleerd en geeft aan de Orde een ruime beoordelingsvrijheid. Gelet op deze beoordelingsvrijheid, zowel wat de omschrijving van de inhoud van de regels als wat de ernst ervan betreft, strookt de kwestieuze formulering van artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer met de behoeften van de Orde. Misbruiken zullen, aldus de verwerende partij, worden beteugeld door de bevoegde rechtsmacht.

12. De verzoekende partijen repliceren dat heel duidelijk dient te worden geformuleerd welke vragen door de Orde regelmatig mogen worden gesteld. De dierenarts is immers verplicht te antwoorden. Het feit dat mogelijke misbruiken door de bevoegde rechtsmacht kunnen worden beteugeld, doet hieraan niets af. De rechtszekerheid vereist immers dat de dierenarts vooraf weet welke zijn rechten en verplichtingen zijn. De verwerende partij gaat volgens de verzoekende partijen niet dieper in op de aangevoerde schending van het proportionaliteitsbeginsel. Zij verwijst voorts ten onrechte naar het standpunt dat de auditeur-verslaggever heeft ingenomen met betrekking tot eenzelfde middel

aangevoerd in de zaak A. 112.588/IX-3118 tegen de “Code der Plichtenleer uitgave 2001”. De auditeur-verslaggever bevestigt immers het standpunt van de verzoekende partijen dat de bestreden bepalingen samen moeten worden gelezen met artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 en dat de bevoegdheden doelgebonden zijn, zodat de Orde niet om het even welke vraag mag stellen.

Beoordeling

13. Zoals de verzoekende partijen in de uiteenzetting van het middel zelf aangeven, moeten de bepalingen van artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer samen worden gelezen met artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 waarbij wordt bepaald dat de raden van de Orde zorgen “voor de naleving van de veeartsenijkundige plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, en zelfs buiten hun beroepsbedrijvigheid in geval van zware fouten, die een weerslag zouden hebben op de eer van het beroep”.

De bevoegdheden van elk overheidsorgaan, en dus ook van de organen van de Orde, zijn noodzakelijk doelgebonden. Vanzelfsprekend is het dan ook uitgesloten dat de organen van de Orde op grond van artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer aan de dierenartsen “om het even welke vraag” zouden mogen stellen, zonder verband met de doelstellingen vermeld in artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950. Noch de rechtszekerheid, noch de bescherming van het privéleven vereisen dienvolgens dat in artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer uitdrukkelijk in herinnering wordt gebracht dat de gestelde vragen betrekking moeten hebben op de in artikel 5 van de wet vermelde aangelegenheden.

Voorts impliceert de omschrijving “uitgaande van de organen van de Orde” niet dat die organen niet zouden moeten handelen binnen de grenzen van hun wettelijke bevoegdheden.

In zoverre ten slotte de schending van het proportionaliteitsbeginsel wordt aangevoerd, moet worden opgemerkt dat de verzoekende partijen daarbij uitgaan van de veronderstelling dat artikel 6, eerste lid, van de Code der Plichtenleer aan de organen van de Orde machtiging verleent tot het stellen van vragen die vreemd zijn aan de doeleinden vermeld in artikel 5 van de wet. Zoals hiervóór reeds uiteengezet, is die veronderstelling niet juist.

14. Het tweede middel is niet gegrond.

C. Derde middel

Standpunt van de partijen

15. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 458 van het Strafwetboek, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van “het beginsel van het persoonlijk karakter van strafmaatregelen” en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, doordat artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“In een diergeneeskundige structuur, in een associatie, een samenwerking, een vennootschap, in een dispensarium, dient onder de dierenartsen een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde aangewezen te worden.”

De verzoekende partijen betogen vooreerst dat het gebruik van de uitdrukking “een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde” te algemeen is. Nergens wordt gespecificeerd wat de termen

“gesprekspartner”, “communicatie” en “organen van de Orde” inhouden. Het rechtszekerheidsbeginsel wordt volgens hen aldus geschonden.

De verzoekende partijen wijzen er voorts op dat de aanstelling van een gesprekspartner, gelet op de bevoegdheden van de organen van de Orde, de verplichting inhoudt voor de betrokkene om te antwoorden op vragen die betrekking hebben op andere leden van de diergeneeskundige structuur, de associatie, de samenwerking, de vennootschap of het dispensarium, of op de inhoud van de zaken die door deze andere leden worden behartigd. Een gesprekspartner moet dan ook op de hoogte zijn van de inhoud van die zaken. Er bestaat evenwel geen gedeeld beroepsgeheim onder dierenartsen, ook niet wanneer ze in een bepaalde structuur werken. Een gedeeld beroepsgeheim wordt enkel onder voorwaarden voor geneesheren aanvaard, namelijk wanneer ze dezelfde patiënt behandelen of in de gevallen bij de wet bepaald. Te dezen doet zich dat niet voor. Het beroepsgeheim staat eraan in de weg dat de aangestelde gesprekspartner gegevens vermeldt die onder het beroepsgeheim van de collega's vallen. Het beroepsgeheim is immers van openbare orde en artikel 458 van het Strafwetboek verhindert dat het beroepsgeheim te dien einde wordt gedeeld.

Volgens de verzoekende partijen wordt “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer” geschonden, doordat artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer aan de leden van een diergeneeskundige structuur, een associatie, een samenwerking, een vennootschap of een dispensarium de verplichting oplegt om aan de gesprekspartner gegevens van buiten hun beroepsbedrijvigheid mee te delen, en aan de gesprekspartner de verplichting oplegt om daarvan kennis te hebben.

De verzoekende partijen laten gelden dat de in het middel aangewezen bepalingen van de wet van 19 december 1950 worden geschonden, aangezien de Orde der Dierenartsen geen enkele bevoegdheid heeft ten aanzien van een diergeneeskundige structuur, een associatie, een samenwerking, een vennootschap of een dispensarium. De Orde kan in de uitoefening van haar

wettelijke bevoegdheden geen verplichtingen opleggen aan deze structuren, terwijl uit artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer blijkt dat zij dat wel doet.

Volgens de verzoekende partijen brengt de invoering van een dergelijke dwingende en beperkende bepaling de vrijheid van vereniging in het gedrang en is ze niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel.

Ten slotte stellen de verzoekende partijen dat artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer verplichtingen oplegt aan de aangestelde gesprekspartner en aan de diergeneeskundige structuur, de associatie, de samenwerking, de vennootschap of het dispensarium, en dat derhalve ook laatstgenoemden zullen kunnen worden gesanctioneerd voor inbreuken van de leden. Een dergelijke dubbele verantwoordelijkheid kan evenwel niet worden ingesteld en gaat in tegen het persoonlijke karakter van straf- en tuchtmaatregelen.

16. De verwerende partij antwoordt dat het aangewezen is om in groepsstructuren die soms ondoorzichtig zijn, een verbindingspersoon aan te wijzen met het oog op de rechtszekerheid op het vlak van de communicatie. Het groepsverband tussen de verbonden dierenartsen impliceert dat de ene betrokken dierenarts tot op zeker punt op de hoogte is van de activiteiten van de andere. In dit opzicht deelt de tussenpersoon aspecten van het beroepsgeheim met de dierenarts-titularis. Met betrekking tot de kennis van feiten die buiten de beroepsbedrijvigheid vallen, verwijst de verwerende partij naar hetgeen zij heeft gesteld over het tweede middel. Voorts legt artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer volgens de verwerende partij geen verplichting op aan structuren, maar enkel aan dierenartsen. De bestreden bepaling kan niet worden beschouwd als een aantasting van de vrijheid van vereniging, noch van het proportionaliteitsbeginsel.

17. De verzoekende partijen repliceren dat de verplichting om een gesprekspartner aan te wijzen, wordt opgelegd aan de structuur, ten aanzien waarvan de Orde der Dierenartsen nochtans geen bevoegdheid heeft. Voorts

stellen zij dat de verwerende partij lichtzinnig omgaat met het begrip beroepsgeheim. Haar interpretatie staat lijnrecht tegenover de bepaling van artikel 458 van het Strafwetboek. Het gevolg van artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer is verregaand, gelet op de strafsancities die op de schending van de Code staan. Volgens de verzoekende partijen antwoordt de verwerende partij niet op de aangevoerde schending van het proportionaliteitsbeginsel en van het recht van vereniging. Voorts wordt nergens gespecificeerd wat de termen “gesprekspartner”, “communicatie”, en “organen van de Orde” inhouden. De verwerende partij verwijst ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118. Te dezen kan geen sprake zijn van een gedeeld beroepsgeheim. Het beroepsgeheim vormt, aldus de verzoekende partijen, wel degelijk een beletsel voor de aangewezen gesprekspartner om communicatie met de Orde te voeren omtrent gegevens die onder het beroepsgeheim van de andere dierenartsen van de diergeneeskundige structuur, de associatie, de samenwerking, de vennootschap of het dispensarium vallen. Ten slotte blijkt uit de bestreden bepaling duidelijk dat de Orde zich inlaat met de organisatie van diergeneeskundige structuren. De Orde kan verplichtingen opleggen aan individuele dierenartsen die in een samenwerkingsverband werken, maar deze verplichtingen kunnen geen betrekking hebben op de organisatie van het samenwerkingsverband zelf.

Beoordeling

18. Vooreerst blijkt niet dat de bepaling luidens dewelke onder de dierenartsen die in groepsverband werken “een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde” moet worden aangewezen, zo onnauwkeurig is dat ze niet zonder afbreuk te doen aan het beginsel van de rechtszekerheid zou kunnen worden toegepast, omdat de betrokkenen hun rechten en verplichtingen niet zouden kennen en de gevolgen van hun handelingen niet zouden kunnen voorzien.

19. Voorts sluit het beroepsgeheim waartoe dierenartsen krachtens artikel 458 van het Strafwetboek gehouden zijn, niet uit dat binnen een samenwerkingsverband verschillende dierenartsen uit hoofde van hun beroep gezamenlijk kennis hebben van feiten of gegevens die onder het beroepsgeheim vallen.

Het beroepsgeheim staat er ook niet aan in de weg dat door de aangewezen gesprekspartner communicatie wordt gevoerd met de organen van de Orde over feiten en gegevens die onder het beroepsgeheim vallen. De verplichting om het beroepsgeheim in acht te nemen bestaat immers niet ten aanzien van organen van de Orde tegenover dewelke de dierenarts gehouden is tot de door de plichtenleer van zijn beroep voorgeschreven eerlijkheid en loyaliteit. De voormelde organen zijn overigens zelf gehouden tot het beroepsgeheim.

Het voorschrift van artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer dat in een diergeneeskundige structuur, een associatie, een samenwerking, een vennootschap of een dispensarium onder de dierenartsen een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde moet worden aangewezen, impliceert dan ook geen schending van het beroepsgeheim.

20. Zoals hiervóór bij de beoordeling van het tweede middel werd gesteld, zijn de vragen van de organen van de Orde waarop de dierenarts krachtens de plichtenleer eerlijk en loyaal dient te antwoorden, noodzakelijk verbonden met de in artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 vermelde doeleinden. Ook de aanwijzing van een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde moet in dat kader worden gezien. Artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer houdt dan ook geen verplichting in om gegevens die geen uitstaans hebben met de in artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 vermelde aangelegenheden, aan de gesprekspartner met het oog op de communicatie met de organen van de Orde mee te delen. Van enige inbreuk op het privéleven is hier derhalve geen sprake.

21. Artikel 6, tweede lid, van de Code der Plichtenleer legt de verplichting tot het aanwijzen van een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde op aan de dierenartsen die werkzaam zijn “in een diergeneeskundige structuur, in een associatie, een samenwerking, een vennootschap, in een dispensarium”, maar legt aldus geen enkele verplichting op aan die structuren, associaties en dergelijke zelf.

De omstandigheid dat de leden van de Orde individuele dierenartsen zijn, sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen bij het vaststellen van de plichtenleer specifieke verplichtingen oplegt aan dierenartsen die hun beroep in één van de genoemde samenwerkingsverbanden uitoefenen.

22. De verplichting om binnen een samenwerkingsverband een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde aan te wijzen, beperkt op generlei wijze het recht van vereniging en onderwerpt dat recht niet aan enige preventieve maatregel. De bestreden bepaling is derhalve niet strijdig met de in artikel 27 van de Grondwet gewaarborgde vrijheid van vereniging.

23. De aanwijzing van een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde houdt niet in dat deze aangewezen dierenarts tuchtrechtelijk aansprakelijk zou kunnen worden gesteld voor inbreuken die door een collega-dierenarts werden gepleegd. Er wordt derhalve geen afbreuk gedaan aan het beginsel dat elke dierenarts persoonlijk gehouden is tot de naleving van de Code der Plichtenleer, noch aan het persoonlijke karakter van een tuchtrechtelijke bestraffing.

24. Ten slotte blijkt niet dat de bestreden bepaling de samenwerking van dierenartsen op een onevenredige wijze zou bemoeilijken. De verplichting om een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde aan te wijzen houdt dan ook geen schending van het proportionaliteitsbeginsel in.

25. Het derde middel is niet gegrond.

D. Vierde middel

Standpunt van de partijen

26. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 8, 2°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De stagemeester zal vooraf met zijn/haar stagiair(e) een overeenkomst afsluiten volgens een door de Faculteit Diergeneeskunde opgesteld en bij het bureau van de bevoegde Gewestelijke Raad neergelegd model.”

De verzoekende partijen betogen dat de term “stagemeester” in de bestreden bepaling niet wordt gedefinieerd, waardoor de inhoud ervan niet duidelijk is. Aan het begrip worden een aantal verantwoordelijkheden en verplichtingen verbonden, zoals beschreven in artikel 8 van de Code der Plichtenleer. Het niet naleven van deze verplichtingen kan strafrechtelijk worden gesanctioneerd. Het kan volgens de verzoekende partijen niet worden toegelaten dat dergelijke verregaande gevolgen worden verbonden aan een begrip dat niet duidelijk is.

27. De verwerende partij antwoordt dat net zoals de term “stagiair”, ook de term “stagemeester” niet aan duidelijkheid te wensen overlaat: de stagemeester is namelijk een oudere ambtgenoot bij wie de stagiair de praktijk leert.

28. De verzoekende partijen repliceren dat de verwerende partij, om uitleg te geven aan de term “stagemeester”, niet verwijst naar de Code der Plichtenleer, maar klaarblijkelijk teruggrijpt naar andere bronnen die evenwel niet afdwingbaar zijn. De stagiair heeft geen ambt, laat staan ambtgenoten. Volgens de

verzoekende partijen verwacht de verwerende partij met de in sommige beroepen ingestelde beroepsstage, die geen uitstaans heeft met een stage die wordt georganiseerd in de schoot van een onderwijsinstelling. De verwerende partij die de Code der Plichtenleer heeft opgesteld, slaagt er niet in om de kwestieuze term in haar eigen Code te definiëren. De verwerende partij verwijst ook ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118. Er kan slechts sprake zijn van rechtszekerheid wanneer de dierenarts de omvang van zijn rechten en plichten met de vereiste precisie kan kennen.

Beoordeling

29. De rechtszekerheid vereist niet dat elke term die in een verordenende bepaling voorkomt, wordt gedefinieerd. Te dezen blijkt genoegzaam uit artikel 8 van de Code der Plichtenleer dat met de term “stagemeester” de dierenarts wordt bedoeld bij wie een student in de diergeneeskunde, onder de voorwaarden die in dat artikel zijn bepaald, een praktische opleiding volgt.

Het valt dan ook niet in te zien dat het ontbreken van een definitie van de term “stagemeester” in de Code der Plichtenleer het beginsel van de rechtszekerheid zou schenden.

30. Het vierde middel is niet gegrond.

E. Vijfde middel

Standpunt van de partijen

31. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 8, 3°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De stagemeester verbindt er zich toe aan de stagiair(e) een praktische opleiding te geven door hem/haar te betrekken bij de wetenschappelijke en technische activiteiten van zijn vak.”

De verzoekende partijen voeren nogmaals aan dat de term “stagemeester” nergens in de Code der Plichtenleer wordt gedefinieerd, zodat de inhoud ervan niet duidelijk is. Niettemin dient de stagemeester zich te verbinden tot het geven van een praktische opleiding. Er kan volgens de verzoekende partijen niet worden toegelaten dat dergelijke verantwoordelijkheden aan een dierenarts worden opgelegd, terwijl de inhoud van de voormelde term niet duidelijk is.

32. De verwerende partij verwijst in haar memorie van antwoord naar hetgeen zij reeds met betrekking tot het vierde middel heeft laten gelden.

33. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord eveneens naar hun argumentatie met betrekking tot het vierde middel.

Beoordeling

34. Het middel wordt om dezelfde redenen als uiteengezet bij de beoordeling van het vierde middel verworpen.

Het vijfde middel is niet gegrond.

F. Zesde middel

Standpunt van de partijen

35. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 1 en 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, doordat artikel 8, 6°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De stagemeester zal erover waken dat de stagiair(e) geen enkele diergeneeskundige handeling stelt in zijn/haar afwezigheid. Overigens is het de stagemeester verboden aan de stagiair(e) opdrachten toe te vertrouwen waarin is voorzien in het kader van de erkenning.”

De verzoekende partijen betogen dat uit artikel 1, 1°, en artikel 4, eerste lid, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde volgt dat alleen een dierenarts diergeneeskundige handelingen mag stellen. Een stagiair kan nooit een dierenarts zijn, aangezien hij nog niet is ingeschreven op de lijst van de Orde der Dierenartsen. De stagiair mag derhalve, zelfs in aanwezigheid van de stagemeester, geen enkele diergeneeskundige handeling stellen. Anders redeneren zou overigens impliceren dat de student de eindverantwoordelijkheid draagt, vermits hem dan is toegelaten in bepaalde omstandigheden diergeneeskundige handelingen te stellen. In artikel 8, 6°, van de Code der Plichtenleer wordt bepaald dat het de stagemeester verboden is om aan de stagiair opdrachten toe te vertrouwen waarin is voorzien in het kader van de erkenning. Gelet op de genoemde wet van 28 augustus 1991 mogen evenwel ook geen andere opdrachten aan de stagiair worden toevertrouwd. De Code der Plichtenleer kan niet met een wet worden gelijkgesteld. De bestreden bepaling voert een systeem in dat niet tot de bevoegdheid van de Orde behoort. Ze stelt een stagesysteem in voor studenten, daar waar deze aangelegenheid enkel kan worden geregeld door de universiteiten of het ministerie van Onderwijs.

36. De verwerende partij antwoordt dat het doel van de stage erin bestaat dat de stagiair de activiteiten van zijn stagemeester aandachtig volgt en hem bijstaat, onder diens toezicht. Alleen de stagemeester is evenwel aansprakelijk voor de behandeling waarin hij wordt bijgestaan. Volgens de verwerende partij holt het standpunt van de verzoekende partijen dat de stagiair nooit om het even welke diergeneeskundige handeling zou mogen stellen, het begrip “stage” uit. Het behoort volgens haar krachtens “artikel 11, c, laatste lid, 4°, van de wet van 28 augustus 1991” (lees: artikel 11, zesde lid, 4°, van de wet van 19 december 1950) tot de bevoegdheid van de Hoge Raad om de algemene regels van werking en bestuur van de Orde vast te stellen. Bezwaarlijk kan worden gesteld dat de

regeling van de voorwaarden om toe te treden tot de stage, met inbegrip van de verplichtingen die op de stagiair en de stagemeeester rusten, niet tot deze bevoegdheid zou behoren. Het stagesysteem dat betrekking heeft op de toetredingsvoorwaarden tot de Orde, is bij uitstek een aangelegenheid die tot de uitsluitende bevoegdheid van de Orde behoort, vermits de inschrijving op de lijst van de Orde een prerogatief is dat verleend werd aan de Gewestelijke Raden. De universiteiten, noch het ministerie van Onderwijs zijn ter zake bevoegd.

37. De verzoekende partijen repliceren dat enkel een dierenarts diergeneeskundige handelingen mag stellen. De verwerende partij ontkent de inhoud van artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde en houdt ten onrechte voor dat de stagiair een diergeneeskundige handeling kan stellen in aanwezigheid van een dierenarts. Volgens het tweede deel van artikel 8, 6°, van de Code der Plichtenleer is het de stagemeeester verboden om aan de stagiair opdrachten toe te vertrouwen waarin is voorzien in het kader van de erkenning. Dit zou betekenen dat de stagemeeester aan de stagiair wél opdrachten mag toevertrouwen buiten dat kader. Dit maakt volgens de verzoekende partijen eveneens een schending uit van artikel 4 van de genoemde wet van 28 augustus 1991.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat de verwerende partij de fout maakt de stage te laten ressorteren onder de toetredingsvoorwaarden voor het beroep. De stage zoals bedoeld in de Code der Plichtenleer, betreft evenwel een stage in de schoot van de onderwijsinstelling, waarvoor het ministerie van Onderwijs bevoegd is na een wetgevend initiatief.

Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118. Indien dat standpunt wordt gevolgd, dan zou de consequentie zijn dat de student de eindverantwoordelijkheid draagt voor de gestelde handelingen, vermits dan wordt aangenomen dat die student in bepaalde omstandigheden diergeneeskundige handelingen vermag te stellen.

Alsdan zou iets aan de wet worden toegevoegd waarin de wetgever niet heeft voorzien.

Beoordeling

38. Luidens artikel 4 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde, zoals het luidde op het ogenblik van het tot stand komen van de bestreden akte, mag niemand de diergeneeskunde uitoefenen indien hij geen dierenarts is en mogen dierenartsen de diergeneeskunde slechts uitoefenen nadat zij hun titel hebben laten viseren door de geneeskundige commissie die bevoegd is voor de plaats waar zij zich wensen te vestigen en indien zij ingeschreven zijn op de lijst van de voor hun beroep bevoegde Orde. Artikel 1, 1°, van diezelfde wet bepaalt dat onder “dierenarts” moet worden verstaan: “degene die in het bezit is van het wettelijk diploma van doctor in de veeartsenijkunde of in de diergeneeskunde, behaald overeenkomstig de wetgeving op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens of die er wettelijk van vrijgesteld is”. Artikel 3, § 1, van diezelfde wet omschrijft de diergeneeskundige handelingen waaruit de uitoefening van de diergeneeskunde bestaat.

Krachtens deze wetsbepalingen is het uitgesloten dat studenten diergeneeskunde, die immers geen dierenarts zijn in de zin van artikel 1, 1°, van de wet, zelf diergeneeskundige handelingen stellen.

In de mate dat artikel 8, 6°, van de Code der Plichtenleer, door te bepalen dat de stagemeester erover zal waken dat de stagiair(e) geen enkele diergeneeskundige handeling stelt in zijn/haar afwezigheid en dat de stagemeester aan de stagiair(e) geen opdrachten mag toevertrouwen waarin is voorzien in het kader van de erkenning, impliciet te kennen geeft dat de stagiair(e) in andere gevallen wél diergeneeskundige handelingen kan stellen, miskent het de voormelde wetsbepalingen.

39. Het zesde middel is in zoverre gegrond. Het verantwoordt evenwel niet de vernietiging van de gehele Code der Plichtenleer, doch slechts van artikel 8, 6°, van deze Code dat daarvan kan worden afgescheiden.

G. Zevende middel

Standpunt van de partijen

40. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen (hierna: de wet van 2 augustus 2002), doordat artikel 9, derde lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Elke misleidende en/of vergelijkende reclame is verboden.”

De verzoekende partijen betogen dat uit artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 blijkt dat vergelijkende reclame onder bepaalde voorwaarden geoorloofd is. Overeenkomstig artikel 6, § 3, van deze wet kunnen de beroepsregulerende overheden de vergelijkende reclame enkel verbieden of beperken voor zover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrij beroep te vrijwaren. Inzake reclameboodschappen moet volgens de verzoekende partijen dan ook een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds voorschriften die nauw verband houden met de deontologie en anderzijds voorschriften die vrije beroepsbeoefenaars in hun economische vrijheid beperken. De eerstgenoemde voorschriften zijn toegelaten. Ze mogen opleggen dat reclame objectief is en in overeenstemming met de beginselen van eer, geheimhouding, eerlijkheid en waardigheid. Anders is het volgens de verzoekende partijen gesteld met reclamevoorschriften die de dierenartsen beperken in hun economische vrijheid. Dergelijke voorschriften zijn een hinderpaal voor de handelingsvrijheid van de leden van de beroepsgroep en voor de mededinging tussen deze leden onderling. De totale uitsluiting van vergelijkende reclame moet als een dergelijk voorschrift worden beschouwd.

De laatstgenoemde voorschriften kunnen volgens de verzoekende partijen niet worden aangenomen. Potentiële klanten moeten immers de mogelijkheid hebben om duidelijke en nauwkeurige informatie over de betrokken diensten te verkrijgen, die hen in staat stelt vrij een dierenarts te kiezen. Het begrip reclame omvat niet alleen het verstrekken van juiste informatie aan de gebruiker, maar ook het bevorderen van diensten, met inbegrip van de vergelijking met een concurrent of met de diensten van de concurrenten. De potentiële klant moet beschikbare alternatieven kunnen onderscheiden en op een rationele grondslag een dierenarts kunnen kiezen.

De verzoekende partijen besluiten dat bij gebrek aan bewijs dat een absoluut verbod van vergelijkende reclame objectief gezien noodzakelijk is ter vrijwaring van de waardigheid van het beroep en de beroepsethiek, moet worden aangenomen dat artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 geschonden is.

41. De verwerende partij antwoordt dat artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 bepaalt dat vergelijkende reclame slechts onder bepaalde voorwaarden geoorloofd is. Volgens haar is de algemene regel derhalve nog steeds dat vergelijkende reclame verboden is. Artikel 6, § 4, van de genoemde wet bepaalt dat de beroepsregulerende overheden deontologische regels kunnen vaststellen om vergelijkende reclame te verbieden of te beperken voor zover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrije beroep te vrijwaren. Volgens de verwerende partij valt deze kwestie binnen haar discretionaire beoordelingsbevoegdheid. De Raad van State beschikt te dezen slechts over een marginale toetsingsbevoegdheid en de verzoekende partijen maken niet aannemelijk dat het opgelegde verbod kennelijk onredelijk is.

42. De verzoekende partijen repliceren dat de verwerende partij ten onrechte verwijst naar artikel 6, § 4, van de wet van 2 augustus 2002 om het verbod van vergelijkende reclame te rechtvaardigen. Zij herhalen dat het desbetreffende verbod de economische vrijheid van de dierenartsen beperkt en geenszins noodzakelijk is om de deontologie van de beroepsgroep te vrijwaren.

43. In haar laatste memorie betoogt de verwerende partij dat indien vergelijkende reclame zou worden toegestaan, dit noodzakelijk tot gevolg zou hebben dat dierenartsen zich met elkaar gaan vergelijken op het vlak van hun competenties en op het vlak van de prijs die aan de klant wordt aangerekend.

Een vergelijking op het vlak van competenties houdt volgens de verwerende partij in dat de ene dierenarts pretendeert “beter” te zijn dan een andere, waardoor aan de andere minstens een zweem van minder bekwaamheid of zelfs van onbekwaamheid wordt toegedicht. In dit opzicht is vergelijkende reclame in strijd met het principe van confraterniteit dat vervat is in artikel 7 van de Code der Plichtenleer. Het bewijs van “betere” competenties zou bovendien slechts kunnen worden geleverd door verwijzing naar eerder verrichte diergeneeskundige prestaties, wat op gespannen voet staat met de confidentialiteitsverplichting waaraan dierenartsen onderworpen zijn. Voorts zal het toelaten van vergelijkende reclame volgens de verwerende partij leiden tot een verhoging van het gebruik van diergeneesmiddelen, aangezien de ene dierenarts zal pretenderen met een bepaalde behandeling veel sneller tot resultaat te komen dan een andere, terwijl het altijd haar zorg is geweest, in het belang van de volksgezondheid, om het gebruik van geneesmiddelen bij dieren zoveel mogelijk te beperken. Dierenartsen moeten mee de behoeders zijn van de volksgezondheid en dienen deze opdracht uit te voeren in consensus en overleg met elkaar en met de overheid.

Een vergelijking op het vlak van de prijs is volgens de verwerende partij in het licht van de waardigheid en de deontologie van het beroep evenmin aanvaardbaar. Een vergelijking van de prijs zou immers ook een vergelijking inhouden van de geneesmiddelen die voor de behandeling nodig zijn en een dergelijke vergelijking is volkomen in strijd met de artikelen 9 en 10 van de wet van 25 maart 1964 op de geneesmiddelen, die elke reclame voor geneesmiddelen verbieden.

Ten overvloede laat de verwerende partij gelden dat de potentiële klant door het verbod van vergelijkende reclame geen relevante informatie zou moeten missen om zich tot de juiste dierenarts te kunnen wenden. Dierenartsen mogen te allen tijde op uithangborden en visitekaartjes aangeven welke dieren zij behandelen en welke uitrusting zij daarvoor ter beschikking hebben. Zij kunnen ook melding maken van de competenties die zij zelf hebben. Zij mogen een titel van specialist bezigen, indien zij daarvoor over het vereiste diploma beschikken. Zij mogen ook hun honoraria vermelden.

Ten slotte merkt de verwerende partij op dat niet alleen voor de dierenartsen een verbod van vergelijkende reclame is ingesteld. Onder meer voor geneesheren, architecten en advocaten is in hun respectieve deontologische codes voorzien in een absoluut verbod op vergelijkende reclame. Volgens de verwerende partij hebben al deze beroepsgroepen allicht om gelijkaardige redenen geoordeeld dat een verbod van vergelijkende reclame nodig is voor de waardigheid en de deontologie van het beroep.

Beoordeling

44. Artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 luidt als volgt:

“§ 1. Vergelijkende reclame is elke vorm van reclame waarbij een concurrent dan wel door een concurrent aangeboden goederen of diensten uitdrukkelijk of impliciet worden genoemd.

§ 2. Onverminderd de toepassing van strengere wetten is vergelijkende reclame inzake vrije beroepen, wat de vergelijking betreft, geoorloofd op voorwaarde dat zij:

- 1° niet misleidend is in de zin van de artikelen 4 en 5;
- 2° betrekking heeft op goederen of diensten die in dezelfde behoeften voorzien of voor hetzelfde doel zijn bestemd;
- 3° betrekking heeft op een of meer wezenlijke, relevante, controleerbare en representatieve kenmerken van deze goederen en diensten, waartoe ook de prijs kan behoren, die op objectieve wijze met elkaar worden vergeleken;
- 4° niet ertoe leidt dat op de markt de adverteerder met een concurrent, of merken, namen, of andere onderscheidende kenmerken, goederen of diensten van de adverteerder met die van een concurrent worden verward;

- 5° niet de goede naam schaadt van of zich niet kleinerend uitlaat over de merken, namen, andere onderscheidende kenmerken, goederen, diensten, activiteiten of omstandigheden van een concurrent;
- 6° voor producten met een benaming van oorsprong in elk geval betrekking heeft op producten met dezelfde benaming;
- 7° geen oneerlijk voordeel oplevert ten gevolge van de bekendheid van een merk, naam of andere onderscheidende kenmerken van een concurrent dan wel van de oorsprongsbenamingen van concurrerende producten;
- 8° geen goederen of diensten voorstelt als imitatie of namaak van goederen of diensten met een beschermd merk of beschermde naam.

§ 3. Elke vergelijking die verwijst naar een speciale aanbieding moet duidelijk en ondubbelzinnig het einde van de speciale aanbieding vermelden of, in voorkomend geval, dat zij loopt zolang de voorraad strekt of de diensten kunnen worden geleverd, en, zo de speciale aanbieding nog niet loopt, het begin aangeven van de periode gedurende welke een speciale prijs of andere specifieke voorwaarden gelden.

§ 4. In afwijking van § 2 kunnen de beroepsregulerende overheden volgens de gebruikelijke wijze waarop ze hun deontologische regels vaststellen de vergelijkende reclame verbieden of beperken voorzover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrij beroep te vrijwaren.

§ 5. Indien voor het betrokken vrij beroep geen beroepsregulerende overheid bestaat, kan de Koning, in afwijking van § 2 en na een onderzoek waarvan Hij de nadere uitvoeringsregels bepaalt, de vergelijkende reclame verbieden of beperken voor zover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van dat beroep te vrijwaren.

§ 6. De koning kan, na advies van de beroepsregulerende overheden, de vergelijkende reclame verbieden of beperken om de volksgezondheid te vrijwaren.”

Krachtens de tweede paragraaf van het aangehaalde wetsartikel is vergelijkende reclame inzake vrije beroepen toegestaan, mits voldaan is aan de opgesomde voorwaarden.

De vierde paragraaf bepaalt dat in afwijking van de tweede paragraaf de beroepsregulerende overheden volgens de gebruikelijke wijze waarop zij hun deontologische regels vaststellen de vergelijkende reclame kunnen verbieden of beperken, althans “voorzover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrij beroep te vrijwaren”.

45. Te dezen stelt artikel 9, derde lid, van de Code der Plichtenleer een absoluut verbod in van vergelijkende reclame.

De redenen die volgens de uiteenzetting van de verwerende partij in haar laatste memorie aan de grondslag liggen van dit verbod, kunnen door de Raad van State slechts marginaal worden beoordeeld. In het kader van deze beoordeling besluit de Raad van State dat het standpunt van de verwerende partij volgens hetwelk -enerzijds- vergelijkende reclame de confraterniteit in het gedrang kan brengen die door artikel 7 van de Code der Plichtenleer aan elke dierenarts wordt opgelegd, evenals de vereiste confidentialiteit met betrekking tot reeds verrichte diergeneeskundige prestaties en het wettelijke reclameverbod voor geneesmiddelen, en -anderzijds- vergelijkende reclame niet onontbeerlijk is opdat de potentiële klant met kennis van zaken een keuze zou kunnen maken, niet als kennelijk onredelijk kan worden aangemerkt en het kwestieuze verbod genoegzaam kan onderbouwen.

46. Het zevende middel is niet gegrond.

H. Achtste middel

Standpunt van de partijen

47. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet van 2 - 17 maart 1791 (hierna: decreet d'Allarde), van artikel 2 van de wet van 10 juni 2006 tot bescherming van de economische mededinging en van de wet van 10 juni 2006 tot oprichting van een Raad voor de Mededinging, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 15 september 2006 (hierna: de wet tot bescherming van de economische mededinging), van de artikelen 43 en 81, lid 1, van het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap van 25 maart 1957 (hierna: EG-verdrag), van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van

19 december 1950 en van artikel 27 van de Grondwet, doordat artikel 11 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Elke dierenarts die zelf nog niet gevestigd is en die een andere dierenarts in de uitoefening van zijn beroep heeft vervangen of vergezeld, mag zich nadien gedurende een periode van twee jaar niet vestigen in de streek van laatstgenoemde, behoudens voorafgaande schriftelijke toestemming van de betrokken dierenarts of toestemming van de bevoegde Gewestelijke Raad, die daartoe een met redenen omklede beslissing neemt.

Hetzelfde geldt voor de studenten die een practicus bij de beroepsuitoefening vergezellen. De practicus is verplicht aan de student(e) de inhoud van dit artikel ter kennis te brengen alvorens zijn/haar aanwezigheid bij de beroepsactiviteiten toe te staan.

In elk geval wordt het de dierenartsen aangeraden een geschreven overeenkomst af te sluiten waarin de voorwaarden worden bepaald waaraan een eventuele vestiging van deze student(e) of vervang(st)er in de betreffende ‘streek’ wordt onderworpen.

De ‘streek’ zal er volgens de overeenkomst duidelijk worden in afgebakend.”

De verzoekende partijen betogen dat de bij wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het betwiste artikel 11 van de Code der Plichtenleer legt volgens de verzoekende partijen beperkingen op aan de mededinging, die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar die in werkelijkheid ertoe strekken de materiële belangen van de reeds gevestigde dierenartsen te begunstigen. De desbetreffende bepalingen vormen een merkbare aantasting van de mededinging, aangezien het verbod dat zij instellen, betrekking heeft op alle dierenartsen die zelf nog niet gevestigd zijn en die een andere dierenarts in de uitoefening van het beroep hebben bijgestaan, evenals op alle studenten die een practicus bij de beroepsuitoefening vergezellen. De omstandigheid dat de streek waarbinnen het verbod geldt, in een overeenkomst kan worden afgebakend, impliceert niet dat deze afbakening geen wezenlijk deel van de markt kan uitmaken.

Volgens de verzoekende partijen is niet alleen de genoemde wet geschonden, maar ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de kwestieuze bepalingen van de Code der Plichtenleer.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat artikel 11 van de Code der Plichtenleer moet worden beschouwd als een niet-concurrentiebeding. Op grond van artikel 7 van het decreet d'Allarde wordt aangenomen dat een dergelijk beding beperkt moet zijn naar tijdsduur, territoriale werking en eronder vallende activiteiten. De bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer raken evenwel aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts en zijn geenszins verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

De verplichting om zich gedurende een periode van twee jaar niet te vestigen in de streek van de betrokken dierenarts is, aldus de verzoekende partijen, bovendien uitermate vaag en niet-gespecificeerd, waardoor de rechtszekerheid wordt geschonden.

De verzoekende partijen wijzen erop dat de bepalingen van artikel 11, tweede, derde en vierde lid, van de Code der Plichtenleer betrekking hebben op studenten. Zij stellen dat uit de wet van 19 december 1950 volgt dat de verwerende partij geen enkele bevoegdheid heeft ten aanzien van studenten en dat de voormelde bepalingen dienvolgens de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 schenden.

Volgens de verzoekende partijen laat ook de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, dusdanige beperkende bepalingen niet toe. Bovendien wordt het proportionaliteitsbeginsel

geschonden, aangezien het nagestreefde doel ook met minder stringente middelen kan worden bereikt.

Ten slotte zijn de beperkingen die door artikel 11 van de Code der Plichtenleer worden opgelegd, volgens de verzoekende partijen strijdig met artikel 43 van het EG-verdrag en het daarin vervatte principe van de vrijheid van vestiging.

48. De verwerende partij antwoordt dat de bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer beogen om de dierenartsen die zijn ingeschreven op de lijst van de Orde der Dierenartsen, te beschermen tegen een vorm van oneerlijke mededinging die erin zou bestaan dat het cliënteel van een collega die werd bijgestaan of vervangen, wordt weggekaapt. De eerlijke mededinging wordt aldus niet belemmerd, maar integendeel beschermd tegen onaanvaardbare praktijken. Zo wordt de doelstelling van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, met name het verbieden van concurrentievervalsing, bewerkstelligd. De regel is volgens de verwerende partij bovendien beperkt, zowel wat de duur (twee jaar), de territoriale werking (streek), als de eronder vallende activiteiten (vestiging) betreft. De begrippen “twee jaar” en “streek” zijn, aldus de verwerende partij, niet vaag en ongespecificeerd. De bestreden bepalingen hebben geen betrekking op willekeurige studenten, maar op studenten die dierenarts in spe zijn. Ze betreffen dan ook voorwaarden van inschrijving op de lijst van de Orde en de uitoefening van het beroep van dierenarts na deze inschrijving. De verzoekende partijen leggen ten slotte niet uit waarom een beperkt vestigingsverbod van twee jaar in een bepaalde streek onredelijk stringent zou zijn en daardoor het proportionaliteitsbeginsel zou schenden.

49. De verzoekende partijen repliceren dat de verwerende partij ten onrechte ervan uitgaat dat wanneer een cliënt omschakelt van de ene dierenarts naar een andere die de eerste eerder heeft bijgestaan, er sprake is van oneerlijke concurrentie. Een dergelijke redenering leidt immers tot protectionisme en gaat in tegen de wet op de economische mededinging. Volgens de verzoekende partijen

stelt de verwerende partij ten onrechte dat artikel 11 van de Code der Plichtenleer slechts beoogt de dierenartsen tegen oneerlijke mededinging te beschermen. Zij argumenteren dat het niet aan de ondernemersverenigingen toekomt om te bepalen hoe de mededinging “billijk” of “eerlijk” kan verlopen. De bescherming van billijke mededingingsvoorwaarden is een opdracht van de wetgever en het staat niet aan de ondernemersverenigingen om zelfregulerend op te treden. De mededingingsregels hebben overigens niet tot doel een eerlijke mededinging tot stand te brengen of te vrijwaren, maar strekken ertoe te waarborgen dat de mededinging niet wordt vervalst. De bestreden bepalingen van de Code leggen beperkingen op inzake de vestiging, die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar die in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden. De desbetreffende bepalingen zijn zeer algemeen in hun terminologie en leggen daardoor een verbod op dat naar zijn implicaties niet kan worden ingeschat.

Voorts is de Orde der Dierenartsen volgens de verzoekende partijen niet bevoegd om te bepalen dat de studenten een overeenkomst moeten aangaan met de dierenarts. Dat de gevolgen verregaand zijn, blijkt uit het voorbeeld van een student die zijn stage doet bij een dierenarts in Brussel. Het is in dit geval niet duidelijk hoe de termijn van twee jaar moet worden berekend en hoe de “streek” moet worden afgebakend. De beperkingen die de verwerende partij aldus aanbrengt aan het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid, staan niet in verhouding met de noodzaak van de maatregel.

Volgens de verzoekende partijen antwoordt de verwerende partij niet op de aangevoerde schending van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag, noch op de aangevoerde schending van artikel 43 van ditzelfde verdrag. De verwerende partij verliest uit het oog dat de wet van 5 augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging werd vervangen door de wetten van 10 juni 2006, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 15 september 2006. De verwerende partij kan volgens de verzoekende partijen ten slotte niet verwijzen naar het

auditoraatsverslag in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde achtste middel.

50. In hun laatste memorie laten de verzoekende partijen nog gelden dat er te dezen een merkbare mededingingsverstoring is op een wezenlijk deel van de Belgische markt, aangezien de Code der Plichtenleer een weerslag heeft op alle dierenartsen die zijn ingeschreven op de lijst van de Orde.

Met betrekking tot de aangevoerde schending van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag betogen de verzoekende partijen dat de verbodsbepaling van artikel 11 van de Code der Plichtenleer evenzeer geldt voor de buitenlandse dierenartsen die zelf nog niet in België gevestigd zijn en die in België een andere dierenarts in de uitoefening van zijn beroep hebben vervangen of vergezeld.

De verzoekende partijen benadrukken voorts dat het recht van vestiging zoals gewaarborgd door artikel 43 van het EG-verdrag, geëvolueerd is naar een verbod van alle beperkingen op de toegang en/of de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten door onderdanen van een lidstaat in een andere lidstaat. Aangezien artikel 11 van de Code der Plichtenleer eveneens gevolgen heeft voor buitenlandse dierenartsen die zich in België vestigen, is de genoemde verdragsbepaling volgens de verzoekende partijen wel degelijk van toepassing.

Beoordeling

51. Artikel 2, § 1, van de wet tot bescherming van de economische mededinging bepaalt dat alle besluiten van ondernemingsverenigingen verboden zijn die ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Het voormelde verbod geldt slechts voor “merkbare” mededingingsbeperkende afspraken, dit wil zeggen voor overeenkomsten,

besluiten van ondernemingsverenigingen of onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de mededinging merkbaar beïnvloeden.

Om na te gaan of de aantasting van de mededinging merkbaar is, is een individuele beoordeling vereist.

52. De Code der Plichtenleer moet worden beschouwd als een besluit van ondernemingsverenigingen. Er is immers sprake van een ondernemingsvereniging in de zin van de genoemde wet, wanneer de natuurlijke of rechtspersonen die er lid van zijn of sommige ervan, ondernemingen zijn in de zin van artikel 1 van de genoemde wet, dit wil zeggen op een duurzame wijze een economisch doel nastreven. Zo zijn beoefenaars van vrije beroepen “ondernemingen” en hun beroepsverenigingen “ondernemingsverenigingen” in de zin van deze wet.

Artikel 11 van de Code der Plichtenleer beperkt het recht van een dierenarts die zelf nog niet is gevestigd, om zich te vestigen in de “streek” van de dierenarts die hij in de beroepsuitoefening heeft vervangen of bijgestaan of die hij als student bij de beroepsuitoefening heeft vergezeld. De “streek” moet in een overeenkomst “duidelijk worden [...] afgebakend”. De beperking geldt slechts voor twee jaar. Bovendien kan ervan worden afgeweken mits voorafgaande toestemming van de betrokken dierenarts of gemotiveerde beslissing van de Gewestelijke Raad.

De verzoekende partijen brengen geen gegevens aan die ervan overtuigen dat deze regeling de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan “merkbaar” beperkt.

53. Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot

gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden. De beperking van vestiging zoals bepaald in artikel 11 van de Code der Plichtenleer geldt slechts voor de “streek” waarin de gevestigde dierenarts werkt en beïnvloedt bijgevolg niet de handel tussen lidstaten.

54. Artikel 43 van het EG-verdrag bepaalt dat beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden zijn. Artikel 11 van de Code der Plichtenleer spreekt zich als zodanig niet uit over de vestiging van onderdanen van andere lidstaten als dierenarts in België, zodat deze verdragsbepaling niet in het geding is.

55. Artikel 7 van het decreet d’Allarde waarborgt de vrijheid van handel en nijverheid, maar die vrijheid is niet onbeperkt. De overheid is immers bevoegd om overeenkomstig de wet de economische activiteiten van personen en ondernemingen te regelen. Indien de betrokken beroepsvereniging binnen haar door of krachtens de wet toegekende bevoegdheden blijft, dan vormen de door deze vereniging uitgevaardigde normen geen onwettige beperking van het beginsel van de vrijheid van handel en nijverheid.

Het decreet d’Allarde staat er dan ook niet aan in de weg dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een naar tijd en plaats beperkt verbod instelt om zich te vestigen in de “streek” van de confrater die men als dierenarts heeft bijgestaan of vervangen of die men als student bij de beroepsuitoefening heeft vergezeld. De verzoekende partijen maken niet aannemelijk dat de verwerende partij te dezen haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd.

56. Het verbod om zich “gedurende een periode van twee jaar [...] te vestigen in de streek van laatstgenoemde” is voldoende duidelijk en nauwkeurig opdat de betrokkenen hun rechten en verplichtingen zouden kennen. Het doet dan ook geen afbreuk aan de rechtszekerheid, temeer daar aan de betrokkenen wordt aangeraden een overeenkomst te sluiten waarin de voorwaarden worden bepaald waaraan een eventuele vestiging van een student of vervanger “in de streek” wordt onderworpen.

57. Artikel 11 van de Code der Plichtenleer regelt de vestiging van dierenartsen en beperkt onder meer het recht van een dierenarts om zich te vestigen in de streek waar hij als student een practicus bij de beroepsuitoefening heeft vergezeld. Deze regels gelden voor dierenartsen die op de lijst van de Orde zijn ingeschreven. De verzoekende partijen stellen dan ook ten onrechte dat artikel 11 van de Code der Plichtenleer verplichtingen oplegt aan studenten.

58. Artikel 27 van de Grondwet waarborgt de vrijheid van vereniging. De verzoekende partijen geven niet aan op welke wijze artikel 11 van de Code der Plichtenleer de vrijheid van vereniging zou miskennen.

59. De verzoekende partijen maken evenmin duidelijk in welk opzicht artikel 11 van de Code der Plichtenleer het proportionaliteitsbeginsel zou schenden. De verzoekende partijen tonen niet aan dat er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de betwiste maatregel en het doel dat ermee wordt nagestreefd.

60. Het achtste middel is niet gegrond.

I. Negende middel

Standpunt van de partijen

61. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van de artikelen 43 en 81, lid 1, van het EG-verdrag, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 27 van de Grondwet, van artikel 11 van het Europees Verdrag over de rechten van de mens (hierna: EVRM), van artikel 22 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (hierna: BUPO), van de artikelen 6 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van 19 december 1966, van het rechtszekerheidsbeginsel en van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, doordat artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Het is de dierenarts, hetzij alleenwerkend, hetzij als effectief actief lid van de medische staf van een structuur, verboden meer dan één diergeneeskundige structuur te openen of open te houden. In uitzonderlijke omstandigheden kan de Gewestelijke Raad van de Orde een afwijking toestaan voor bepaalde tijd.”

De verzoekende partijen betogen dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het betwiste artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het een dierenarts verbiedt meer dan één diergeneeskundige structuur te openen of open te houden. De desbetreffende bepaling strekt er, aldus de verzoekende partijen, in werkelijkheid toe bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te

houden, waarbij afbreuk wordt gedaan aan het concurrentieproces tussen de dierenartsen onderling.

Volgens de verzoekende partijen is niet alleen de genoemde wet geschonden, maar ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepaling van de Code der Plichtenleer.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer de in andere vrije beroepen ook al achterhaalde “uniciteit van kantoor” instelt, die evenwel een schending inhoudt van artikel 7 van het decreet d’Allarde. De opgelegde beperking is niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren. Integendeel levert het openhouden van meer dan één structuur een groter klantenpotentieel op en derhalve meer economische voordelen voor de betrokken dierenartsen, wat de kwaliteit van de dienstverlening ten goede komt.

Volgens de verzoekende partijen schendt artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer het proportionaliteitsbeginsel, aangezien deze verbodsbepaling de belangen van de dierenartsen wil begunstigen die slechts één diergeneeskundige praktijk willen of kunnen openhouden, terwijl het nagestreefde doel ook met minder stringente middelen kan worden bereikt. Ook de vrijheid van vereniging, gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, laat volgens de verzoekende partijen een dergelijke beperkende bepaling niet toe. Zij voegen eraan toe dat de bestreden bepaling van de Code der Plichtenleer eveneens artikel 22 van het BUPO, de artikelen 6 en 8 van het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966 en artikel 11 van het EVRM schendt, die eveneens de vrijheid van vereniging en het recht op arbeid vastleggen.

De beperking dat een dierenarts slechts één diergeneeskundige structuur mag openen of open houden, miskent volgens de verzoekende partijen tevens artikel 43 van het EG-verdrag en de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

De verzoekende partijen wijzen er ten slotte op dat artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer bepaalt dat de Gewestelijke Raad in uitzonderlijke omstandigheden een afwijking kan toestaan. Welke uitzonderlijke omstandigheden in aanmerking komen, is evenwel niet nader bepaald. Evenmin worden waarderingscriteria vooropgesteld. Dienvolgens is volgens de verzoekende partijen tevens het rechtszekerheidsbeginsel geschonden.

62. De verwerende partij antwoordt dat het onderwerpen van een beroep aan een reglementering niet mag worden beschouwd als een schending van het principe van de vrijheid van vestiging. De bestreden bepaling wordt ingegeven door de bekommernis erover te waken dat de dierenartsen hun financiële belangen niet laten primeren op hun beroepsverplichtingen. Volgens de verwerende partij wordt niet aangetoond hoe het vestigingsrecht wordt aangetast en is het middel derhalve niet ontvankelijk. Zij wijst erop dat het Hof van Cassatie in verschillende arresten gelijkaardige beperkingen opgelegd aan geneesheren heeft aanvaard, omdat de verspreiding van de activiteit over meerdere kabinetten van aard is om de kwaliteit van de verstrekte zorgen aan te tasten. De voorgehouden discriminatie bestaat, aldus de verwerende partij, niet. Artikel 42 van de Code der Plichtenleer bepaalt dat een dierenarts zich slechts met één enkele associatie mag verbinden en uit artikel 43 van diezelfde Code blijkt dat er slechts één uitbatingszetel per associatie wordt toegestaan. Artikel 12, zesde lid, van de Code tast de bevoegdheden van de Koning inzake de bevoorrading en het beheer van de depots, het toezicht daarop en de voorwaarden voor het verschaffen van geneesmiddelen uit deze depots niet aan.

63. De verzoekende partijen repliceren dat zij wel degelijk aantonen dat het vestigingsrecht wordt aangetast. De bestreden bepaling legt immers beperkingen op inzake vestiging die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar die ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden. Het middel is derhalve wel ontvankelijk.

Volgens de verzoekende partijen gaat de verwerende partij ten onrechte ervan uit dat een dierenarts die een tweede praktijk opent niet meer kan voldoen aan zijn beroepsverplichtingen. Bovendien vereist het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening de opgelegde verbodsbepaling niet. Voorts volstaat het niet dat een beroepsvereniging binnen haar bevoegdheden blijft opdat kan worden aangenomen dat haar besluiten beperkingen kunnen opleggen aan de vrijheid van handel en nijverheid zoals door het decreet d'Allarde gewaarborgd. Artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer voorziet daarenboven in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding zijn met het doel van het opgelegde verbod. Uit een arrest van het Grondwettelijk Hof van 6 april 2000 blijkt dat de onevenredigheid tussen maatregel en doel onder meer gelegen kan zijn in het automatische karakter van het verbod. Indien blijkt dat de dierenarts zijn verplichtingen niet nakomt, wachten hem reeds strafrechtelijke sancties, zodat het opgelegde verbod totaal overbodig is en het proportionaliteitsbeginsel schendt. De verwijzing naar rechtspraak van het Hof van Cassatie in verband met de huisartsen gaat niet op, omdat de situatie van de betrokkenen verschillend is en zij onder een andere wetgeving vallen dan de dierenartsen.

Volgens de verzoekende partijen antwoordt de verwerende partij niet op de aangevoerde schending van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag, noch op de aangevoerde schending van artikel 43 van ditzelfde verdrag en van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt. De verwerende partij verliest uit het oog dat de wet van 5 augustus 1991 tot

bescherming van de economische mededinging werd vervangen door de wetten van 10 juni 2006, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 15 september 2006. De verwerende partij kan voorts niet verwijzen naar het auditoraatsverslag in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde negende middel en grotendeels achterhaald is. Ten slotte wijzen de verzoekende partijen erop dat het potentieel effect van de restrictieve mededingingspraktijk volstaat opdat artikel 2, § 1, van de wet tot bescherming van de economische mededinging en artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag van toepassing zouden zijn.

64. In hun laatste memorie laten de verzoekende partijen nog gelden dat er te dezen een merkbare mededingingsverstoring is op een wezenlijk deel van de Belgische markt. Zij stellen dat de verbodsbepaling van artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer een cumulatief effect heeft, aangezien ze van toepassing is op alle dierenartsen en een beperking van de vrijheid van handel en nijverheid impliceert die een merkbare aantasting van de mededinging inhoudt.

De verzoekende partijen betwisten voorts dat de bestreden bepaling de handel tussen de EG-lidstaten niet zou beïnvloeden. Ze geldt immers evenzeer voor buitenlandse dierenartsen die zich in België vestigen.

De verzoekende partijen benadrukken dat het recht van vestiging zoals gewaarborgd door artikel 43 van het EG-verdrag, geëvolueerd is naar een verbod van alle beperkingen op de toegang en/of de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten door onderdanen van een lidstaat in een andere lidstaat.

Met betrekking tot de aangevoerde schending van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt verwijzen zij naar het “bijkomende middel” dat zij dienaangaande aanvoeren in hun laatste memorie.

Beoordeling

65. De verzoekende partijen maken niet duidelijk in welk opzicht het verbod om meer dan één dierenartsenpraktijk te openen of open te houden ertoe strekt of tot gevolg heeft dat de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar wordt verhinderd, beperkt of vervalst. De enkele omstandigheid dat dit verbod geldt voor alle dierenartsen die zijn ingeschreven op de lijst van de Orde verandert niets daaraan. Er is dan ook niet aangetoond dat dit verbod een ongeoorloofde mededingingspraktijk uitmaakt als bedoeld in artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging.

66. Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden. De beperking van vestiging zoals bepaald in artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer beïnvloedt evenwel de handel tussen lidstaten niet.

67. Artikel 43 van het EG-Verdrag bepaalt dat beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden zijn. Artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer spreekt zich als zodanig niet uit over de vestiging van de onderdanen van andere lidstaten als dierenarts in België, zodat deze verdragsbepaling niet in het geding is.

68. Het decreet d'Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een verbod kan

opleggen om meer dan één dierenartsenpraktijk te openen of open te houden. De verzoekende partijen tonen niet aan dat de verwerende partij te dezen haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd.

De bewering van de verzoekende partijen dat het doel van de bestreden bepalingen ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen worden bereikt, betreft de opportuniteit van de regeling waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats van dat van de bevoegde overheid mag stellen. De verzoekende partijen tonen niet aan dat er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat ermee wordt nagestreefd, met name het handhaven van de kwaliteit van de verstrekte zorgen.

69. Het valt voorts niet in te zien op welke wijze het verbod om meer dan één dierenartsenpraktijk te openen of open te houden een inbreuk zou vormen op de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, of op het recht van arbeid.

De verzoekende partijen geven niet aan op welke wijze artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer een schending zou inhouden van artikel 11 van het EVRM, artikel 22 van het BUPO, de artikelen 6 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van 19 december 1966, en de artikelen 14 en 15 van de Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt. Het middel is in zoverre niet ontvankelijk.

70. Het rechtszekerheidsbeginsel houdt in dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk moet zijn, zodat de rechtzoekende in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat de handeling wordt verricht en de overheid daarvan niet zonder objectieve en redelijke verantwoording mag afwijken. Dit beginsel wordt niet geschonden doordat artikel 12, zesde lid, van de Code der Plichtenleer bepaalt dat de

Gewestelijke Raad in uitzonderlijke omstandigheden een afwijking van het verbod kan toestaan. Om een afwijking toe te staan dient geval per geval te worden beoordeeld of er uitzonderlijke omstandigheden zijn. De rechtszekerheid vereist niet dat reeds op voorhand limitatief wordt aangegeven welke deze uitzonderlijke omstandigheden zijn.

71. Het negende middel is -in zoverre ontvankelijk- niet gegrond.

J. Tiende middel

Standpunt van de partijen

72. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 10, § 1, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 12, zevende en achtste lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De infrastructuur, het geneesmiddelen depot en het instrumentarium moeten beantwoorden aan de van kracht zijnde wettelijke vereisten en aan de eisen van een kwaliteitspraktijk zowel wat de ontvangst van cliënten en patiënten betreft, als wat de hygiëne en de doelmatigheid van de praktijk betreft.

De bevoegde Gewestelijke Raad kan, geval per geval en bij met redenen beklede beslissing, aanpassingen opleggen.”

De verzoekende partijen betogen dat de term “geneesmiddelen depot” zoals gebruikt in artikel 12, zevende lid, van de Code der Plichtenleer, niet conform is aan de terminologie van artikel 10, § 1, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde. Noch de genoemde wet, noch het koninklijk besluit van 23 mei 2000 houdende bijzondere bepalingen inzake het verwerven, het in depot houden, het voorschrijven, het verschaffen en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de dierenarts en inzake het bezit en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de verantwoordelijke voor de dieren, leggen eisen op waaraan een infrastructuur of

een dispensarium zou moeten voldoen. De Code der Plichtenleer kan niet met een wet worden gelijkgesteld, zodat volgens de verzoekende partijen de kwestieuze bepalingen van artikel 12, zevende en achtste lid, met machtsoverschrijding werden aangenomen.

Voorts laten de verzoekende partijen gelden dat de “eisen van een kwaliteitspraktijk” niet nader worden gedefinieerd, zodat de inhoud ervan niet duidelijk is.

73. De verwerende partij antwoordt dat moeilijk valt in te zien welke verwarring zou kunnen ontstaan door het gebruik van de term “geneesmiddelendepot” in plaats van “depot van geneesmiddelen”. Artikel 10, § 1, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde bepaalt dat de Koning de voorwaarden kan bepalen voor de bevoorrading, het beheer en het toezicht op de depots. Het beheer van de depots betreft volgens de verwerende partij de infrastructuur, zodat te dezen geen sprake is van machtsoverschrijding. De uitdrukking “eisen van een kwaliteitspraktijk” wordt inderdaad niet gedefinieerd, maar een deontologische regel mag volgens de verwerende partij vaag zijn.

74. De verzoekende partijen repliceren dat het argument van de verwerende partij dat de Koning op grond van artikel 10 van de genoemde wet van 28 augustus 1991 de voorwaarden kan bepalen voor de bevoorrading, het beheer en het toezicht op de depots, het middel niet weerlegt. Zij stellen dat de verwerende partij erkent dat de “eisen van een kwaliteitspraktijk” niet gedefinieerd zijn, maar ten onrechte pretendeert dat een deontologische regel vaag mag zijn. Volgens de verzoekende partijen kan het standpunt dat de auditeur-verslaggever dienaangaande heeft ingenomen in de zaak A. 112.588/IX-3118, niet worden aangenomen.

Beoordeling

75. Vooreerst kan niet worden ingezien op welke wijze de term “geneesmiddelendepot” van artikel 12, zevende lid, van de Code der Plichtenleer niet zou overeenstemmen met de terminologie van artikel 10 van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde.

De verzoekende partijen verduidelijken voorts niet waarom het gebruik van de term “geneesmiddelendepot” in plaats van “depot van geneesmiddelen” het beginsel van de rechtszekerheid zou schenden.

76. Door te bepalen dat “de infrastructuur, het geneesmiddelendepot en het instrumentarium moeten beantwoorden aan de [...] wettelijke vereisten” maakt artikel 12, zevende lid, van de Code der Plichtenleer duidelijk dat de naleving van de wettelijke voorschriften ter zake eveneens als een deontologische verplichting wordt beschouwd.

Luidens artikel 10, § 1, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde kan de Koning de voorwaarden bepalen voor de bevoorrading van, het beheer van en het toezicht op de depots, alsmede de voorwaarden van verschaffing van de geneesmiddelen uit deze depots. Bij koninklijk besluit van 23 mei 2000 werden bijzondere bepalingen vastgesteld “inzake het verwerven, het in depot houden, het voorschrijven, het verschaffen en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de dierenarts en inzake het bezit en het toedienen van geneesmiddelen bestemd voor dieren door de verantwoordelijke voor de dieren”. De verzoekende partijen gaan er dan ook ten onrechte vanuit dat er geen wettelijke vereisten in verband met de infrastructuur, het geneesmiddelendepot en het instrumentarium bestaan.

77. Het voorschrift dat moet worden voldaan “aan de eisen van een kwaliteitspraktijk zowel wat de ontvangst van cliënten en patiënten betreft, als wat de hygiëne en de doelmatigheid van de praktijk betreft” is niet dermate vaag dat het

niet in de Code der Plichtenleer kan worden opgenomen. Kwaliteitszorg kan immers redelijkerwijze als een deontologische verplichting worden beschouwd.

78. Het tiende middel is niet gegrond.

K. Elfde middel

Standpunt van de partijen

79. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, doordat artikel 13 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Bij de ingang van de plaats waar de beroepsactiviteit uitgeoefend wordt, mag een bord en/of een blauw kruis aangebracht worden.
Elke buitenversiering dient sober en bescheiden te zijn.”

De verzoekende partijen betogen dat er een tegenstrijdigheid bestaat tussen deze bepalingen enerzijds en artikel 9 van de Code der Plichtenleer anderzijds, aangezien uit artikel 9 kan worden afgeleid dat alle vormen van communicatie toegestaan zijn indien ze de toets van de objectiviteit doorstaan. Dit criterium blijkt evenwel niet te worden toegepast wanneer het over de ingang van de plaats van de beroepsactiviteit gaat. De zinsnede dat “elke buitenversiering sober en bescheiden dient te zijn” is bovendien onduidelijk en te algemeen. De beoordeling ervan kan enkel op arbitraire wijze gebeuren. Hierdoor wordt het rechtszekerheidsbeginsel geschonden.

Voorts laten de verzoekende partijen gelden dat de bestreden bepalingen beperkingen opleggen met betrekking tot de manier waarop de dierenarts zijn activiteiten kenbaar mag maken aan het publiek. Dergelijke

bepalingen beperken de dierenarts in de uitoefening van zijn activiteiten, waarvan het werven van cliënten en het kenbaar maken van de activiteiten een wezenlijk onderdeel is. Ze zijn volgens de verzoekende partijen dan ook mededingingsbeperkend en daardoor in strijd met artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging. Een afweging tussen de beroepsbelangen en de mededingingsregels moet, aldus de verzoekende partijen, in concreto gebeuren. Voorts moeten de dierenartsen de vrijheid hebben actief cliënten te werven zonder dat de kwaliteit van de beroepsmatige betrekkingen tussen de dierenartsen en de cliënten rechtstreeks daaronder lijdt. Wanneer het aanbieden van diensten gepaard gaat met het verstrekken van nauwkeurige informatie, dan komt dit de gebruikers en de concurrentie ten goede. De potentiële cliënt wordt aldus in staat gesteld om op het moment waarop hij op een dierenarts beroep wil doen, de beschikbare alternatieven te onderscheiden en op rationele grondslag een dierenarts te kiezen. Het Hof van Cassatie heeft er reeds meermaals op gewezen dat de beroepsorden meer rekening moeten houden met de economische omgeving waarin het beroep wordt uitgeoefend. Artikel 7 van het decreet d’Allarde is geschonden, aangezien niet kan worden ingezien op welke wijze de opgelegde beperkingen de beroepsbelangen zouden dienen.

80. De verwerende partij antwoordt dat de bepalingen van artikel 13 van de Code der Plichtenleer niet strijdig zijn met artikel 9 van diezelfde Code, noch met het principe van de rechtszekerheid. De begrippen “soberheid” en “bescheidenheid” zijn duidelijk en voor iedereen verstaanbaar en dus perfect vatbaar voor een redelijke interpretatie. De bestreden bepalingen, die zich als doel stellen te waken over de waardigheid van het beroep, dienen te worden beschouwd als onmisbaar in het nastreven van een doelstelling die zowel in het belang is van de gebruikers als van de ondernemingen.

81. De verzoekende partijen repliceren dat geen enkel argument wordt aangebracht dat kan verantwoorden waarom de dierenartsen niet méér informatie zouden mogen aanbrengen aan de ingang van hun praktijk dan dewelke wordt toegelaten door artikel 13 van de Code der Plichtenleer. Indien de verstrekte

informatie objectief is, kan ze niet in strijd zijn met de waardigheid en kan ze ook niet worden beperkt. De begrippen sober en bescheiden zijn dermate algemeen en vaag dat ze aanleiding kunnen geven tot willekeur bij de beoordeling ervan.

Volgens de verzoekende partijen laat de verwerende partij na te antwoorden op de aangevoerde schending van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, en kan daaruit worden afgeleid dat zij die schending erkent. De verwerende partij verwijst ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde elfde middel en het standpunt van de auditeur-verslaggever dienaangaande achterhaald is.

Beoordeling

82. Artikel 9 van de Code der Plichtenleer bepaalt dat “alle objectieve informatie naar het publiek toe is toegestaan, wat ook het draagvlak weze”. De bestreden bepalingen van artikel 13 van diezelfde Code bepalen dat “bij de ingang van de plaats waar de beroepsactiviteit uitgeoefend wordt, [...] een bord en/of een blauw kruis [mag] aangebracht worden” en “elke buitenversiering [...] sober en bescheiden [dient] te zijn”. Het valt niet in te zien en de verzoekende partijen maken geenszins duidelijk hoe de laatstgenoemde bepalingen tegenstrijdig zouden zijn met het voorschrift van artikel 9.

Het voorschrift dat “elke buitenversiering sober en bescheiden [dient] te zijn” is zeker niet dermate onduidelijk en algemeen dat de toepassing ervan noodzakelijk tot willekeur leidt. Het beginsel van de rechtszekerheid is dan ook niet geschonden.

83. Zoals hiervóór reeds opgemerkt onder randnummer 51, verbiedt artikel 2, § 1, van de wet tot bescherming van de economische mededinging slechts

“merkbare” mededingingsbeperkende afspraken, dit wil zeggen overeenkomsten tussen ondernemingen, besluiten van ondernemingsverenigingen en onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen. Om na te gaan of de aantasting van de mededinging “merkbaar” is, is een individuele beoordeling vereist.

De verzoekende partijen brengen geen enkel gegeven aan dat toelaat aan te nemen dat de voorschriften van artikel 13 van de Code der Plichtenleer de mededinging zouden verhinderen, beperken of vervalsen, laat staan dat dit in “merkbare” mate het geval zou zijn.

84. De vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde, staat er ten slotte niet aan in de weg dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een bepaling uitvaardigt met betrekking tot de buitenversiering van de plaats waar de beroepsactiviteit wordt uitgeoefend. Het valt immers niet in te zien hoe de vrijheid van handel en nijverheid daardoor in het gedrang zou komen.

85. Het elfde middel is niet gegrond.

L. Twaalfde middel

Standpunt van de partijen

86. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, en van het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 11 van de Grondwet, doordat artikel 14, eerste lid, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De dierenartsenpraktijk is de vestigingsplaats en/of de praktijk van de dierenarts. Het geneesmiddelendepot bevindt zich op het adres van de dierenartsenpraktijk.”

De verzoekende partijen betogen dat het voorschrift dat de dierenartsenpraktijk de vestigingsplaats en/of de praktijk van de dierenarts is, een totaal onduidelijke bepaling is. De termen “praktijk” en “vestigingsplaats” zijn niet gedefinieerd en hun verschillende betekenis wordt niet weergegeven. Aldus is het rechtszekerheidsbeginsel geschonden.

Voorts wordt volgens de verzoekende partijen het gelijkheidsbeginsel geschonden, doordat de bestreden bepalingen op basis van een onduidelijk, arbitrair criterium voorschrijven dat het geneesmiddelendepot zich bevindt op het adres van de dierenartsenpraktijk, terwijl deze verplichting niet wordt opgelegd voor andere diergeneeskundige structuren, met name het dierenartsencentrum, het centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde en de dierenkliniek.

87. De verwerende partij antwoordt dat de term “vestigingsplaats” duidelijk is. Het is volgens haar de plaats waar de dierenarts is gevestigd met het oog op de uitoefening van zijn beroep. Het kan dus zowel een kabinet als een ander soort kantoor zijn, maar in ieder geval de plaats waar de dierenarts effectief gevestigd is om zijn beroepswerkzaamheden uit te voeren. Het feit dat geneesmiddelendepots onder de bevoegdheid van de Koning ressorteren, belet de Orde niet om als deontologische regel vast te leggen dat het depot dient te worden gelokaliseerd op het adres van de praktijk, teneinde een optimale controle te vergemakkelijken. Deze bepaling tast niet de bevoegdheden van de Koning aan inzake de bevoorrading van, het beheer van en het toezicht op de depots, noch inzake de voorwaarden van verschaffing van geneesmiddelen uit deze depots. Voorts geven de verzoekers niet aan om welke redenen de bestreden bepaling als discriminerend kan worden beschouwd.

88. De verzoekende partijen repliceren dat de door de verwerende partij voorgestelde definitie van “vestigingsplaats” nergens op gebaseerd is en ook niet voldoet. Een verwijzing naar de Franse tekst van de Code is zinloos, aangezien deze tekst niet tegenstelbaar is aan de verzoekende partijen. De verzoekende partijen stellen voorts vast dat de verwerende partij zich niet verweert met betrekking tot de onduidelijkheid van de term “praktijk”, waaruit zij dan afleiden dat de verwerende partij het middel aanvaardt. Evenmin brengt de verwerende partij opheldering over het verschil tussen de termen “vestigingsplaats” en “praktijk”. De verwerende partij verwijst ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde twaalfde middel.

Beoordeling

89. Luidens artikel 14, eerste lid, van de Code der Plichtenleer is de dierenartsenpraktijk de vestigingsplaats en/of de praktijk van de dierenarts. De verzoekende partijen kunnen niet worden bijgevallen in hun standpunt dat deze bepaling zodanig onduidelijk is dat ze het rechtszekerheidsbeginsel schendt. De verwerende partij laat dienaangaande terecht gelden dat de vestigingsplaats de plaats is waar de dierenarts gevestigd is met het oog op de uitoefening van zijn beroep. Volgens zijn gebruikelijke betekenis moet onder de term “praktijk” de plaats worden begrepen waar de dierenarts zijn beroepswerkzaamheden uitvoert. Aldus begrepen overlappen de termen “vestigingsplaats” en “praktijk” elkaar.

90. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie zoals vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, vereisen dat allen die zich in eenzelfde toestand bevinden op gelijke wijze worden behandeld. Deze regels sluiten niet uit dat een verschil in behandeling wordt ingesteld tussen verschillende categorieën van personen, voor zover het criterium van onderscheid op een objectieve en redelijke wijze kan worden verantwoord in functie van het doel en de gevolgen van de betrokken bepaling. Het

gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Te dezen blijkt niet dat een verschillende behandeling wordt ingesteld ten aanzien van personen die zich in dezelfde situatie bevinden. Artikel 12, vijfde lid, van de Code der Plichtenleer bepaalt dat elke diergeneeskundige structuur een geneesmiddelendepot ter beschikking moet hebben, dat een dierenarts slechts titularis kan zijn van één enkel depot en dat het adres van het geneesmiddelendepot wordt meegedeeld aan de Provinciale Geneeskundige Commissie en aan de Gewestelijke Raad van de Orde. Er worden vervolgens aparte verplichtingen opgelegd naargelang het gaat over een dierenartsenpraktijk (artikelen 14 en 15), een dierenartsencentrum (artikelen 16 tot 18), een centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde (artikelen 19 en 20) en een dierenkliniek (artikelen 21 tot 26), wat kan worden verklaard door het feit dat al deze diergeneeskundige structuren op een andere wijze zijn georganiseerd en verschillende taken uitoefenen. De omstandigheid dat voor één welbepaalde geneeskundige structuur andere verplichtingen worden opgelegd dan voor een andere geneeskundige structuur staat op zich dan ook niet op gespannen voet met het gelijkheidsbeginsel.

91. Het twaalfde middel is niet gegrond.

M. Dertiende middel

Standpunt van de partijen

92. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 16 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Een dierenartsencentrum is een inrichting die over lokalen en uitrusting beschikt die beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd door de Hoge Raad van de Orde en die regelmatig worden aangepast aan de wetenschappelijke en technologische vooruitgang.”

De verzoekende partijen betogen dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van een dierenartsencentrum. De bestreden bepaling ressorteert onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan de dierenartsencentra en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

Voorts laat de mogelijkheid om regelmatig aanpassingen door te voeren conform de wetenschappelijke en technologische vooruitgang volgens de verzoekende partijen ruimte voor willekeur en biedt ze te weinig rechtszekerheid.

Ten slotte is de opgelegde beperking in het licht van het decreet d’Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

93. De verwerende partij antwoordt dat de Orde en haar raden bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde, dit wil zeggen alle doctors in de veeartsenijkunde die gemachtigd zijn hun beroep uit te oefenen. Vermits niemand de diergeneeskunde mag uitoefenen indien hij geen dierenarts is, is het duidelijk dat enkel dierenartsen (en desnoods hun helpers) diergeneeskundige zorgen in een dierenartsencentrum mogen verstrekken. De Orde, die dient te waken over de correcte uitoefening van het beroep, is dan ook onrechtstreeks bevoegd om regels vast te leggen met betrekking tot de goede gang van zaken in een dierenartsencentrum. De in een dierenartsencentrum tewerkgestelde dierenartsen

mogen krachtens de bestreden bepaling enkel optreden in een dierenartsencentrum dat conform deze bepaling functioneert.

De termen “wetenschappelijke en technologische vooruitgang” dienen vergeleken te worden met artikel 3, § 3, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde waarin sprake is van aanpassingen “naargelang van de evolutie van de wetenschap”. De bestreden bepaling is dan ook met voldoende nauwkeurigheid geformuleerd en voor iedereen begrijpelijk.

94. De verzoekende partijen repliceren dat de interpretatie van de verwerende partij erop neerkomt dat indien de Orde bevoegd is voor dierenartsen, zij ook bevoegd is voor de structuren waarin die dierenartsen werken. Deze redenering is evenwel juridisch niet correct en kan evenmin worden gelezen in de Code der Plichtenleer. Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde dertiende middel. De auditeur-verslaggever gaat er overigens verkeerdelijk vanuit dat de bestreden bepaling geen verplichtingen zou opleggen aan personen die niet tot de Orde behoren. De bestreden bepaling legt wel degelijk verplichtingen op aan de dierenartsencentra en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover de Orde bevoegdheid heeft.

De verzoekende partijen merken op dat de verwerende partij niet antwoordt op de aangevoerde schending van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid. Zij leiden daaruit af dat de verwerende partij deze schending erkent. Zij voegen er nog aan toe dat de vrijheid van handel en nijverheid weliswaar niet absoluut is, maar dat de beperkingen die door of krachtens de wet worden opgelegd, evenredig moeten zijn met het nagestreefde doel en niet op een discriminerende wijze mogen worden doorgevoerd. De onevenredigheid tussen maatregel en doel kan onder meer bestaan in het automatische karakter van de betrokken verbodsmaatregel. Te dezen worden verplichtingen inzake lokaal en uitrusting opgelegd en niet nader bepaalde voorwaarden vastgelegd die door de

dierenarts die een dierenartsencentrum wil uitbaten, moeten worden nafgeleefd. Aldus wordt op ingrijpende wijze geraakt aan de economische keuzevrijheid van deze dierenarts. Een dergelijke regeling is volgens de verzoekende partijen niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

Beoordeling

95. De Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen is krachtens de wet van 19 december 1950 bevoegd om de veeartsenijkundige plichtenleer vast te stellen waaraan de leden van de Orde onderworpen zijn. De Orde der Dierenartsen omvat al de doctors in de veeartsenijkunde in België woonachtig, die aldaar gemachtigd zijn de veeartsenijkunde uit te oefenen en daartoe hun inschrijving op de lijst van de Orde hebben verkregen. De loutere omstandigheid dat de deontologische verplichtingen die door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen worden opgelegd aan dierenartsen, gevolgen kunnen hebben voor de werking van de diergeneeskundige structuren, impliceert op zich niet dat de Hoge Raad zijn wettelijke bevoegdheid te buiten gaat. Overigens kan de Orde conform artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 de naleving van de Code der Plichtenleer enkel afdwingen ten aanzien van de leden van de Orde en niet ten aanzien van diergeneeskundige structuren.

Luidens artikel 12 van de Code der Plichtenleer mag de diergeneeskundige praktijk slechts worden uitgeoefend onder volgende benamingen: “dierenartsenpraktijk”, “dierenartsencentrum”, “centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde” of “dierenkliniek”. Door in artikel 16 van de Code der Plichtenleer te bepalen dat “een dierenartsencentrum [...] een inrichting [is] die over lokalen en uitrusting beschikt die beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen en die regelmatig worden aangepast aan de wetenschappelijke en technologische vooruitgang”, omschrijft de Hoge Raad slechts de voorwaarden waaronder dierenartsen de diergeneeskundige praktijk onder de benaming “dierenartsencentrum” mogen

uitoefenen. Deze bepalingen leggen geen verplichtingen op aan personen die niet tot de Orde behoren. De Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen was dan ook bevoegd om die bepalingen aan te nemen.

96. De bepaling dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen voorwaarden kan vaststellen die regelmatig worden aangepast “aan de wetenschappelijke en technologische vooruitgang” is voldoende duidelijk en biedt dan ook genoegzaam rechtszekerheid. Ze verleent aan de verwerende partij voorzeker geen machtiging tot willekeur.

97. Het decreet d’Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen ter vrijwaring van de kwaliteit van de dienstverlening aan de dierenartsen oplegt dat hun lokalen en uitrusting aan de eisen van de wetenschappelijke en technologische vooruitgang dienen te beantwoorden. De verzoekende partijen tonen geenszins aan dat deze maatregel niet evenredig zou zijn met het nagestreefde doel. Anders dan wat de verzoekende partijen voorhouden, betreft de bestreden bepaling géén verbodsmaatregel met een automatisch karakter.

98. Het dertiende middel is niet gegrond.

N. Veertiende middel

Standpunt van de partijen

99. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van het proportionaliteitsbeginsel en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde, doordat artikel 17 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Men verstaat onder ‘dierenartsencentrum’ een inrichting die minstens aan de onderstaande voorwaarden voldoet:

1° Het comfort, het welzijn en de hygiëne van de dieren dient verzekerd te zijn.

2° De inrichting bestaat verplicht uit:

A. Voor gezelschapsdieren

a) een wachtkamer

b) twee consultatiekamers

c) een hospitalisatieruimte

d) een afzonderlijke zaal bestemd voor chirurgische ingrepen

e) een lokaal voor medische beeldvorming

f) een geneesmiddelen depot

g) een voorziening voor afkoeling van kadavers en organisch afval

De verschillende lokalen vormen een functioneel geheel.

B. Voor de andere diersoorten zal de Gewestelijke Raad de voorwaarden bepalen op basis van het voorgelegde dossier.

3° Het dierenartsencentrum moet de meest courante diagnostische en chirurgische technieken kunnen aanbieden.

4° De medische staf van het centrum zal minstens uit twee effectief actieve dierenartsen bestaan die onderling door een contract gebonden zijn.

De kwaliteit van de zorgverstrekking en de dienstverlening dient verzekerd te zijn. Opvolging van de diergeneeskundige zorgen dient verzekerd te zijn door de behandelende dierenarts. Deze kan na onderling akkoord overgedragen worden aan een confrater.

De aanwezigheid van een dierenarts dient verzekerd te zijn tijdens de aangekondigde openingsuren.”

De verzoekende partijen betogen nogmaals dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van een dierenartsencentrum. De bestreden bepaling ressorteert onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan de dierenartsencentra en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat het beginsel van de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, de invoering van een voorafgaande, dwingende en beperkende bepaling niet toelaat.

Het proportionaliteitsbeginsel is geschonden omdat de invoering van een voorafgaande, dermate dwingende en beperkende bepaling niet in overeenstemming is met dit beginsel.

Ten slotte is de opgelegde beperking in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

100. De verwerende partij antwoordt dat voor zover de verzoekende partijen in het middel aanvoeren dat zij onbevoegd is ten aanzien van de dierenartsencentra, kan worden verwezen naar haar standpunt met betrekking tot het dertiende middel. Zij stelt dat het opleggen van normen aan de dierenartsencentra een redelijke ingreep van de overheid betreft, ter behartiging van het algemeen belang. Volgens de verwerende partij blijven de verzoekende partijen voorts in gebreke de schending van het proportionaliteitsbeginsel aan te tonen. De economische vrijheid wordt ten slotte niet geschonden in zoverre de regelgeving is ingegeven door overwegingen van openbaar belang.

101. De verzoekende partijen repliceren vooreerst met een verwijzing naar hun uiteenzetting van het dertiende middel. Voorst herhalen zij dat de bestreden bepaling verplichtingen oplegt aan personen die niet tot de Orde behoren, zoals rechtspersonen. Minstens beïnvloedt deze bepaling het economisch functioneren van deze personen. Volgens de verzoekende partijen heeft de verwerende partij niet de bevoegdheid om het algemeen belang na te streven. Die bevoegdheid behoort de overheid toe. Door het instellen van stringente bepalingen zoals degene die worden bestreden, komt bovendien het recht van vereniging in het gedrang. Ook het proportionaliteitsbeginsel wordt geschonden, aangezien het nagestreefde doel, namelijk het gebruik van de benaming “dierenartsencentrum”, kan worden bereikt met veel minder stringente maatregelen. De verzoekende partijen laten nog gelden dat de bestreden bepaling een gedragsregel van economische aard betreft, die raakt aan de economische keuzevrijheid van de

dierenarts. Een dergelijke regel is volgens hen niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren. Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118, dat om de uiteengezette redenen niet kan worden bijgevalen.

Beoordeling

102. Om overeenkomstige redenen als hiervóór onder randnummer 95 uiteengezet met betrekking tot het dertiende middel, kan te dezen geen schending van de wet van 19 december 1950 worden aangenomen.

Luidens artikel 12 van de Code der Plichtenleer mag de diergeneeskundige praktijk slechts worden uitgeoefend onder volgende benamingen: “dierenartsenpraktijk”, “dierenartsencentrum”, “centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde” of “dierenkliniek”. Door in artikel 17 van de Code der Plichtenleer te bepalen dat onder “dierenartsencentrum” een inrichting wordt verstaan die minstens aan bepaalde voorwaarden voldoet, omschrijft de Hoge Raad slechts de voorwaarden waaronder dierenartsen de diergeneeskundige praktijk onder de benaming “dierenartsencentrum” mogen uitoefenen. Deze bepalingen leggen geen verplichtingen op aan personen die niet tot de Orde behoren. De Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen was dan ook bevoegd om die bepalingen aan te nemen.

103. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen voorhouden, komt de vrijheid van vereniging die door artikel 27 van de Grondwet wordt gewaarborgd, niet in het gedrang door het enkele feit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de voorwaarden bepaalt waaronder dierenartsen onder de benaming “dierenartsencentrum” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

104. De bewering dat het doel van de bestreden bepaling ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen worden bereikt, betreft de opportuniteit van de bestreden bepaling, waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats vermag te stellen van dat van de bevoegde overheid. De verzoekende partijen tonen alleszins niet aan dat een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepaling en het doel dat met die bepaling wordt nagestreefd.

105. Artikel 7 van het decreet d'Allarde doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de overheid om de economische activiteiten van personen en ondernemingen te regelen. Dat decreet sluit dan ook niet uit dat in de Code der Plichtenleer wordt bepaald onder welke voorwaarden de dierenartsen onder de benaming "dierenartsencentrum" een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

106. Het veertiende middel is niet gegrond.

O. Vijftiende middel

Standpunt van de partijen

107. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 458 van het Strafwetboek, van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van "het beginsel van het persoonlijk karakter van strafmaatregelen" en van "het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer", doordat artikel 18 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Bij de aanvraag tot opening van een dierenartsencentrum dien(t)(en) de dierdoelgroep(en) (gezelschapsdieren, paarden, nutsdieren of gemengd, enz.) gespecificeerd te worden.

In een gemengde instelling moeten de medische staf en de infrastructuur worden onderverdeeld in afdelingen. De medische staf van elke afdeling zal minstens uit twee effectief actieve dierenartsen bestaan.

De Gewestelijke Raad kan de erkenning van de benaming ‘dierenartsencentrum’ intrekken als er niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden of als de uitrusting niet ten gepaste tijd aangepast wordt aan de evolutie van de wetenschap en de technologie.

Naast adreswijzigingen, dienen ook zich voordoende wijzigingen met betrekking tot tewerkgestelde confraters, evenals veranderingen van statuten en van activiteiten, aan de Gewestelijke Raad medegedeeld te worden. Het niet respecteren van deze verplichting zal de intrekking van de erkenning van de benaming ‘dierenartsencentrum’ tot gevolg hebben.

De confraters die deel uitmaken van de medische staf van het centrum dienen een contract af te sluiten en onder hen een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde aan te wijzen.

Het is de dierenarts verboden zijn/haar medewerking te verlenen aan een dierenartsencentrum dat niet voldoet aan de bepalingen van deze Code.”

De verzoekende partijen betogen dat de termen “gesprekspartner”, “communicatie” en “organen van de Orde” te algemeen zijn en nergens worden gespecificeerd. Dit is volgens hen strijdig met het rechtszekerheidsbeginsel.

Ditzelfde beginsel komt volgens de verzoekende partijen in het gedrang in de mate dat de bestreden bepalingen erin voorzien dat de erkenning kan worden ingetrokken indien de uitrusting niet te gepasten tijde wordt aangepast aan de evolutie van de wetenschap en de technologie. Het desbetreffende criterium is onvoldoende duidelijk afgebakend, waardoor het voor de betrokken dierenartsen niet duidelijk is in welke mate een dierenartsencentrum al dan niet voldoet aan de bepalingen van de Code der Plichtenleer.

De verzoekende partijen wijzen er voorts nogmaals op dat de aanstelling van een gesprekspartner, gelet op de bevoegdheden van de organen van de Orde, de verplichting inhoudt voor de betrokkene om te antwoorden op vragen die betrekking hebben op andere leden van het dierenartsencentrum of van de medische staf ervan of op de inhoud van de zaken die door deze personen worden

behartigd. Een gesprekspartner moet dan ook op de hoogte zijn van de inhoud van de zaken van de andere leden. Er bestaat evenwel geen gedeeld beroepsgeheim onder de dierenartsen, ook niet wanneer ze in een bepaalde structuur werken. Een gedeeld beroepsgeheim wordt enkel onder voorwaarden voor geneesheren aanvaard, namelijk wanneer ze dezelfde patiënt behandelen of in de gevallen bij de wet bepaald. Te dezen doet zich dat niet voor. Het beroepsgeheim staat eraan in de weg dat de aangestelde gesprekspartner gegevens vermeldt die onder het beroepsgeheim van de collega's vallen. Het beroepsgeheim is immers van openbare orde en artikel 458 van het Strafwetboek verhindert dat het beroepsgeheim te dien einde wordt gedeeld.

Volgens de verzoekende partijen zijn de bestreden bepalingen, in samenhang gelezen met artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950, bovendien strijdig met “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, aangezien ze aan de betrokken leden van het dierenartsencentrum, minstens aan de medische staf ervan, de verplichting opleggen om gegevens van buiten hun beroepsbedrijvigheid mee te delen, en aan de gesprekspartner om daarvan kennis te hebben.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat de in het middel aangewezen bepalingen van de wet van 19 december 1950 worden geschonden, aangezien de Orde der Dierenartsen geen enkele bevoegdheid heeft ten aanzien van een dierenartsencentrum. De Orde kan in de uitoefening van haar wettelijke bevoegdheden geen verplichtingen opleggen aan een dergelijk centrum, terwijl uit artikel 18 van de Code der Plichtenleer blijkt dat zij dat wel doet.

Volgens de verzoekende partijen brengt de invoering van een dergelijke dwingende en beperkende bepaling de vrijheid van vereniging in het gedrang en is ze niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel.

Ten slotte stellen de verzoekende partijen dat de opgelegde beperking in het licht van het decreet d’Allarde niet verantwoord is op grond van

de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

108. De verwerende partij antwoordt dat het aangewezen is om in een dierenartsencentrum een verbindingspersoon aan te duiden met het oog op de rechtszekerheid inzake communicatie. Het groepsverband tussen sommige dierenartsen impliceert dat de ene betrokken dierenarts tot op zeker punt op de hoogte is van de activiteiten van de andere. In dit opzicht deelt de tussenpersoon aspecten van het beroepsgeheim met de dierenarts-titularis. Met betrekking tot de kennis van feiten die buiten de beroepsbedrijvigheid vallen, verwijst de verwerende partij naar hetgeen zij heeft gesteld over het tweede middel. Voorts leggen de bestreden bepalingen volgens de verwerende partij geen verplichtingen op aan de dierenartsencentra, maar enkel aan de dierenartsen die eraan deelnemen. De kwestieuze bepalingen kunnen niet worden beschouwd als een aantasting van de vrijheid van vereniging, noch van het proportionaliteitsbeginsel.

109. De verzoekende partijen verwijzen als repliek naar hun uiteenzetting van het derde en veertiende middel. Zij voegen eraan toe dat de verwerende partij ten onrechte verwijst naar het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118, dat om de uiteengezette redenen niet kan worden bijgevalen.

Beoordeling

110. Om overeenkomstige redenen als hiervóór uiteengezet onder de randnummers 18 tot 24 met betrekking tot het derde middel kan ook het vijftiende middel niet gegrond worden bevonden.

In zoverre de verzoekende partijen bijkomend de schending aanvoeren van artikel 7 van het decreet d'Allarde kan niet worden ingezien hoe de bestreden bepalingen de vrijheid van handel en nijverheid in het gedrang zouden kunnen brengen.

Voorts kan niet worden aangenomen dat de bepaling luidens dewelke “de Gewestelijke Raad [...] de erkenning van de benaming ‘dierenartsencentrum’ [kan] intrekken als er niet meer voldaan wordt aan de voorwaarden of als de uitrusting niet ten gepaste tijd aangepast wordt aan de evolutie van de wetenschap en de technologie”, dermate vaag of onnauwkeurig is dat het rechtszekerheidsbeginsel erdoor zou worden geschonden.

111. Het vijftiende middel is niet gegrond.

P. Zestiende middel

Standpunt van de partijen

112. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 11 van de Grondwet, van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door het decreet d’Allarde, doordat artikel 19 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Er is sprake van ‘tweedelijnsdiergeneeskunde’ wanneer een dier of een groep dieren door een dierenarts (de eerstelijnsdierenarts) wordt doorverwezen naar een andere dierenarts (de tweedelijnsdierenarts) die geacht wordt meer deskundig te zijn.

Men verstaat onder ‘centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde’ een diergeneeskundige infrastructuur waarin slechts dieren worden behandeld die door confraters worden doorverwezen.

Dit centrum dient bovendien te voldoen aan de voorwaarden van de artikelen 16 tot en met 18 van de Code.”

De verzoekende partijen betogen vooreerst dat de zinsnede “die geacht wordt meer deskundig te zijn” uitermate vaag is. Zij wijzen erop dat de

universitaire opleiding voor dierenarts niet voorziet in enige specialisatie, zodat elke afgestudeerde dierenarts hetzelfde diploma heeft. Er kan derhalve niet op objectieve basis worden vastgesteld of een dierenarts geacht kan worden meer deskundig te zijn en het recht heeft een centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde te openen. Volgens de verzoekende partijen is een dergelijke algemene bepaling strijdig met het rechtszekerheidsbeginsel.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat artikel 19 van de Code der Plichtenleer tussen de dierenartsen een onderscheid instelt op basis van een onduidelijk, arbitrair criterium, zodat ook het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 11 van de Grondwet wordt geschonden.

Volgens de verzoekende partijen gaat artikel 19 van de Code der Plichtenleer bovendien in tegen artikel 29, tweede lid, van diezelfde Code, dat het zich toe-eigenen van deskundigheden verbiedt. Aangezien geen deskundigheid kan bestaan op grond van een universitaire specialisatie, dient een dierenarts die een centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde opent, zichzelf niettemin de facto deskundigheden toe te dichten. Een dergelijke contradictie schendt, aldus de verzoekende partijen, het beginsel van de rechtszekerheid.

De verzoekende partijen betogen ook dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van een centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde. De bestreden bepaling ressorteert onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan centra voor tweedelijsdiergeneeskunde en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

De verzoekende partijen stellen andermaal dat het beginsel van de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, de invoering van een voorafgaande, dwingende en beperkende bepaling niet toelaat. Bovendien wordt volgens hen het proportionaliteitsbeginsel geschonden, aangezien het nagestreefde doel ook met minder stringente middelen kan worden bereikt.

Volgens de verzoekende partijen is ten slotte de opgelegde beperking in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

113. De verwerende partij antwoordt dat deskundigheid niet noodzakelijk verband houdt met het bezit van een universitair diploma dat het bewijs levert van een specialisatie. De beoefenaars van een beroep kunnen ook spontaan de bijzondere deskundigheid erkennen van sommigen onder hen, zonder dat deze deskundigheid dient voort te vloeien uit het bezit van een academische graad. De tweedelijnsdierenartsen zijn leden ingeschreven op de lijst van de Orde waarvan de bijzondere deskundigheid spontaan en algemeen wordt erkend door hun collega's omdat ze door deze laatsten "geacht worden meer deskundig te zijn". Deze omschrijving is volgens de verwerende partij niet vaag, noch arbitrair, omdat het de dierenartsen zelf zijn die bepalen wie volgens hen een ruimere deskundigheid geniet. Aangezien het de consulterende confraters zijn die te rade gaan bij de tweedelijnsdierenarts, kan niet worden beweerd dat deze laatste zich deskundigheid zou toe-eigenen die hij niet bezit. Integendeel wordt hij geraadpleegd omdat zijn collega's tot het besluit zijn gekomen dat hij uitblinkt door zijn uitzonderlijke competentie.

114. De verzoekende partijen repliceren dat het correct is dat deskundigheid niet alleen verband houdt met het bezit van een diploma. Wanneer evenwel de Code der Plichtenleer gevolgen wenst te verbinden aan deskundigheid, dan moet deze ook objectief kunnen worden vastgesteld. Is dit niet het geval, dan

vervalt men in rechtsonzekerheid en willekeur. Het komt volgens de verzoekende partijen aan de Orde toe om daarvoor objectieve criteria vast te leggen. Het gaat echter niet op het oordeel over de deskundigheid van een dierenarts over te laten aan diens confraters.

De verzoekende partijen wijzen er voorts op dat de verwerende partij geen verweer voert met betrekking tot de aangevoerde schendingen van de artikelen 11 en 27 van de Grondwet, de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, het proportionaliteitsbeginsel en het principe van de vrijheid van handel en nijverheid. Zij leiden daaruit af dat de verwerende partij deze schendingen niet betwist.

Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten slotte ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde zestiende middel.

Beoordeling

115. Het enkele feit dat de woorden “die geacht wordt meer deskundig te zijn” in individuele gevallen aanleiding zouden kunnen geven tot een betwisting omdat er geen objectieve basis zou zijn om de grotere deskundigheid van de tweedelijsdierenarts vast te stellen, impliceert niet dat de bepaling waarin het begrip “tweedelijsdiergeneeskunde” wordt omschreven op zich een inbreuk op het beginsel van de rechtszekerheid zou uitmaken. De bestreden bepalingen stellen ook geen enkel onderscheid in dat “arbitrair” zou zijn.

Artikel 19 van de Code der Plichtenleer is bovendien niet tegenstrijdig met artikel 29 van diezelfde Code. Artikel 29 verbiedt het zich toe-eigenen van deskundigheden die men niet bezit, terwijl het in artikel 19 gaat om de tweedelijsdierenarts die door zijn collega’s geacht wordt “meer deskundig” te zijn.

116. Zoals hiervóór onder randnummer 95 reeds werd gesteld is de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen krachtens de wet van 19 december 1950 bevoegd om de veeartsenijkundige plichtenleer vast te stellen waaraan de leden van de Orde onderworpen zijn. De loutere omstandigheid dat de deontologische verplichtingen die door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen worden opgelegd aan dierenartsen, gevolgen kunnen hebben voor de werking van de diergeneeskundige structuren, impliceert op zich niet dat de Hoge Raad zijn wettelijke bevoegdheid te buiten gaat. Overigens kan de Orde conform artikel 5, tweede lid, van de wet van 19 december 1950 de naleving van de Code der Plichtenleer enkel afdwingen ten aanzien van de leden van de Orde en niet ten aanzien van diergeneeskundige structuren.

117. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen voorhouden, komt de vrijheid van vereniging die door artikel 27 van de Grondwet wordt gewaarborgd, niet in het gedrang door het enkele feit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de voorwaarden bepaalt waaronder dierenartsen onder de benaming “centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

118. De bewering dat het doel van de bestreden bepalingen ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen worden bereikt, betreft de opportuniteit van de bestreden bepalingen, waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats vermag te stellen van dat van de bevoegde overheid. De verzoekende partijen tonen alleszins niet aan dat een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat met die bepalingen wordt nagestreefd.

119. Artikel 7 van het decreet d’Allarde doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de overheid om de economische activiteiten van personen en ondernemingen te regelen. Dat decreet sluit dan ook niet uit dat in de Code der

Plichtenleer wordt bepaald onder welke voorwaarden de dierenartsen onder de benaming “centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

120. Het zestiende middel is niet gegrond.

Q. Zeventiende middel

Standpunt van de partijen

121. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 21 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Een dierenkliniek is een inrichting die over lokalen, uitrusting en een interne permanentie beschikt die beantwoorden aan de voorwaarden vastgelegd door de Hoge Raad van de Orde en regelmatig aangepast worden aan de wetenschappelijke en de technologische vooruitgang.”

De verzoekende partijen betogen dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van dierenklinieken. De bestreden bepaling ressorteert onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan dierenklinieken en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

Voorts laat de mogelijkheid om regelmatig aanpassingen door te voeren conform de wetenschappelijke en technologische vooruitgang volgens de verzoekende partijen ruimte voor willekeur en biedt ze te weinig rechtszekerheid.

122. De verwerende partij antwoordt dat de Orde en haar raden bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde, dit wil zeggen alle doctors in de veeartsenijkunde die gemachtigd zijn hun beroep uit te oefenen. Vermits niemand de diergeneeskunde mag uitoefenen indien hij geen dierenarts is, is het duidelijk dat enkel dierenartsen (en desnoods hun helpers) diergeneeskundige zorgen in een dierenkliniek mogen verstrekken. De Orde, die dient te waken over de correcte uitoefening van het beroep, is dan ook onrechtstreeks bevoegd om regels vast te leggen met betrekking tot de goede gang van zaken in een dierenkliniek en om de daar optredende dierenartsen aan deze regels te onderwerpen.

De term “wetenschappelijke en technologische vooruitgang” dient vergeleken te worden met artikel 3, § 3, van de wet van 28 augustus 1991 op de uitoefening van de diergeneeskunde waarin sprake is van aanpassingen “naargelang van de evolutie van de wetenschap”. De bestreden bepaling is met voldoende nauwkeurigheid geformuleerd en voor iedereen begrijpelijk.

123. In hun memorie van wederantwoord verwijzen de verzoekende partijen naar hun repliek met betrekking tot het dertiende middel.

Beoordeling

124. Om overeenkomstige redenen als hiervóór onder randnummer 95 uiteengezet met betrekking tot het dertiende middel kan te dezen geen schending van de wet van 19 december 1950 worden aangenomen.

Luidens artikel 12 van de Code der Plichtenleer mag de diergeneeskundige praktijk slechts worden uitgeoefend onder volgende benamingen: “dierenartsenpraktijk”, “dierenartsencentrum”, “centrum voor tweedelijnsdiergeneeskunde” of “dierenkliniek”. Door in artikel 21 van de Code der Plichtenleer te bepalen dat “een dierenkliniek [...] een inrichting [is] die over lokalen, uitrusting en een interne permanentie beschikt die beantwoorden aan de

voorwaarden vastgelegd door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen en regelmatig aangepast worden aan de wetenschappelijke en de technologische vooruitgang”, omschrijft de Hoge Raad slechts de voorwaarden waaronder dierenartsen de diergeneeskundige praktijk onder de benaming “dierenkliniek” mogen uitoefenen. De bestreden bepaling legt geen verplichtingen op aan personen die niet tot de Orde behoren. De Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen was dan ook bevoegd om die bepaling aan te nemen.

125. De bepaling dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen voorwaarden kan vaststellen die regelmatig worden aangepast “aan de wetenschappelijke en de technologische vooruitgang” is op zich voldoende duidelijk en biedt dan ook genoegzaam rechtszekerheid. Ze verleent aan de verwerende partij voorzeker geen machtiging tot willekeur.

126. Het zeventiende middel is niet gegrond.

R. Achttiende middel

Standpunt van de partijen

127. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde en van het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 11 van de Grondwet, doordat artikel 22 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Onder ‘dierenkliniek’ dient een inrichting te worden verstaan, die minstens aan onderstaande voorwaarden voldoet:

1. Het comfort, het welzijn en de hygiëne van de dieren dient verzekerd te zijn.
2. De inrichting bestaat verplicht uit:

A. Voor gezelschapsdieren:

- a) een wachtkamer
- b) twee consultatiekamers
- c) een lokaal voor voorbereiding tot de operatie
- d) twee afzonderlijke lokalen bestemd voor heelkundige ingrepen
- e) een lokaal voor medische beeldvorming
- f) een geneesmiddelen depot
- g) minstens twee lokalen voor hospitalisatie, waarvan één voorbehouden aan dieren aangetast met een besmettelijke ziekte
- h) een voorziening voor afkoeling van kadavers en organisch afval

De verschillende lokalen vormen een functioneel geheel.

B. Voor de andere diersoorten zal de Gewestelijke Raad de voorwaarden bepalen op basis van het voorgelegde dossier.

3. Een dierenkliniek moet de meest actuele diagnostische en chirurgische technieken en behandelingen kunnen aanbieden. Er moet een adequate monitoring van de patiënten kunnen gebeuren en de apparatuur moet voldoen om kwaliteitswerk te kunnen leveren.

4. De medische staf van de kliniek zal ten minste uit drie effectief actieve dierenartsen bestaan die onderling door een contract aan elkaar gebonden zijn en waarvan er één op elk ogenblik bereikbaar en beschikbaar is.

De kwaliteit van de zorgverstrekking en de dienstverlening dienen verzekerd te zijn.

De permanentie moet door een dierenarts verzekerd worden alle dagen, 24 uur op 24 uur; in geval van urgentie moet een onverwijld tussenkomenst gewaarborgd worden.

5. De dierenartsen verbonden aan een kliniek moeten voorzien in een plan voor continue bijscholing.”

128. De verzoekende partijen betogen nogmaals dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van dierenklinieken. De bestreden bepalingen ressorteren onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan dierenklinieken en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

129. De verzoekende partijen laten voorts gelden dat het beginsel van de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, de invoering van een voorafgaande, dwingende en beperkende bepaling niet toelaat.

Het proportionaliteitsbeginsel is geschonden omdat de invoering van een voorafgaande, dermate dwingende en beperkende bepaling niet in overeenstemming is met dit beginsel.

De opgelegde beperking is bovendien in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

130. De verzoekende partijen betogen tevens dat artikel 22, 5°, van de Code der Plichtenleer de verplichting oplegt om te voorzien in een plan voor continue bijscholing. Deze bepaling schendt het gelijkheidsbeginsel zoals vervat in artikel 11 van de Grondwet, doordat tussen de diverse diergeneeskundige structuren een onderscheid wordt ingesteld op basis van een arbitrair criterium.

Artikel 22, 2°, van de Code der Plichtenleer bepaalt onder “B” dat voor de andere diersoorten, de Gewestelijke Raad de voorwaarden zal bepalen op basis van het voorgelegde dossier. Er worden evenwel geen objectieve beoordelingscriteria vastgelegd waardoor volgens de verzoekende partijen het rechtszekerheidsbeginsel is geschonden.

131. De verwerende partij antwoordt dat in zoverre de onbevoegdheid van de Orde voor de dierenklinieken wordt aangevoerd, kan worden verwezen naar haar verweer tegen het vorige middel. Het opleggen van normen aan dierenklinieken is een redelijke ingreep van de overheid, die met het oog op het algemeen belang beperkingen vermag op te leggen via verordeningen. De verzoekende partijen tonen niet aan hoe het proportionaliteitsbeginsel, het rechtszekerheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel zijn geschonden. Het blijkt niet welke bepalingen als buitensporig dienen te worden beschouwd. De verwerende partij stelt dat, zoals reeds bij de weerlegging van de vorige middelen werd beklemtoond, de reglementering van de economische activiteit in zoverre ingegeven door overwegingen van openbaar belang en met name de bescherming

van de consument, niet als een inbreuk op de economische vrijheid kan worden beschouwd.

132. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord naar hun repliek met betrekking tot het veertiende middel.

Voorts wijzen zij erop dat de verwerende partij geen verweer voert tegen de aangevoerde schendingen van artikel 11 van de Grondwet en van het rechtszekerheidsbeginsel. Zij leiden daaruit af dat deze schendingen niet worden betwist.

Beoordeling

133. In zoverre de verzoekende partijen aanvoeren dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen niet bevoegd is om bepalingen aan te nemen met betrekking tot dierenklinieken, kan worden verwezen naar de beoordeling van het zeventiende middel waarin dit standpunt van de verzoekende partijen niet werd bijgevalen. Luidens artikel 12 van de Code der Plichtenleer mogen de dierenartsen de diergeneeskundige praktijk onder meer uitoefenen onder de benaming “dierenkliniek”. Door te bepalen onder welke voorwaarden de dierenartsen die benaming voor hun diergeneeskundige praktijk mogen gebruiken, legt de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen geen verplichtingen op aan personen die niet tot de Orde behoren.

De vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, verzet er zich voorts niet tegen dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de voorwaarden bepaalt waaronder dierenartsen onder de benaming “dierenkliniek” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

De bewering van de verzoekende partijen dat het doel van de bestreden bepalingen ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen

worden bereikt, betreft de opportuniteit van de regeling waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats van dat van de bevoegde overheid mag stellen. De verzoekende partijen tonen niet aan dat er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat ermee wordt nagestreefd, met name het handhaven van de kwaliteit van de verstrekte zorgen.

Zoals hiervóór reeds werd gesteld (randnummers 55 en 105), doet artikel 7 van het decreet d’Allarde geen afbreuk aan de bevoegdheid van de overheid om de economische activiteiten van personen en ondernemingen te regelen. Dat decreet sluit dan ook niet uit dat in de Code der Plichtenleer wordt bepaald onder welke voorwaarden de dierenartsen onder de benaming “dierenkliniek” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

134. Met betrekking tot de aangevoerde schending van het gelijkheidsbeginsel dient vooreerst te worden opgemerkt dat de verzoekende partijen niet uiteenzetten waaruit de schending van dit beginsel te dezen precies bestaat. Zij tonen in het bijzonder niet aan dat het hier om vergelijkbare categorieën gaat. Het enkele feit dat voor één welbepaalde geneeskundige structuur andere verplichtingen gelden dan voor een andere geneeskundige structuur, staat op zich niet op gespannen voet met het gelijkheidsbeginsel.

135. Zoals hiervóór reeds werd gesteld (randnummer 70), houdt het rechtszekerheidsbeginsel in dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk moet zijn, zodat de rechtzoekende in redelijke mate de gevolgen van een bepaalde handeling kan voorzien op het tijdstip dat de handeling wordt verricht en de overheid daarvan niet zonder objectieve en redelijke verantwoording mag afwijken. Dit beginsel wordt niet geschonden doordat artikel 22 van de Code der Plichtenleer bepaalt dat de Gewestelijke Raad voor andere diersoorten dan gezelschapsdieren voorwaarden in verband met de inrichting van de dierenkliniek kan bepalen op basis van het voorgelegde dossier. Aangezien die vast te stellen voorwaarden afhankelijk zijn van een beoordeling van het concrete dossier, vergt de rechtszekerheid niet dat ze reeds vooraf zijn bepaald.

136. Het achttiende middel is niet gegrond.

S. Negentiende middel

Standpunt van de partijen

137. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, doordat artikel 23 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Bij de aanvraag tot opening van een kliniek dien(t)(en) de dierdoelgroep(en) (gezelschapsdieren, paarden, nutsdieren, gemengd, enz.) gespecificeerd te worden.

In een gemengde instelling moeten de medische staf en de infrastructuur worden onderverdeeld in afdelingen. De medische staf van elke afdeling zal uit tenminste twee effectief actieve dierenartsen bestaan.

De Gewestelijke Raad kan de erkenning van de benaming ‘dierenkliniek’ intrekken indien niet meer aan de voorwaarden voldaan wordt of indien de uitrusting niet ten gepaste tijde aangepast wordt aan de evolutie van de wetenschap en de technologie.”

De verzoekende partijen betogen nogmaals dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van dierenklinieken. De bestreden bepalingen ressembleren onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan dierenklinieken en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

138. De verzoekende partijen laten voorts gelden dat het beginsel van de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, de invoering van een voorafgaande, dwingende en beperkende bepaling niet toelaat.

Het proportionaliteitsbeginsel is geschonden omdat de invoering van een voorafgaande, dermate dwingende en beperkende bepaling niet in overeenstemming is met dit beginsel.

De opgelegde beperking is bovendien in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

139. Voor zover artikel 23 van de Code der Plichtenleer erin voorziet dat de erkenning van de benaming “dierenkliniek” kan worden ingetrokken indien de uitrusting niet te gepasten tijde wordt aangepast aan de evolutie van de wetenschap en de technologie, wordt volgens de verzoekende partijen een willekeurig en onvoldoende duidelijk afgebakend criterium gehanteerd.

140. De verwerende partij antwoordt dat de Orde en haar raden bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde, dit wil zeggen alle doctors in de veeartsenijkunde die gemachtigd zijn hun beroep uit te oefenen. Vermits niemand de diergeneeskunde mag uitoefenen indien hij geen dierenarts is, is het duidelijk dat enkel dierenartsen (en desnoods hun helpers) diergeneeskundige zorgen in een dierenkliniek mogen verstrekken. De Orde, die dient te waken over de correcte uitoefening van het beroep, is dan ook onrechtstreeks bevoegd om regels vast te leggen met betrekking tot de goede gang van zaken in een dierenkliniek. De in een dierenkliniek tewerkgestelde dierenartsen mogen krachtens de bestreden bepalingen enkel optreden in een dierenkliniek die conform deze bepalingen functioneert.

De termen “de evolutie van de wetenschap en de technologie” dienen vergeleken te worden met artikel 3, § 3, van de wet van 28 augustus 1991 op

de uitoefening van de diergeneeskunde waarin sprake is van aanpassingen “naargelang van de evolutie van de wetenschap”. De bestreden bepalingen zijn met voldoende nauwkeurigheid geformuleerd en voor iedereen begrijpelijk.

141. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord naar hun repliek met betrekking tot het dertiende middel.

Voorts wijzen zij erop dat de verwerende partij zich niet verweert tegen de aangevoerde schendingen van artikel 27 van de Grondwet en van het proportionaliteitsbeginsel. Zij leiden daaruit af dat de verwerende partij deze schendingen niet betwist.

Beoordeling

142. Om overeenkomstige redenen als hiervóór onder randnummer 95 uiteengezet met betrekking tot het dertiende middel kan te dezen geen schending van de wet van 19 december 1950 worden aangenomen.

Zoals hiervóór reeds werd gesteld (randnummer 133), verzet de vrijheid van vereniging die door artikel 27 van de Grondwet wordt gewaarborgd, zich niet ertegen dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de voorwaarden bepaalt waaronder dierenartsen onder de benaming “dierenkliniek” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

De verzoekende partijen maken niet duidelijk in welk opzicht artikel 23 van de Code der Plichtenleer het proportionaliteitsbeginsel zou schenden. Zij maken niet aannemelijk dat er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat met die bepalingen wordt nagestreefd.

Ten slotte kan niet worden aangenomen dat de bepaling luidens dewelke “de Gewestelijke Raad [...] de erkenning van de benaming ‘dierenkliniek’

[kan] intrekken indien niet meer aan de voorwaarden voldaan wordt of indien de uitrusting niet ten gepaste tijde aangepast wordt aan de evolutie van de wetenschap en de technologie”, dermate vaag of onnauwkeurig is dat het rechtszekerheidsbeginsel erdoor zou worden geschonden.

143. Het negentiende middel is niet gegrond.

T. Twintigste middel

Standpunt van de partijen

144. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van het proportionaliteitsbeginsel en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde, doordat artikel 24 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Naast adreswijzigingen, dienen ook zich voordoende wijzigingen met betrekking tot tewerkgestelde confraters, evenals veranderingen van statuten en van activiteiten, aan de Gewestelijke Raad medegedeeld te worden.

Het niet voldoen aan deze verplichting zal de intrekking van de erkenning van de benaming ‘dierenkliniek’ met zich meebrengen.”

De verzoekende partijen betogen nogmaals dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van dierenklinieken. De bestreden bepalingen ressorteren onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan dierenklinieken en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat het beginsel van de vrijheid van vereniging zoals gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, de invoering van een voorafgaande, dwingende en beperkende bepaling niet toelaat.

Het proportionaliteitsbeginsel is geschonden omdat de invoering van een voorafgaande, dermate dwingende en beperkende bepaling niet in overeenstemming is met dit beginsel.

De opgelegde beperking is bovendien in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

145. De verwerende partij verwijst in haar memorie van antwoord naar haar antwoord op het dertiende en het veertiende middel. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord naar hun repliek met betrekking tot diezelfde middelen.

Beoordeling

146. Om overeenkomstige redenen als hiervóór onder randnummer 95 uiteengezet met betrekking tot het dertiende middel kan te dezen geen schending van de wet van 19 december 1950 worden aangenomen.

Zoals hiervóór reeds werd gesteld (randnummer 133), verzet de vrijheid van vereniging die door artikel 27 van de Grondwet wordt gewaarborgd, zich niet ertegen dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen de voorwaarden bepaalt waaronder dierenartsen onder de benaming “dierenkliniek” een diergeneeskundige praktijk mogen uitoefenen.

De verzoekende partijen maken niet duidelijk in welk opzicht artikel 23 van de Code der Plichtenleer het proportionaliteitsbeginsel zou schenden. Zij maken niet aannemelijk dat er een kennelijke wanverhouding bestaat

tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat met die bepalingen wordt nagestreefd.

Het decreet d'Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen bepaalt dat de dierenartsen de nodige informatie dienen mee te delen. De verzoekende partijen tonen in de uiteenzetting van het middel niet aan dat de verwerende partij te dezen haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd.

147. Het twintigste middel is niet gegrond.

U. Eenentwintigste middel

Standpunt van de partijen

148. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 458 van het Strafwetboek, van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van “het beginsel van het persoonlijk karakter van strafmaatregelen” en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, doordat artikel 25 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De confraters die deel uitmaken van de medische staf van een dierenkliniek, dienen een contract af te sluiten en onder hen een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde aan te wijzen.”

De verzoekende partijen betogen dat het gebruik van de uitdrukking “een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de Orde” te algemeen is. Nergens wordt gespecificeerd wat de termen

“gesprekspartner”, “communicatie” en “organen van de Orde” inhouden. Het rechtszekerheidsbeginsel wordt aldus geschonden.

De verzoekende partijen wijzen er voorts op dat de aanstelling van een gesprekspartner, gelet op de bevoegdheden van de organen van de Orde, de verplichting inhoudt voor de betrokkene om te antwoorden op vragen die betrekking hebben op andere leden van de dierenkliniek of op de inhoud van de zaken die door hen worden behartigd. Een gesprekspartner moet dan ook op de hoogte zijn van de inhoud van de zaken van de andere leden. Er bestaat evenwel geen gedeeld beroepsgeheim onder de dierenartsen, ook niet wanneer ze in een bepaalde structuur werken. Een gedeeld beroepsgeheim wordt enkel onder voorwaarden voor geneesheren aanvaard, namelijk wanneer ze dezelfde patiënt behandelen of in de gevallen bij de wet bepaald. Te dezen doet zich dat niet voor. Het beroepsgeheim staat eraan in de weg dat de aangestelde gesprekspartner gegevens vermeldt die onder het beroepsgeheim van de collega's vallen. Het beroepsgeheim is immers van openbare orde en artikel 458 van het Strafwetboek verhindert dat het beroepsgeheim te dien einde wordt gedeeld.

Volgens de verzoekende partijen wordt “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer” geschonden, doordat artikel 25 van de Code der Plichtenleer aan de leden van de dierenkliniek, minstens van de medische staf ervan, de verplichting oplegt om aan de gesprekspartner “gegevens van buiten hun beroepsbedrijvigheid” mee te delen en aan de gesprekspartner de verplichting oplegt om daarvan kennis te hebben.

De verzoekende partijen laten gelden dat de in het middel aangewezen bepalingen van de wet van 19 december 1950 worden geschonden, aangezien de Orde der Dierenartsen geen enkele bevoegdheid heeft ten aanzien van dierenklinieken. De Orde kan in de uitoefening van haar wettelijke bevoegdheden geen verplichtingen opleggen aan diergeneeskundige structuren, terwijl uit artikel 25 van de Code der Plichtenleer blijkt dat zij dat wel doet.

Volgens de verzoekende partijen brengt de invoering van een dergelijke dwingende en beperkende bepaling de vrijheid van vereniging in het gedrang en is ze wederom niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel.

De opgelegde beperking is bovendien in het licht van het decreet d'Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

Ten slotte stellen de verzoekende partijen dat artikel 25 van de Code der Plichtenleer verplichtingen oplegt aan de aangestelde gesprekspartner en aan de dierenkliniek, en dat ook deze laatste zal kunnen worden gesanctioneerd voor inbreuken van de leden. Een dergelijke dubbele verantwoordelijkheid kan evenwel niet worden ingesteld en gaat in tegen het persoonlijke karakter van straf- en tuchtmaatregelen.

149. De verwerende partij antwoordt dat het middel een eenvoudige herhaling is van wat reeds werd aangevoerd in vorige middelen. Zij verwijst naar haar verweer tegen die middelen.

150. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord naar hun repliek met betrekking tot het derde en veertiende middel.

Beoordeling

151. Voor zover de verzoekende partijen in het middel de schending aanvoeren van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 458 van het Strafwetboek, van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van “het beginsel van het persoonlijk karakter van strafmaatregelen” en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, kan het middel om overeenkomstige

redenen als hiervóór uiteengezet onder de randnummers 18 tot 24 niet gegrond worden bevonden.

152. Voor zover de verzoekende partijen in het middel de schending aanvoeren van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, kan niet worden ingezien hoe de verplichting om binnen de dierenkliniek een gesprekspartner aan te wijzen voor de communicatie met de organen van de Orde de vrijheid van handel en nijverheid in het gedrang zou kunnen brengen.

153. Het eenentwintigste middel is niet gegrond.

V. Tweëntwintigste middel

Standpunt van de partijen

154. De verzoekende partijen voeren de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 26 van de Code der Plichtenleer bepaalt:

“Het is de dierenarts verboden zijn/haar medewerking te verlenen aan een kliniek die niet voldoet aan de bepalingen van deze Code.”

De verzoekende partijen betogen nogmaals dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben enkel bevoegdheid ten aanzien van natuurlijke personen en dus niet ten aanzien van dierenklinieken. De bestreden bepaling ressorteert onder hoofdstuk VII van de Code der Plichtenleer, dat handelt over diergeneeskundige structuren. Hieruit blijkt dat de Orde verplichtingen oplegt aan dierenklinieken en niet enkel aan de dierenartsen die daarin tewerkgesteld zijn en waarover zij bevoegdheid heeft. De artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 worden aldus geschonden.

De algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder het rechtszekerheidsbeginsel, zijn volgens de verzoekende partijen geschonden, omdat door de betrokken dierenartsen niet altijd kan worden uitgemaakt of een dierenkliniek voldoet aan de bepalingen van de Code der Plichtenleer.

155. De verwerende partij antwoordt dat de Orde en haar raden bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde, dit wil zeggen alle doctors in de veeartsenijkunde die gemachtigd zijn hun beroep uit te oefenen. Vermits niemand de diergeneeskunde mag uitoefenen indien hij geen dierenarts is, is het duidelijk dat enkel dierenartsen (en desnoods hun helpers) diergeneeskundige zorgen in een dierenkliniek mogen verstrekken. De Orde, die dient te waken over de correcte uitoefening van het beroep, is dan ook onrechtstreeks bevoegd om regels vast te leggen met betrekking tot de goede gang van zaken in een dierenkliniek en om de daar optredende dierenartsen daaraan te onderwerpen.

156. De verzoekende partijen verwijzen in hun memorie van wederantwoord naar hun repliek met betrekking tot het dertiende middel. Zij benadrukken dat de bestreden bepaling verplichtingen oplegt aan personen die niet tot de Orde behoren, zoals rechtspersonen.

Beoordeling

157. Om overeenkomstige redenen als hiervoor onder randnummer 95 uiteengezet, kan te dezen geen schending van de wet van 19 december 1950 worden aangenomen.

De verzoekende partijen tonen niet aan dat het voor de betrokken dierenartsen niet mogelijk zou zijn uit te maken of de dierenkliniek waarin zij werkzaam zijn, voldoet aan de bepalingen van de Code der Plichtenleer.

158. Het tweeëntwintigste middel is niet gegrond.

W. Drieëntwintigste middel

Standpunt van de partijen

159. De verzoekende partijen voeren de schending aan van artikel 127, § 1, van de Grondwet, doordat artikel 27 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De Hoge Raad bepaalt de regels met betrekking tot de voortgezette opleiding.

De Gewestelijke Raad ziet toe op de toepassing ervan; ze kan dit delegeren aan een geaccrediteerd organisme.”

De verzoekende partijen betogen dat de Orde der Dierenartsen als “nationale instantie”, gelet op artikel 127, § 1, van de Grondwet, geen bevoegdheid inzake onderwijs heeft.

160. De verwerende partij antwoordt dat de bevoegdheid inzake onderwijs niet de toegang tot een beroep of het behoud van de toegang tot een beroep omvat. De regels betreffende de toegang tot een beroep en de bescherming van een beroepstitel zijn een eigen aangelegenheid, die doorgaans wordt aangewezen onder de noemer “vestigingsvoorwaarden”, ongeacht of het gereguleerde beroep op zelfstandige basis, dan wel in dienstverband wordt uitgeoefend. De laatstgenoemde aangelegenheid betreft geen aangelegenheid als bedoeld in artikel 127 van de Grondwet. Volgens de verwerende partij heeft het Grondwettelijk Hof deze zienswijze reeds herhaaldelijk bevestigd. De regels die de Hoge Raad bepaalt met betrekking tot de voortgezette opleiding, hebben, aldus de verwerende partij, betrekking op een aspect van het behoud van de toegang tot het beroep en vallen derhalve niet onder de bevoegdheid inzake onderwijs vermeld in artikel 127 van de Grondwet.

161. De verzoekende partijen repliceren dat de argumentatie van de verwerende partij niet overtuigt. Zij stellen dat het Grondwettelijk Hof in zijn arrest nr. 120/98 van 3 december 1998 overweegt dat een duidelijk onderscheid

moet worden gemaakt tussen de onderwijswetgeving enerzijds en de regeling van de toegang tot beroepen anderzijds. Volgens de verzoekende partijen vallen de regels betreffende de voortgezette opleiding, die luidens artikel 27 van de Code der Plichtenleer door de Hoge Raad kunnen worden bepaald, duidelijk onder de bevoegdheid inzake onderwijs en hebben ze niets te maken met het regelen van vestigingsvoorwaarden.

Beoordeling

162. Krachtens artikel 127 van de Grondwet zijn de gemeenschappen in het algemeen genomen bevoegd voor onderwijszaken. Volgens het Grondwettelijk Hof (o.a. arrest nr. 78/92 van 17 december 1992) moet een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds de onderwijswetgeving, waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn, en anderzijds de regeling van de toegang tot een beroep, waarvoor de federale overheid bevoegd is. Het vaststellen van een leerprogramma op basis waarvan een diploma kan worden verworven, is een aangelegenheid van onderwijs. De toegang tot een beroep afhankelijk maken van het bezit van een diploma of van andere vereisten, komt daarentegen neer op het regelen van vestigingsvoorwaarden. Het komt bijgevolg aan de federale overheid toe uit te maken welke diploma's zij in aanmerking neemt bij het regelen van de toegang van een beroep, op voorwaarde dat zij daarbij gelijkwaardige diploma's op dezelfde wijze behandelt en zij rekening houdt met de door de gemeenschappen aangenomen regelgeving.

De Code der Plichtenleer is door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen aangenomen in uitvoering van de bij artikel 5 van de wet van 19 december 1950 bepaalde opdracht om te zorgen “voor de naleving van de veeartsenijkundige plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep”. Artikel 27 van de Code der Plichtenleer stelt geen leerprogramma vast op grond waarvan een diploma of een academische graad kan worden verworven, maar bepaalt dat de Hoge Raad de regels vaststelt met

betrekking tot de voortgezette opleiding. Indien deze regels worden vastgesteld met respect voor de bevoegdheidsverdelende regels, is er geen sprake van ongrondwettigheid.

Artikel 27 van de Code der Plichtenleer schendt derhalve op zich niet artikel 127 van de Grondwet.

163. Het drieëntwintigste middel is niet gegrond.

X. Vierentwintigste middel

Standpunt van de partijen

164. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 29, 2°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Het is de dierenarts verboden:

[...]

2. gebruik te maken van procédés die de publieke goedgelovigheid uitbuiten of zich deskundigheden toe te eigenen die hij/zij niet bezit;

[...].”

De verzoekende partijen voeren aan dat de bestreden bepaling het zich toe-eigenen van deskundigheden verbiedt, terwijl artikel 19 van de Code der Plichtenleer deze deskundigheid, die niet kan worden behaald door studies of bijkomende diploma's, precies vereist om een centrum voor tweedelijsdiergeneeskunde te openen. Een dergelijke contradictie schendt volgens de verzoekende partijen het rechtszekerheidsbeginsel.

165. De verwerende partij antwoordt dat dit middel een loutere herhaling is van hetgeen de verzoekende partijen reeds aanvoerden in het

tweeëntwintigste middel (lees: het zestiende middel), zodat zij verwijst naar haar verweer tegen dit middel.

166. De verzoekende partijen repliceren dat de verwerende partij ten onrechte verwijst naar haar verweer tegen het “tweeëntwintigste middel” en de aangeklaagde tegenstrijdigheid niet weerlegt. Zij stellen dat indien de Code der Plichtenleer gevolgen wenst te verbinden aan deskundigheid, deze objectief moet kunnen worden vastgesteld, omdat men anders vervalt in rechtsonzekerheid en willekeur.

Beoordeling

167. Bij de beoordeling van het zestiende middel werd de aangevoerde tegenstrijdigheid tussen artikel 19 en artikel 29, 2°, van de Code der Plichtenleer reeds weerlegd (zie randnummer 115).

168. Het vierentwintigste middel is niet gegrond.

Y. Vijfentwintigste middel

Standpunt van de partijen

169. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 29, 7°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Het is de dierenarts verboden:
[...]

7. een diergeneeskundige behandeling of heelkundige ingreep uit te voeren op georganiseerde tijdelijke verzamelingen van dieren, behalve in geval van

urgentie of in geval van afwijking toegestaan door de bevoegde Gewestelijke Raad;
[...].”

De verzoekende partijen betogen dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het bestreden artikel 29, 7°, van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het beperkingen oplegt die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden.

Volgens de verzoekende partijen is niet alleen de genoemde wet geschonden, maar ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepaling van de Code der Plichtenleer.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat ook het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde geschonden is, omdat de opgelegde beperking niet verantwoord is op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

Ten slotte wijzen de verzoekende partijen erop dat de bestreden bepaling erin voorziet dat het opgelegde verbod niet geldt in geval van urgentie of in geval van afwijking toegestaan door de bevoegde Gewestelijke Raad. Volgens de verzoekende partijen wordt het rechtszekerheidsbeginsel geschonden doordat de bestreden bepaling niet voorziet in een definitie van de urgentie, noch in

objectieve beoordelingscriteria waaraan een verzoek tot afwijking kan worden getoetst.

170. De verwerende partij antwoordt vooreerst dat het onderwerpen van een beroep aan een reglementering niet mag worden verward met de schending van het principe van de vrijheid van vestiging. De bestreden bepaling is ingegeven door de bekommernis erover te waken dat de dierenartsen hun financiële belangen niet laten primeren op hun beroepsverplichtingen. In zoverre de verzoekende partijen voorhouden dat de mededinging wordt aangetast, tonen zij volgens de verwerende partij niet aan waaruit deze aantasting zou bestaan, zodat het middel niet ontvankelijk is.

171. De verzoekende partijen repliceren dat het argument van de verwerende partij dat de bestreden bepaling ertoe strekt te vermijden dat dierenartsen hun financiële belangen zouden laten primeren op hun beroepsverplichtingen, niet ernstig is. Het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening vereist geen verbodsbepaling zoals degene die wordt bestreden. De desbetreffende bepaling kan evenmin worden verantwoord op grond van de noodzaak de voor het beroep geldende deontologie in acht te doen nemen. Voorts volstaat het niet dat een beroepsvereniging binnen haar bevoegdheden blijft opdat kan worden aangenomen dat haar besluiten beperkingen kunnen opleggen aan de vrijheid van handel en nijverheid zoals door het decreet d'Allarde gewaarborgd.

Artikel 29, 7°, van de Code der Plichtenleer voorziet volgens de verzoekende partijen daarenboven in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding zijn met het doel van het opgelegde verbod. Het betreft een voorafgaand totaalverbod dat raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts.

De verzoekende partijen merken op dat de verwerende partij geen verweer voert met betrekking tot de aangevoerde schending van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag en van het rechtszekerheidsbeginsel.

Volgens de verzoekende partijen kan de verwerende partij ten slotte niet verwijzen naar het auditorsverslag over de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het in die zaak aangevoerde middel niet identiek is aan het thans aangevoerde vijftiende middel en het standpunt van de auditeur-verslaggever grotendeels achterhaald is.

172. In hun laatste memorie laten de verzoekende partijen nog gelden dat er te dezen een merkbare mededingingsverstoring is op een wezenlijk deel van de Belgische markt. Zij stellen dat de verbodsbepaling van artikel 29, 7°, van de Code der Plichtenleer een cumulatief effect heeft, aangezien ze van toepassing is op alle dierenartsen en een beperking van de vrijheid van handel en nijverheid impliceert die een merkbare aantasting van de mededinging inhoudt.

De verzoekende partijen betwisten voorts dat de kwestieuze bepaling de handel tussen de EG-lidstaten niet zou beïnvloeden. Ze geldt immers evenzeer voor buitenlandse dierenartsen die zich in België vestigen.

Beoordeling

173. Artikel 29, 7°, van de Code der Plichtenleer verbiedt dierenartsen om een diergeneeskundige behandeling of heelkundige ingreep uit te voeren op georganiseerde tijdelijke verzamelingen van dieren, behalve in geval van urgentie of in geval van afwijking toegestaan door de bevoegde Gewestelijke Raad. Deze bepaling sluit niet uit dat dierenartsen op individuele dieren diergeneeskundige behandelingen toepassen of heelkundige ingrepen uitvoeren. Ze verhindert als zodanig niet de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan. Ze houdt dan ook geen ongeoorloofde mededingingspraktijk in.

174. Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemers-

verenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden. Het valt niet in te zien hoe de bestreden bepaling een dergelijke ongunstige invloed zou uitoefenen.

175. Het decreet d'Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een verbod kan opleggen om diergeneeskundige behandelingen of heelkundige ingrepen uit te voeren op georganiseerde tijdelijke verzamelingen van dieren. De verzoekende partijen tonen niet aan dat de verwerende partij te dezen haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd.

176. Ten slotte kan niet worden aangenomen dat de term “urgentie” dermate onduidelijk is dat hij ter wille van de rechtszekerheid nader zou moeten worden gedefinieerd. Evenmin vereist het rechtszekerheidsbeginsel dat voorafgaandelijk objectieve beoordelingscriteria worden vastgesteld voor het verlenen van afwijkingen van het opgelegde verbod. De Gewestelijke Raad oordeelt geval per geval over het toestaan van een afwijking op basis van de concrete gegevens van het dossier.

177. Het vijftiende middel is niet gegrond.

Z. Zesentwintigste middel

Standpunt van de partijen

178. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen, van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, doordat artikel 29, 9°, van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Het is de dierenarts verboden:

[...]

9. onder welke vorm ook cliënten te ronselen, onder meer door diensten aan te bieden onder de kostprijs, meer bepaald door bijzondere voorwaarden toe te staan, door gebruik te maken van welke vorm ook van dwang of van misleidende, vergelijkende of onrechtmatige informatie;

[...].”

De verzoekende partijen betogen nogmaals (zie hiervóór randnummer 40) dat uit artikel 6 van de genoemde wet van 2 augustus 2002 blijkt dat vergelijkende reclame onder bepaalde voorwaarden geoorloofd is. Overeenkomstig artikel 6, § 3, van diezelfde wet kunnen de beroepsregulerende overheden de vergelijkende reclame enkel verbieden of beperken voor zover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrij beroep te vrijwaren. Inzake reclameboodschappen moet volgens de verzoekende partijen dan ook een onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds voorschriften die nauw verband houden met de deontologie en anderzijds voorschriften die vrije beroepsbeoefenaars in hun economische vrijheid beperken. De eerstgenoemde voorschriften zijn toegelaten. Ze mogen opleggen dat reclame objectief is en in overeenstemming met de beginselen van eer, geheimhouding, eerlijkheid en waardigheid. Anders is het volgens de verzoekende partijen gesteld met reclamevoorschriften die de dierenartsen beperken in hun economische vrijheid.

Dergelijke voorschriften zijn een hinderpaal voor de handelingsvrijheid van de leden van de beroepsgroep en voor de mededinging tussen deze leden onderling. De totale uitsluiting van vergelijkende reclame moet als een dergelijk voorschrift worden beschouwd.

De laatstgenoemde voorschriften kunnen volgens de verzoekende partijen niet worden aangenomen. Potentiële klanten moeten immers de mogelijkheid hebben om duidelijke en nauwkeurige informatie over de betrokken diensten te verkrijgen, die hen in staat stelt vrij een dierenarts te kiezen. Het begrip reclame omvat niet alleen het verstrekken van juiste informatie aan de gebruiker, maar ook het bevorderen van diensten, met inbegrip van de vergelijking met een concurrent of met de diensten van de concurrenten. De potentiële cliënt moet beschikbare alternatieven kunnen onderscheiden en op een rationele grondslag een dierenarts kunnen kiezen.

De verzoekende partijen besluiten dat bij gebrek aan bewijs dat een absoluut verbod van vergelijkende reclame objectief gezien noodzakelijk is ter vrijwaring van de waardigheid en de beroepsethiek, artikel 6 van de wet van 2 augustus 2002 wordt geschonden.

179. De verzoekende partijen laten voorts gelden dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het bestreden artikel 29, 9°, van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het beperkingen oplegt die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden.

Volgens de verzoekende partijen is niet alleen de genoemde wet geschonden, maar ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepaling van de Code der Plichtenleer.

180. De verzoekende partijen laten ten slotte gelden dat ook het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde is geschonden, omdat de opgelegde beperking niet verantwoord is op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

181. De verwerende partij antwoordt dat het voorschrift van artikel 29, 9°, van de Code der Plichtenleer beoogt de dierenartsen die ingeschreven zijn op de lijst van de Orde, te beschermen tegen een vorm van oneerlijke mededinging die erin zou bestaan het cliënteel via oneerlijke praktijken te ronselen. Aldus belemmert dit voorschrift de eerlijke mededinging niet. Deze wordt integendeel beschermd tegen onaanvaardbare praktijken en draagt derhalve bij tot het bewerkstelligen van de doelstellingen van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, dat gedragingen die de concurrentie vervalsen verbiedt. Volgens de verwerende partij zetten de verzoekende partijen niet uiteen hoe het opgelegde verbod strijdig zou kunnen zijn met de regels inzake reclame, dan wel de mededinging zou kunnen verstoren.

Volgens de verwerende partij mag het onderwerpen van een beroep aan een reglementering niet worden beschouwd als een schending van het principe van de vrijheid van vestiging. De bestreden bepaling wordt ingegeven door de bekommernis erover te waken dat de dierenartsen hun financiële belangen niet laten primeren op hun beroepsverplichtingen. De verwerende partij stelt dat niet wordt aangetoond hoe het vestigingsrecht is aangetast en dat het middel derhalve niet ontvankelijk is.

182. De verzoekende partijen repliceren dat het standpunt van de verwerende partij dat de bestreden bepaling beoogt de dierenartsen te beschermen tegen oneerlijke mededinging, niet kan worden gevolgd. Het komt volgens hen niet aan de ondernemersverenigingen, maar aan de wetgever toe om te bepalen hoe de mededinging ‘billijk’ of ‘eerlijk’ kan verlopen. De verzoekende partijen stellen dat zij in hun verzoekschrift uitvoerig hebben uiteengezet dat de bestreden bepaling de mededinging beperkt en strijdig is met de regels inzake reclame. Volledigheidshalve wijzen zij erop dat “het potentieel effect van de restrictieve mededingingspraktijk” volstaat. Zij betogen dat de argumentatie van de verwerende partij niet rechtvaardigt dat het de potentiële klant moeilijk wordt gemaakt duidelijke en nauwkeurige informatie over de betrokken diensten en de prijzen ervan te verkrijgen die hem in staat stellen vrij een dierenarts te kiezen. Het argument dat de bestreden bepaling ertoe strekt te vermijden dat dierenartsen hun financiële belangen zouden laten primeren op hun beroepsverplichtingen, is niet ernstig. Het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening vereist geenszins een verbodsbepaling als degene die wordt bestreden. Ter eerbiediging van de vrijheid van handel en nijverheid volstaat het volgens de verzoekende partijen niet dat de beroepsvereniging binnen haar door of krachtens de wet toegekende bevoegdheden blijft. De beperkingen die de verwerende partij oplegt, mogen niet verder gaan dan noodzakelijk en moeten evenredig zijn met het nagestreefde doel. Te dezen voorziet de bestreden bepaling evenwel in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding staan met de noodzaak van het opgelegde verbod. Het betreft een voorafgaand totaalverbod dat raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts. Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het middel niet identiek is en het standpunt van de auditeur-verslaggever grotendeels achterhaald is.

Beoordeling

183. Zoals hiervóór uit de beoordeling van het zevende middel is gebleken, volgt uit artikel 6, § 2, van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen, dat voor de beoefenaars van de vrije beroepen het in principe, onder welbepaalde voorwaarden, is toegestaan om vergelijkende reclame te voeren. De vierde paragraaf van hetzelfde wetsartikel laat aan de beroepsregulerende overheden evenwel toe om dit te verbieden “voorzover dit nodig is om de waardigheid en de deontologie van het betrokken vrij beroep te vrijwaren”.

Onder randnummer 45 heeft de Raad van State reeds vastgesteld dat de redenen die door de verwerende partij in haar laatste memorie worden aangevoerd ter verantwoording van het opgelegde verbod van vergelijkende reclame, niet als kennelijk onredelijk kunnen worden aangemerkt en dit verbod genoegzaam kunnen onderbouwen.

184. Artikel 2, § 1, van de wet tot bescherming van de economische mededinging bepaalt dat alle besluiten van ondernemingsverenigingen verboden zijn die ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

De verzoekers tonen niet met concrete gegevens aan dat de bestreden bepaling de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhindert, beperkt of vervalst.

185. Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot gevolg

hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen EG-lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden. Het valt niet in te zien hoe te dezen de bestreden bepaling de vrijheid van handel tussen lidstaten zou beperken.

186. Het decreet d'Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een verbod invoert als datgene dat wordt bestreden. De verzoekende partijen tonen in de uiteenzetting van het middel niet aan dat de verwerende partij haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd, noch dat het opgelegde verbod onevenredig is met het nagestreefte doel.

187. Het zesentwintigste middel is niet gegrond.

A'. Zevenentwintigste middel

Standpunt van de partijen

188. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag en van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, doordat artikel 33 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Wanneer een dierenarts tussenkomt in het kader van zijn contract met de derde, beperkt hij zijn tussenkomsten tot de dienstverlening en de begeleiding zoals voorzien in het contract met de derde.

De dierenarts mag geen voordeel halen uit zijn contract met de derde om de uitoefening van zijn eigen praktijk te begunstigen; daartoe zal hij gedurende de duurtijd van zijn contract met de derde zijn tussenkomsten bij de verantwoordelijke en/of de eigenaar beperken tot het voorwerp van het contract met de derde.”

De verzoekende partijen betogen dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het bestreden artikel 33 van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het beperkingen oplegt die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden.

Volgens de verzoekende partijen is niet alleen de wet tot bescherming van de economische mededinging geschonden, maar ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer.

De verzoekende partijen laten ten slotte gelden dat ook het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde geschonden is, omdat de opgelegde beperking niet verantwoord is op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

189. De verwerende partij antwoordt dat de bestreden bepalingen beogen de dierenartsen die ingeschreven zijn op de lijst van de Orde, te beschermen tegen een vorm van oneerlijke mededinging die erin zou bestaan het cliënteel via een derde weg te kapen. Aldus belemmeren deze bepalingen de eerlijke mededinging niet. Deze wordt integendeel beschermd tegen onaanvaardbare praktijken en draagt derhalve bij tot het bewerkstelligen van de

doelstellingen van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, dat gedragingen die de concurrentie vervalsen verbiedt.

Volgens de verwerende partij mag het onderwerpen van een beroep aan een reglementering niet worden beschouwd als een schending van het principe van de vrijheid van vestiging. De bestreden bepalingen worden ingegeven door de bekommernis erover te waken dat de dierenartsen hun financiële belangen niet laten primeren op hun beroepsverplichtingen. De verwerende partij stelt dat niet wordt aangetoond hoe het vestigingsrecht is aangetast en dat het middel derhalve niet ontvankelijk is.

190. De verzoekende partijen repliceren dat het standpunt van de verwerende partij dat de bestreden bepalingen beogen de dierenartsen te beschermen tegen oneerlijke mededinging, niet kan worden gevolgd. Het komt volgens hen niet aan de ondernemersverenigingen, maar aan de wetgever toe om te bepalen hoe de mededinging “billijk” of “eerlijk” kan verlopen. De verzoekende partijen stellen dat zij in hun verzoekschrift uitvoerig hebben uiteengezet dat de bestreden bepalingen de mededinging beperken. Volledigheidshalve wijzen zij erop dat “het potentieel effect van de restrictieve mededingingspraktijk” volstaat. Het argument van de verwerende partij dat de bestreden bepalingen ertoe strekken te vermijden dat dierenartsen hun financiële belangen zouden laten primeren op hun beroepsverplichtingen, is niet ernstig. Het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening vereist geenszins een verbodsbepaling als degene die wordt bestreden. Ter eerbiediging van de vrijheid van handel en nijverheid volstaat het volgens de verzoekende partijen niet dat de beroepsvereniging binnen haar door of krachtens de wet toegekende bevoegdheden blijft. De beperkingen die de verwerende partij oplegt, mogen niet verder gaan dan noodzakelijk en moeten evenredig zijn met het nagestreefde doel. Te dezen voorzien de bestreden bepalingen evenwel in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding staan met de noodzaak van de opgelegde verbodsmaatregel. Ze betreffen een voorafgaand totaalverbod dat raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts. Volgens de verzoekende partijen verwijst de

verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het middel niet identiek is en het standpunt van de auditeur-verslaggever grotendeels achterhaald is.

191. In haar laatste memorie laten de verzoekende partijen nog gelden dat wanneer een dierenarts in opdracht van een derde uit een andere lidstaat diensten levert aan een Belgische klant, de bestreden bepaling wel degelijk de handel tussen de lidstaten beïnvloedt in de zin van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag.

Beoordeling

192. Artikel 33 van de Code der Plichtenleer bepaalt dat de dierenarts die optreedt in het kader van een contract met “de derde” -dit is luidens artikel 30 van de Code een natuurlijke of rechtspersoon die als derde partij tussenkomt in de arbeidsovereenkomst tussen een dierenarts en de bewaarder, de eigenaar of de verantwoordelijke van dieren- zijn tussenkomsten dient te beperken tot de dienstverlening en de begeleiding zoals voorzien in het contract met de derde. Deze bepaling belemmert geenszins de mogelijkheid voor dierenartsen om contracten te sluiten. Het valt dan ook niet in te zien dat ze de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan zou verhinderen, beperken of vervalsen. Artikel 33 van de Code der Plichtenleer houdt dan ook geen ongeoorloofde mededingingspraktijk in.

193. Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst.

Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen EG-lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden. Het valt niet in te zien hoe te dezen de bestreden bepalingen de vrijheid van handel tussen lidstaten zouden beperken. Ook het voorbeeld dat de verzoekende partijen in hun laatste memorie menen te geven, toont geen dergelijke beperking aan.

194. Het decreet d'Allarde sluit niet uit dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen omwille van deontologische redenen een verbod invoert als datgene dat wordt bestreden. De verzoekende partijen tonen in de uiteenzetting van het middel niet aan dat de verwerende partij haar door de wet toegekende en afgebakende bevoegdheden niet heeft gerespecteerd, noch dat het opgelegde verbod onevenredig is met het nagestreefde doel.

Het zevenentwintigste middel is niet gegrond.

B'. Achtentwintigste middel

Standpunt van de partijen

195. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 27 van de Grondwet, van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van artikel 458 van het Strafwetboek, van “het beginsel van het persoonlijk karakter van strafmaatregelen” en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”, doordat artikel 35 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Wanneer de derde een instelling is van openbaar nut met sociaal karakter of inzake dierenwelzijn:

- De dierenartsen die verbonden zijn door een contract vervullen de verplichtingen van de artikelen 31 tot en met 34, en moeten daarenboven het adres van de plaats van dienstverlening opgeven.

Deze instelling wordt ‘diergeneeskundig dispensarium’ genoemd.

- Een structuur zoals bepaald in hoofdstuk VII van de Code wordt ter beschikking gesteld aan de betrokken dierenartsen. De Gewestelijke Raad van de Orde zal gebeurlijk controle uitoefenen.

Het contract bepaalt de frequentie en de aard van de prestaties, alsook de overeengekomen duur.

Het contract kan specifieke overeenkomsten inhouden.

Ter uitvoering van het contract komen de dierenartsen uitsluitend tussen in het dispensarium zelf.

In elke structuur dient onder de dierenartsen onder contract een gesprekspartner te worden aangewezen voor de communicatie met de organen van de Orde.”

De verzoekende partijen laten gelden dat de in het middel aangewezen bepalingen van de wet van 19 december 1950 worden geschonden, aangezien de Orde der Dierenartsen geen enkele bevoegdheid heeft ten aanzien van een dispensarium. De Orde kan in de uitoefening van haar wettelijke bevoegdheden geen verplichtingen opleggen aan een dergelijke structuur, terwijl uit artikel 35 van de Code der Plichtenleer blijkt dat zij dat wel doet.

Volgens de verzoekende partijen brengt de invoering van een dergelijke dwingende en beperkende bepaling de vrijheid van vereniging in het gedrang en is ze niet in overeenstemming met het proportionaliteitsbeginsel.

De opgelegde beperking is, aldus de verzoekende partijen, in het licht van het decreet d’Allarde niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

In de mate dat wordt voorzien in een controle door de Gewestelijke Raad, wordt volgens de verzoekende partijen een willekeurig en onvoldoende afgebakend criterium gehanteerd, waardoor het rechtszekerheidsbeginsel wordt geschonden.

Datzelfde beginsel komt in het gedrang door het gebruik van de uitdrukking “een gesprekspartner voor de communicatie met de organen van de

Orde”, die te algemeen is. Nergens wordt gespecificeerd wat de termen “gesprekspartner”, “communicatie” en “organen van de Orde” inhouden.

De verzoekende partijen wijzen er voorts op dat de aanstelling van een gesprekspartner, gelet op de bevoegdheden van de organen van de Orde, de verplichting inhoudt voor de betrokkene om te antwoorden op vragen die betrekking hebben op de andere leden van het dispensarium, of op de inhoud van de zaken die door hen worden behartigd. Een gesprekspartner moet dan ook op de hoogte zijn van de inhoud van de zaken van de andere leden. Er bestaat evenwel geen gedeeld beroepsgeheim onder de dierenartsen, ook niet wanneer ze in een bepaalde structuur werken. Een gedeeld beroepsgeheim wordt enkel onder voorwaarden voor geneesheren aanvaard, namelijk wanneer ze dezelfde patiënt behandelen of in de gevallen bij de wet bepaald. Te dezen doet zich dat niet voor. Het beroepsgeheim staat eraan in de weg dat de aangestelde gesprekspartner gegevens vermeldt die onder het beroepsgeheim van de collega’s vallen. Het beroepsgeheim is immers van openbare orde en artikel 458 van het Strafwetboek verhindert dat het beroepsgeheim te dien einde wordt gedeeld.

De verzoekende partijen voegen hieraan toe dat artikel 35 van de Code der Plichtenleer verplichtingen oplegt aan de aangestelde gesprekspartner en aan het dispensarium, en dat ook deze laatsten zullen kunnen worden gesanctioneerd voor inbreuken van de leden. Een dergelijke dubbele verantwoordelijkheid kan evenwel niet worden ingesteld en gaat in tegen het persoonlijke karakter van straf- en tuchtmaatregelen.

Volgens de verzoekende partijen wordt ten slotte “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer” geschonden, doordat artikel 35 van de Code der Plichtenleer aan de leden van een dispensarium de verplichting oplegt om aan de gesprekspartner “gegevens van buiten hun beroepsbedrijvigheid” mee te delen, en aan de gesprekspartner de verplichting oplegt om daarvan kennis te hebben.

196. De verwerende partij antwoordt dat het aangewezen is om in groepsstructuren die soms ondoorzichtig zijn, een verbindingspersoon aan te wijzen met het oog op de rechtszekerheid inzake communicatie. Het groepsverband tussen de verbonden dierenartsen impliceert tot op zeker punt dat de ene betrokken dierenarts op de hoogte is van de activiteiten van de andere. In dit opzicht deelt de tussenpersoon aspecten van het beroepsgeheim met de dierenarts-titularis. Met betrekking tot de kennis van feiten die buiten de beroepsbedrijvigheid vallen, verwijst de verwerende partij naar hetgeen zij heeft gesteld over het tweede middel. Voorts legt artikel 35 van de Code der Plichtenleer volgens de verwerende partij geen verplichting op aan structuren, maar enkel aan dierenartsen. De bestreden bepalingen kunnen niet worden beschouwd als een aantasting van de vrijheid van vereniging, noch van het proportionaliteitsbeginsel.

197. De verzoekende partijen repliceren dat de verplichting om een gesprekspartner aan te wijzen, slaat op de structuur, ten aanzien waarvan de Orde der Dierenartsen geen bevoegdheid heeft. Volgens de verzoekende partijen antwoordt de verwerende partij niet op de aangevoerde schending van het proportionaliteitsbeginsel, van het recht van vereniging en van “het beginsel van de bescherming van de privé-levenssfeer”. Ter eerbiediging van de vrijheid van handel en nijverheid volstaat het volgens de verzoekende partijen niet dat de beroepsvereniging binnen haar door of krachtens de wet toegekende bevoegdheden blijft. De beperkingen die de verwerende partij oplegt, mogen niet verder gaan dan noodzakelijk en moeten evenredig zijn met het nagestreefde doel. Te dezen voorzien de bestreden bepalingen evenwel in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding staan met de noodzaak van de opgelegde verbodsmaatregel. Voorts stellen de verzoekende partijen dat de verwerende partij lichtzinnig omgaat met het begrip beroepsgeheim. Haar interpretatie staat lijnrecht tegenover de bepaling van artikel 458 van het Strafwetboek. Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118. Om de hiervóór uiteengezette redenen kan dit standpunt volgens hen niet worden bijgevalen.

Beoordeling

198. Om overeenkomstige redenen als hiervóór uiteengezet onder de randnummers 18 tot 24 met betrekking tot het derde middel kan ook het achtentwintigste middel niet gegrond worden bevonden.

In zoverre de verzoekende partijen bijkomend de schending aanvoeren van artikel 7 van het decreet d'Allarde kan niet worden ingezien hoe de bestreden bepaling de vrijheid van handel en nijverheid in het gedrang zou kunnen brengen.

Voorts is de bepaling luidens dewelke de Gewestelijke Raad gebeurlijk controle kan uitoefenen op de structuur, zoals bepaald in hoofdstuk VII van de Code, die aan de betrokken dierenartsen ter beschikking wordt gesteld, op zich voldoende duidelijk en schendt ze het rechtszekerheidsbeginsel niet.

199. Het achtentwintigste middel is niet gegrond.

C'. Negenentwintigste middel

Standpunt van de partijen

200. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 27 van de Grondwet, van artikel 11 van het EVRM, van artikel 22 van het BUPO, van de artikelen 6 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van 19 december 1966, van artikel 43 van het EG-verdrag en van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van

12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt, doordat artikel 42 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De dierenartsen die zich wensen te associëren en/of een vennootschap wensen op te richten in het kader van de uitoefening van de diergeneeskunde moeten zich onderling verbinden met een geschreven contract.

Een dierenarts kan slechts deel uit maken van één enkele associatie.

Dierenartsen die wensen samen te werken of middelen willen samenbrengen in het kader van de uitoefening van de diergeneeskunde kunnen een geschreven contract van samenwerking of verdeling van middelen aangaan.

Alle contracten ter zake, alsmede eventuele akten van oprichting inhoudende de statuten en de reglementen van inwendige orde, dienen in de vorm van een ontwerp aan de Gewestelijke Raad te worden medegedeeld. Deze laatste onderzoekt of ze al dan niet in overeenstemming zijn met de diergeneeskundige plichtenleer, geeft er zijn goedkeuring aan of vordert dat passende wijzigingen worden aangebracht.

Elke aanpassing of wijziging aan een eerder goedgekeurd contract dient aan dezelfde instantie voorafgaandelijk ter goedkeuring te worden medegedeeld.”

De verzoekende partijen betogen dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben geen enkele bevoegdheid ten aanzien van andere organen, structuren of rechtspersonen. Te dezen worden dienvolgens de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 geschonden.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het bestreden artikel 42 van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het bepaalt dat een dierenarts slechts deel kan uitmaken van één enkele associatie. Het deel uitmaken van meer dan één associatie levert, aldus de verzoekende partijen, nochtans een groter klantenpotentieel op en derhalve meer economische voordelen voor de betrokken dierenartsen. De desbetreffende bepalingen leggen volgens de verzoekende partijen dan ook beperkingen op aan de mededinging die niet vereist zijn om de

fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar die in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden.

Volgens de verzoekende partijen is ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag geschonden. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer.

Het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde wordt volgens de verzoekende partijen evenzeer miskend, aangezien de bestreden bepalingen een gedragsregel van economische aard betreffen die raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts. Een dergelijke beperking is niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

De verzoekende partijen stellen dat het proportionaliteitsbeginsel wordt geschonden omdat het nagestreefde doel kan worden bereikt met minder stringente middelen.

Ook de vrijheid van vereniging, gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, laat, aldus de verzoekende partijen, dergelijke beperkende bepalingen niet toe. Zij voegen eraan toe dat de bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer eveneens artikel 22 van het BUPO, de artikelen 6 en 8 van het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966 en artikel 11 van het EVRM schenden, die evenzeer de vrijheid van vereniging en het recht op arbeid vastleggen.

Ten slotte worden volgens de verzoekende partijen artikel 43 van het EG-verdrag en de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt geschonden door de beperking dat een dierenarts slechts deel mag uitmaken van één enkele associatie.

201. De verwerende partij antwoordt dat de Orde bevoegd is ten aanzien van alle dierenartsen. De bestreden bepalingen hebben enkel betrekking op dierenartsen. Associaties van dierenartsen komen slechts ter sprake in de mate waarin het gaat om verenigingen van dierenartsen en als dusdanig aan de tucht van de Orde onderworpen leden.

De verwerende partij stelt erover te moeten waken dat haar leden niet bezwijken voor de verleiding hun materiële belangen te laten primeren op hun tuchtrechtelijke verplichtingen. De beperking van de verbinding van een dierenarts tot één kantoor beoogt precies het beroep te beschermen tegen een dergelijke ontaarding. De bestreden bepalingen, die de mededinging niet merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, zijn volgens de verwerende partij volstrekt legitiem. De vrijheid van handel mag worden onderworpen aan een reglementering in het algemeen belang. In redelijkheid kan de opgelegde beperking niet als onevenredig zwaar worden beschouwd. De verwerende partij wijst erop dat het verbod op vereniging met méér dan één associatie enkel slaat op de overeenkomsten met betrekking tot het ereloon. Volgens de verwerende partij mogen dierenartsen vanzelfsprekend samenwerken met diverse associaties mits zij ereloonnota's indienen voor hun prestaties.

202. De verzoekende partijen repliceren dat de bestreden bepalingen verplichtingen opleggen aan personen die niet tot de Orde behoren, zoals rechtspersonen. Minstens beïnvloeden deze bepalingen het economische functioneren ervan. De bestreden bepalingen leggen beperkingen op aan de mededinging die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven. Het verbod om zich met meer dan één associatie te verbinden, strekt er

enkel toe een economisch stelsel in stand te houden, waarbij afbreuk wordt gedaan aan het concurrentieproces tussen de dierenartsen onderling. Het algemeen belang wordt geenszins geschaad wanneer een dierenarts toetreedt tot meer dan één structuur. De dierenarts kan immers perfect voldoen aan zijn beroepsverplichtingen binnen meerdere structuren. Het komt aan de Orde toe om de dierenarts die zijn beroepsverplichtingen niet nakomt, te sanctioneren. Een beperking van de mogelijkheden van de individuele dierenarts met gevolgen voor de gehele markt is dan ook niet toelaatbaar.

Het argument van de verwerende partij dat het doel van de bestreden bepalingen erin bestaat te vermijden dat dierenartsen hun financiële belangen zouden laten primeren op hun beroepsbelangen, is volgens de verzoekende partijen niet ernstig. Het waarborgen van de kwaliteit van de dienstverlening vereist geenszins dergelijke verbodsbepalingen.

Ter eerbiediging van de vrijheid van handel en nijverheid volstaat het volgens de verzoekende partijen niet dat de beroepsvereniging binnen haar door of krachtens de wet toegekende bevoegdheden blijft. De beperkingen die de verwerende partij oplegt, mogen niet verder gaan dan noodzakelijk en moeten evenredig zijn met het nagestreefde doel. Te dezen voorzien de bestreden bepalingen evenwel in beperkingen van de vrijheid van handel en nijverheid die niet in verhouding staan met de noodzaak van de opgelegde verbodsmaatregel. Ze betreffen een voorafgaande beperking die raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts. Een dergelijke beperking is niet verantwoord op grond van noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren. Het verbod om deel uit te maken van meer dan één associatie biedt geen enkel nut of voordeel ten aanzien van het nagestreefde doel. Integendeel kan de kostprijs van bijscholing en uitrusting beter worden gedragen indien de dierenarts deel uitmaakt van meerdere associaties, waardoor hij over een groter klantenpotentieel beschikt. Het zich verbinden met meer dan één associatie levert economische voordelen op.

Volgens de verzoekende partijen verwijst de verwerende partij ten slotte ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118, aangezien het middel niet identiek is en het standpunt van de auditeur-verslaggever grotendeels achterhaald is.

203. In hun laatste memorie laten de verzoekende partijen nog gelden dat er te dezen een merkbare mededingingsverstoring is op een wezenlijk deel van de Belgische markt. Zij stellen dat de bestreden bepalingen een cumulatief effect hebben, aangezien ze van toepassing zijn op alle dierenartsen en een beperking van de vrijheid van handel en nijverheid impliceren die een merkbare aantasting van de mededinging inhoudt.

De verzoekende partijen betwisten voorts dat de kwestieuze bepalingen de handel tussen de EG-lidstaten niet zouden beïnvloeden. Ze gelden immers evenzeer voor buitenlandse dierenartsen die zich in België vestigen.

De verzoekende partijen benadrukken dat het recht van vestiging zoals gewaarborgd door artikel 43 van het EG-verdrag, geëvolueerd is naar een verbod van alle beperkingen op de toegang tot en/of de uitoefening van zelfstandige beroepsactiviteiten door onderdanen van een lidstaat in een andere lidstaat.

Met betrekking tot de aangevoerde schending van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt verwijzen zij naar het “bijkomende middel” dat zij dienaangaande aanvoeren in hun laatste memorie.

Beoordeling

204. De Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen is krachtens de wet van 19 december 1950 bevoegd om de veeartsenijkundige plichtenleer vast te stellen waaraan de leden van de Orde onderworpen zijn. De Orde der Dierenartsen

omvat al de doctors in de veeartsenijkunde die gemachtigd zijn de veeartsenijkunde uit te oefenen en daartoe hun inschrijving op de lijst van de Orde hebben verkregen.

Artikel 42 van de Code der Plichtenleer bepaalt de voorwaarden waaronder de dierenartsen zich kunnen verenigen met het oog op de uitoefening van de diergeneeskunde. Door het bepalen van deze voorwaarden legt de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen geen verplichtingen op aan personen die niet tot de Orde behoren. De Hoge Raad is derhalve bevoegd om die bepalingen aan te nemen.

205. De verzoekende partijen laten na te verduidelijken in welk opzicht de voorwaarden die aan de dierenartsen worden opgelegd om zich met het oog op de uitoefening van de diergeneeskunde te verenigen, ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar wordt verhinderd, beperkt of vervalst. Er is dan ook niet aangetoond dat die voorwaarden een ongeoorloofde mededingingspraktijk uitmaken zoals bedoeld in artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging.

Artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle overeenkomsten tussen ondernemingen, alle besluiten van ondernemersverenigingen en alle onderling afgestemde feitelijke gedragingen die de handel tussen lidstaten ongunstig kunnen beïnvloeden en ertoe strekken of tot gevolg hebben dat de mededinging binnen de gemeenschappelijke markt wordt verhinderd, beperkt of vervalst. Om onder het gestelde verbod te vallen, moeten deze afspraken en overeenkomsten de handel tussen lidstaten ongunstig beïnvloeden. Het valt niet in te zien hoe het verbod van artikel 42 van de Code der Plichtenleer om deel uit te maken van meer dan één associatie de handel tussen de lidstaten zou beïnvloeden.

206. Het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de overheid om de economische activiteiten van personen en ondernemingen te regelen. Het genoemde principe staat er dan ook niet aan in de weg dat de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen in het kader van de plichtenleer voorwaarden bepaalt waaronder de dierenartsen zich kunnen verenigen met het oog op de uitoefening van de diergeneeskunde.

De bewering van de verzoekende partijen dat het doel van de bestreden bepalingen ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen worden bereikt, betreft de opportuniteit van de regeling waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats van dat van de bevoegde overheid mag stellen. De verzoekende partijen tonen niet aan dat er een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat ermee wordt nagestreefd, met name het handhaven van de kwaliteit van de verstrekte zorgen.

207. De voorwaarden die door artikel 42 van de Code der Plichtenleer aan associaties of samenwerkingsverbanden worden opgelegd, vormen evenmin een inbreuk op de in het middel genoemde grondwettelijke en verdragsrechtelijke bepalingen die de vrijheid van vereniging waarborgen. Deze bepalingen sluiten immers niet uit dat de vrijheid van vereniging wordt beperkt, onder meer ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen. Het voorschrift dat een dierenarts zich slechts met één associatie mag verbinden, strekt ertoe om, ter bescherming van de rechten en vrijheden van anderen, misbruiken te voorkomen en vormt als zodanig geen ongeoorloofde beperking van de vrijheid van vereniging.

208. Artikel 43 van het EG-verdrag bepaalt dat beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden zijn. Artikel 42 van de Code der Plichtenleer spreekt

zich als zodanig niet uit over de vestiging van de onderdanen van andere lidstaten als dierenarts in België, zodat deze verdragsbepaling niet in het geding is.

209. De verzoekende partijen verduidelijken ten slotte niet op welke wijze de artikelen 14 en 15 van de Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt zouden geschonden zijn. Het middel is in zoverre het de schending van de genoemde richtlijn aanvoert, niet ontvankelijk.

210. Het negenentwintigste middel is -in zoverre ontvankelijk- niet gegrond.

D'. Dertigste middel

Standpunt van de partijen

211. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950, van artikel 2 van de wet tot bescherming van de economische mededinging, van artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde, van het proportionaliteitsbeginsel, van artikel 27 van de Grondwet, van artikel 11 van het EVRM, van artikel 22 van het BUPO, van de artikelen 6 en 8 van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van 19 december 1966 en van artikel 43 van het EG-verdrag, doordat artikel 43 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Elke geschreven overeenkomst tussen dierenartsen moet minstens nauwkeurig opgeven:

1. het onderwerp van de overeenkomst
2. de uitbatingszetel van de onderneming
3. de aangewezen gesprekspartner
4. de rechten en de plichten van de ondertekenaars
5. de voorwaarden in geval van onbeschikbaarheid, van vertrek, van overlijden, van opneming, van tijdelijke of definitieve uitsluiting, van ontbinding

6. de modaliteiten van arbeid en (eventueel) van permanentie, voor zoverre intern een permanentie is georganiseerd

Deze overeenkomst kan een clause bevatten betreffende een niet-concurrentiebeding, beperkt in tijd en ruimte.

Elk associatiecontract moet, buiten de hierboven vermelde verplichtingen, de modaliteiten van de verdeling van de erelonen nauwkeurig omschrijven.”

De verzoekende partijen betogen dat de Orde der Dierenartsen en haar raden krachtens de wet van 19 december 1950 enkel bevoegd zijn ten aanzien van de leden van de Orde. Ze hebben geen enkele bevoegdheid ten aanzien van andere organen, structuren of rechtspersonen. Te dezen worden dienvolgens de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 geschonden.

De verzoekende partijen laten voorts gelden dat de bij de wet opgerichte beroepsordes ondernemersverenigingen zijn in de zin van de wet tot bescherming van de economische mededinging, waarvan de besluiten die de mededinging op de Belgische betrokken markt of op een wezenlijk deel ervan merkbaar verhinderen, beperken of vervalsen, van rechtswege nietig zijn. Het bestreden artikel 43 van de Code der Plichtenleer verhindert, beperkt of vervalst volgens hen de mededinging, doordat het bepaalt dat de overeenkomst tussen dierenartsen de uitbatingsetel van de onderneming moet vermelden, waarbij het enkelvoud van het woord “uitbatingsetel” impliceert dat niet meer dan één uitbatingsetel toegelaten is. Het hebben van meer dan één uitbatingsetel levert, aldus de verzoekende partijen, nochtans een groter klantenpotentieel op en derhalve meer economische voordelen voor de betrokken dierenartsen. De desbetreffende bepaling legt volgens de verzoekende partijen dan ook beperkingen op aan de mededinging die niet vereist zijn om de fundamentele regels van het beroep te handhaven, maar die in werkelijkheid ertoe strekken bepaalde materiële belangen van dierenartsen te begunstigen of een economisch stelsel te installeren of in stand te houden.

Volgens de verzoekende partijen is ook artikel 81, lid 1, van het EG-verdrag geschonden. Alle dierenartsen die hun diensten willen aanbieden in België of zich hier willen vestigen, dienen zich immers te houden aan de regels van

de Orde en elke klant uit een andere lidstaat die in België gebruik wil maken van de diensten van een dierenarts, ondergaat de gevolgen van de bestreden bepalingen van de Code der Plichtenleer.

Het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d'Allarde wordt volgens de verzoekende partijen evenzeer miskend, aangezien de bestreden bepaling een gedragsregel van economische aard betreft die raakt aan de economische keuzevrijheid van de dierenarts. Een dergelijke beperking is niet verantwoord op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

De verzoekende partijen stellen dat het proportionaliteitsbeginsel wordt geschonden omdat het nagestreefde doel kan worden bereikt met minder stringente middelen.

Ook de vrijheid van vereniging, gewaarborgd door artikel 27 van de Grondwet, laat aldus de verzoekende partijen een dergelijke beperkende bepaling niet toe. Zij voegen eraan toe dat de bestreden bepaling van de Code der Plichtenleer eveneens artikel 22 van het BUPO, de artikelen 6 en 8 van het Internationaal verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten van 19 december 1966 en artikel 11 van het EVRM schendt, die evenzeer de vrijheid van vereniging en het recht op arbeid vastleggen.

Ten slotte wordt volgens de verzoekende partijen tevens artikel 43 van het EG-verdrag geschonden door de beperking dat een dierenarts slechts één uitbatingsetel mag hebben.

212. De verwerende partij antwoordt dat de Orde bevoegd is ten aanzien van alle dierenartsen en dat de bestreden bepaling enkel betrekking heeft op dierenartsen. Voorts kan volgens haar moeilijk worden ingezien waarom de

verplichte vermelding van de uitbatingsetel van een door dierenartsen opgerichte onderneming de vrijheid van handel en nijverheid zou aantasten.

De verwerende partij verwijst tevens naar haar verweer tegen het negenentwintigste middel.

213. De verzoekende partijen repliceren in essentie dat de mededinging door de bestreden bepaling duidelijk wordt verhinderd, beperkt of vervalst. Het hebben van meer dan één uitbatingsetel levert immers een groter klantenpotentieel op en derhalve meer economische voordelen voor de betrokken dierenartsen. Het verbod om meer dan één uitbatingsetel te hebben, of het toelaten van een vaag omschreven concurrentiebeding, strekt er enkel toe een economisch stelsel in stand te houden, waarbij afbreuk wordt gedaan aan het concurrentieproces tussen de dierenartsen onderling.

Voor het overige verwijzen de verzoekende partijen naar hun repliek met betrekking tot het negenentwintigste middel en stellen zij dat het standpunt van de auditeur-verslaggever over eenzelfde middel in de zaak A. 112.588/IX-3118 om de aangegeven redenen niet kan worden bijgevalen.

214. In hun laatste memorie verwijzen de verzoekende partijen naar hetgeen zij in hetzelfde procedurestuk met betrekking tot het negenentwintigste middel hebben aangevoerd.

Beoordeling

215. Artikel 43 van de Code der Plichtenleer bepaalt, aansluitend bij artikel 42, een aantal minimumvoorwaarden waaraan een overeenkomst waarbij dierenartsen zich verenigen met het oog op de uitoefening van de diergeneeskunde moet voldoen.

In het middel worden met betrekking tot de bevoegdheid van de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen om dergelijke voorwaarden vast te stellen, dezelfde grieven aangevoerd als tegen het in het vorige middel bestreden artikel 42 van de Code der Plichtenleer. Om de redenen hiervóór vermeld onder randnummer 204 zijn deze grieven niet gegrond.

Voorts kan niet worden ingezien dat de enkele verplichting om in elke geschreven overeenkomst tussen dierenartsen de uitbatingszetel van de onderneming te vermelden -zelfs aangenomen dat dit slechts één uitbatingszetel mag zijn- de mededinging op de Belgische of de gemeenschappelijke markt merkbaar zou verhinderen, beperken of vervalsen, de vrijheid van handel en nijverheid onevenredig zou beperken, de vrijheid van vereniging in het gedrang zou brengen of de vrijheid van vestiging van onderdanen van een EG-lidstaat zou beperken.

216. Het dertigste middel is niet gegrond.

E'. Eenendertigste middel

Standpunt van de partijen

217. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 44 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“In de overeenkomsten tussen dierenartsen is met name verboden iedere clause die:

- de onafhankelijkheid of de beroepsverantwoordelijkheid van de dierenarts beperkt;
- een monopoliserend karakter vertoont;
- de vrije keuze van de cliënt beperkt;
- een commerciële uitoefening van de diergeneeskunde met zich mee kan brengen of enige vorm van collusie.”

De verzoekende partijen voeren aan dat de bestreden bepaling betrekking heeft op overeenkomsten van associaties of andere vormen van samenwerking tussen dierenartsen, terwijl de werking van deze structuren omwille van de eerder ontwikkelde argumentatie niet kan worden geregeld in de Code der Plichtenleer.

Voorts is de bepaling dat de overeenkomsten geen clause mogen bevatten die “een monopoliserend karakter vertoont” vaag en niet gespecificeerd. Ze schendt dan ook het rechtszekerheidsbeginsel.

218. De verwerende partij antwoordt dat artikel 44 van de Code der Plichtenleer betrekking heeft op overeenkomsten die worden gesloten tussen dierenartsen, en dat zij daarvoor wel degelijk bevoegd is.

Voorts laat zij gelden dat de bewoordingen “een monopoliserend karakter vertoont” voldoende nauwkeurig zijn om willekeur uit te sluiten en om aan de rechtsonderhorigen toe te laten de rechtsgevolgen van hun handelingen in redelijkheid in te schatten.

219. De verzoekende partijen herhalen in hun memorie van wederantwoord dat de Orde geen enkele bevoegdheid heeft over structuren. Voorts betwisten zij dat de gebruikte bewoordingen voldoende nauwkeurig zijn om willekeur uit te sluiten. Deze terminologie kan aan de toepasselijke federale en Europese rechtsregels niets wezenlijks toevoegen en slechts rechtsonzekerheid en verwarring scheppen. Ten slotte verwijst de verwerende partij volgens de verzoekende partijen ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118.

Beoordeling

220. Wat de bevoegdheid van de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen betreft, kan worden verwezen naar hetgeen dienaangaande bij de beoordeling van vorige middelen werd gesteld (zie onder meer randnummer 95).

Door het verbod van clausules met een monopoliserend karakter verzet de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen zich ertegen dat dierenartsen bij het aangaan van samenwerkingsverbanden zouden streven naar een monopolie. De woorden “een monopoliserend karakter vertoont” zijn niet dermate vaag dat de betrokkenen niet in de mogelijkheid zouden zijn om hun verplichtingen met de vereiste precisie te kennen en de gevolgen van hun handelingen in te schatten.

221. Het eenendertigste middel is niet gegrond.

F'. Tweeëndertigste middel

Standpunt van de partijen

222. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van de artikelen 2, 3, 4, 5 en 11, laatste lid, van de wet van 19 december 1950 en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 45 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Buiten de artikelen 43 en 44 moeten de vennootschappen beantwoorden aan de volgende voorwaarden:

1. de benaming mag niet monopoliserend zijn;
2. alle aandelen dienen op naam te zijn;
3. de aandelen kunnen slechts toebehoren of overgedragen worden aan dierenartsen die ingeschreven zijn op de lijst van de Orde, behoudens afwijking toegestaan door de Gewestelijke Raad;
4. de bestemming van de aandelen in geval van overlijden, uitsluiting of vertrek moet gespecificeerd worden;
5. de bestuursfuncties moeten door dierenartsen worden waargenomen.”

De verzoekende partijen voeren aan dat de bestreden bepaling betrekking heeft op overeenkomsten van associaties of andere vormen van samenwerking tussen dierenartsen, terwijl de werking van deze structuren omwille van de eerder ontwikkelde argumentatie niet kan worden geregeld in de Code der Plichtenleer.

Voorts is de bepaling dat “de benaming [...] niet monopoliserend [mag] zijn” vaag en niet gespecificeerd. Ze schendt dan ook het rechtszekerheidsbeginsel.

223. De verwerende partij antwoordt dat artikel 45 van de Code der Plichtenleer betrekking heeft op associaties, die enkel op de lijst van de Orde ingeschreven dierenartsen betreffen, zodat zij wel degelijk bevoegd is.

Voorts laat zij gelden dat de bepaling luidens dewelke “de benaming [...] niet monopoliserend [mag] zijn” voldoende nauwkeurig is om willekeur uit te sluiten en om aan de rechtsonderhorigen toe te laten de rechtsgevolgen van hun handelingen in redelijkheid in te schatten.

224. De verzoekende partijen herhalen in hun memorie van wederantwoord dat de Orde geen enkele bevoegdheid heeft over structuren. Voorts betwisten zij dat de gebruikte bewoordingen voldoende nauwkeurig zijn om willekeur uit te sluiten. Deze terminologie kan aan de toepasselijke federale en Europese rechtsregels niets wezenlijks toevoegen en slechts rechtsonzekerheid en verwarring scheppen. Ten slotte verwijst de verwerende partij volgens de verzoekende partijen ten onrechte naar het standpunt van de auditeur-verslaggever in de zaak A. 112.588/IX-3118.

Beoordeling

225. Wat de bevoegdheid van de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen betreft, kan worden verwezen naar hetgeen dienaangaande bij de beoordeling van vorige middelen werd gesteld (zie onder meer randnummer 95).

De bepaling dat “de benaming [van de vennootschap] niet monopoliserend [mag] zijn” sluit aan bij artikel 44 van de Code der Plichtenleer dat overeenkomsten met een “monopoliserend karakter” verbiedt. Zoals hiervóór onder randnummer 220 werd gesteld, houdt het verbod op overeenkomsten met een monopoliserend karakter in dat dierenartsen geen samenwerkingsverbanden mogen aangaan waarbij wordt gestreefd naar een monopolie. De bepaling dat “de benaming [...] niet monopoliserend [mag] zijn” is niet dermate vaag dat de betrokkenen niet in de mogelijkheid zouden zijn om hun verplichtingen met de vereiste precisie te kennen en de gevolgen van hun handelingen in te schatten.

226. Het tweeëndertigste middel is niet gegrond.

G'. Drieëndertigste middel

Standpunt van de partijen

227. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 56, lid 1, van het EG-verdrag, van het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel en het proportionaliteitsbeginsel, doordat artikel 47 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Het is de dierenarts niet toegelaten de diergeneeskunde te beoefenen en een ander beroep dat, hoewel niet oneervol op zich, niet in overeenstemming is met de morele en sociale verplichtingen van de uitoefening van de diergeneeskunde of waardoor een conflict zou kunnen ontstaan tussen de belangen van de dierenarts en zijn/haar deontologische plichten.

Om dezelfde redenen zal de dierenarts er zich van onthouden tussen te komen in het beheer van een handelsvennootschap die rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde. Elke vorm van collusie is verboden.”

De verzoekende partijen betogen dat de bestreden bepalingen artikel 56, lid 1, van het EG-verdrag schenden door op te leggen dat dierenartsen zich ervan dienen te onthouden tussen te komen in het beheer van bepaalde handelsvennootschappen.

Voorts schenden de bestreden bepalingen volgens de verzoekende partijen het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde, omdat ze niet verantwoord zijn op grond van de noodzaak de beroepsethiek in acht te doen nemen of de kwaliteit van de dienstverlening te verzekeren.

De verzoekende partijen laten tevens gelden dat de termen “die rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde” vaag en niet gespecificeerd zijn. Het is dan ook niet duidelijk wanneer een handelsvennootschap rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde.

Ten slotte is het evenredigheidsbeginsel geschonden, omdat het nagestreefde doel ook met minder stringente middelen kan worden bereikt.

228. De verwerende partij antwoordt dat de bewoordingen “die rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde” voldoende duidelijk zijn om willekeur uit te sluiten en aan de rechtsonderhorigen toe te laten de rechtsgevolgen van hun handelingen in redelijkheid in te schatten. Vermits het om een “rechtstreeks” verband dient te gaan, zal het zonder meer duidelijk zijn wanneer een handelsvennootschap onder deze bepaling valt. De Orde wenst aldus de onafhankelijkheid van de dierenartsen ten opzichte van commerciële belangen te beklemtonen en zelfs de schijn van een

mogelijke belangenverstrengeling te vermijden. Gelet op het belang van deze doelstelling schenden de bestreden bepalingen volgens de verwerende partij het proportionaliteitsbeginsel niet.

229. De verzoekende partijen repliceren dat het voor een dierenarts niet steeds mogelijk is om na te gaan of een handelsvennootschap rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde. Zo hebben zeer grote handelsvennootschappen soms onderafdelingen of dochtervennootschappen waarvan de dierenarts geen weet kan hebben of waarvan de dierenarts niet kan weten met welke activiteiten ze zich bezighouden. De dierenarts kan dus zelf niet altijd nagaan of hij in strijd zou handelen met de bestreden bepaling.

Voorts laten de verzoekende partijen nog gelden dat er geen bezwaar is tegen het feit dat een dierenarts aandelen koopt van een multinational die in verband staat met de dierenartsenpraktijk om zo één van de vele duizenden aandeelhouders te worden. De dierenarts heeft immers geen enkele mogelijkheid om collusie te plegen vanuit zijn individuele positie. De bestreden bepaling verhindert dat een dierenarts investeringen verricht in een andere lidstaat, wat een inbreuk uitmaakt op artikel 56, lid 1, van het EG-verdrag.

Volgens de verzoekende partijen beroept de verwerende partij zich ten onrechte op een hoger belang, namelijk het vermijden van belangenvermenging, om een schending van het vrij verkeer te verantwoorden. Een dergelijke schending kan evenwel slechts worden verantwoord op grond van objectieve redenen die zeer restrictief moeten worden geïnterpreteerd. De loutere mogelijkheid van belangenvermenging volstaat daarvoor niet.

Ten slotte stellen de verzoekende partijen dat het proportionaliteitsbeginsel werd geschonden, omdat hetzelfde doel kan worden verwezenlijkt met veel minder stringente maatregelen. Te dezen roept de bestreden bepaling een voorafgaand verbod in het leven waardoor elke concrete beoordeling

bij voorbaat wordt uitgesloten. Een dergelijke dwingende regel biedt geen enkel nut of voordeel ten aanzien van het nagestreefde doel.

Beoordeling

230. Artikel 47 van de Code der Plichtenleer verbiedt de dierenartsen om tussen te komen in het beheer van een handelsvennootschap die “rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde”. De aangehaalde bewoordingen zijn op zich voldoende duidelijk opdat de betrokkenen in staat zouden zijn hun verplichtingen met voldoende precisie te kennen. Het valt immers niet in te zien waarom een dierenarts niet in staat zou kunnen zijn te weten dat de activiteiten van een handelsvennootschap rechtstreeks verband houden met de uitoefening van de diergeneeskunde of de artsenijsbereidkunde.

231. Artikel 56, lid 1, van het EG-verdrag verbiedt alle beperkingen van het kapitaalverkeer tussen lidstaten onderling en tussen lidstaten en derde landen.

De bestreden bepaling die dierenartsen verbiedt deel te nemen aan het beheer van een handelsvennootschap “die rechtstreeks verband houdt met de uitoefening van de diergeneeskunde of van de artsenijsbereidkunde”, regelt noch rechtstreeks noch onrechtstreeks het kapitaalverkeer tussen de lidstaten onderling of tussen de lidstaten en derde landen. Ze schendt dan ook niet het voorschrift van artikel 56, lid 1, van het EG-verdrag.

Evenmin kan worden aangenomen dat het principe van de vrijheid van handel en nijverheid zoals gewaarborgd door artikel 7 van het decreet d’Allarde erdoor in het gedrang zou komen.

232. De bewering dat het doel van de bestreden bepalingen ook met andere, minder dwangmatige middelen -die overigens door de verzoekende

partijen niet worden gespecificeerd- zou kunnen worden bereikt, betreft de opportuniteit van de bestreden bepalingen, waaromtrent de Raad van State zijn oordeel niet in de plaats vermag te stellen van dat van de bevoegde overheid. De verzoekende partijen tonen alleszins niet aan dat een kennelijke wanverhouding bestaat tussen de inhoud van de bestreden bepalingen en het doel dat met die bepalingen wordt nagestreefd.

233. Het drieëndertigste middel is niet gegrond.

H'. Vierendertigste middel

Standpunt van de partijen

234. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 11 van de Grondwet en van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, in het bijzonder van het rechtszekerheidsbeginsel, doordat artikel 50 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“Onverminderd hetgeen bepaald is in artikel 49, behoudens motieven die door de Gewestelijke Raad als gegrond worden beoordeeld, hebben alle dierenartsen, die een diergeneeskundige structuur hebben in het gebied waarbinnen de wachtdienst wordt georganiseerd, het recht deel uit te maken van deze wachtdienst en dit op voet van volstreckte gelijkheid.

Een wachtdienst voor gezelschapsdieren en een wachtdienst voor nutsdieren kan in hetzelfde gebied worden opgericht. Een dierenarts kan slechts aan één wachtdienst deelnemen behoudens afwijking toegestaan door de Gewestelijke Raad van de Orde.”

De verzoekende partijen betogen dat het gelijkheidsbeginsel wordt geschonden, doordat dierenartsen die een geneeskundige structuur hebben in het gebied van de wachtdienst, het recht hebben om individueel deel uit te maken van die wachtdienst. In samenlezing met artikel 49 van de Code der Plichtenleer kunnen deze dierenartsen, naar eigen keuze of naar keuze van de Gewestelijke Raad, ofwel individueel ofwel als éénheid deelnemen aan wachtdiensten.

Dierenartsen die geen diergeneeskundige structuur hebben, hebben deze keuze niet.

Voorts stellen de verzoekende partijen dat de bevoegdheid die aan de Gewestelijke Raad wordt verleend om in bepaalde gevallen af te wijken van artikel 50, eerste en/of tweede lid, van de Code der Plichtenleer ruimte laat voor willekeur en te weinig rechtszekerheid biedt. Er worden immers geen beoordelingscriteria vooropgesteld. Het rechtszekerheidsbeginsel is volgens de verzoekende partijen aldus geschonden.

235. De verwerende partij antwoordt dat de verzoekende partijen niet aannemelijk maken dat artikel 50 van de Code der Plichtenleer een discriminatie tot stand brengt. De beweerde ongelijke behandeling vloeit slechts voort uit de eigen keuze die elke dierenarts maakt om individueel dan wel in een eenheid te werken.

236. De verzoekende partijen repliceren dat de verwerende partij ervan uitgaat dat de dierenarts deel uitmaakt van een diergeneeskundige structuur, al is de keuzevrijheid beperkt, aangezien in bepaalde gevallen de Gewestelijke Raad goedkeuring dient te geven. Het ontgaat de verwerende partij bovendien dat dierenartsen die geen geneeskundige structuur hebben, niet de keuze hebben “individueel dan wel als eenheid deel te nemen aan de wachtdiensten”.

Beoordeling

237. De grondwettelijke regels van de gelijkheid en de niet-discriminatie zoals vervat in de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, vereisen dat allen die zich in eenzelfde toestand bevinden op gelijke wijze worden behandeld. Deze regels sluiten niet uit dat een verschil in behandeling wordt ingesteld tussen verschillende categorieën van personen, voor zover het criterium van onderscheid op een objectieve en redelijke wijze kan worden verantwoord in functie van het doel en de gevolgen van de betrokken bepaling. Het

gelijkheidsbeginsel is geschonden wanneer geen redelijk verband van evenredigheid bestaat tussen de aangewende middelen en het beoogde doel.

Te dezen blijkt niet dat een verschillende behandeling wordt ingesteld ten aanzien van personen die zich in dezelfde situatie bevinden. Dierenartsen die geen deel uitmaken van een diergeneeskundige structuur bevinden zich objectief in een andere situatie dan dierenartsen die wél deel uitmaken van een dergelijke structuur en kunnen evident niet de keuze maken “individueel dan wel als eenheid deel te nemen aan de wachtdiensten”.

238. Voorts dienen niet voorafgaandelijk objectieve beoordelingscriteria te worden vastgelegd om te bepalen wanneer een afwijking kan worden toegestaan. Aan de Gewestelijke Raad komt het toe om hierover discretionair te oordelen op basis van de concrete gegevens van het dossier. Het rechtszekerheidsbeginsel vereist dan niet dat de door de Gewestelijke Raad gehanteerde criteria in de Code der Plichtenleer worden vastgesteld.

239. Het vierendertigste middel is niet gegrond.

I'. Vijfendertigste middel

Standpunt van de partijen

240. De verzoekende partijen voeren in het middel de schending aan van artikel 973, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek, doordat artikel 54 van de Code der Plichtenleer het volgende bepaalt:

“De dierenarts aangesteld als gerechtelijk expert zal zijn/haar onderzoeken pas beginnen na in het bezit te zijn gesteld van een zendingsopdracht, verleend door de bevoegde overheid.

Hij/zij moet de bij de zaak betrokken dierenarts(en) zo snel mogelijk oproepen met een schriftelijke bevestiging. Deze is (zijn) verplicht alle inlichtingen te verstrekken die nuttig kunnen zijn voor het uitvoeren van het onderzoek.

De expert(e) van de verzekeringsmaatschappijen mag de dieren nooit onderzoeken zonder de behandelende dierenarts op de hoogte te hebben gesteld van dag en uur van hun bezoek.

De dierenarts welke als gerechtelijk expert tussenkomt, zal zich niet enkel schikken naar de voorschriften van deze Code, maar ook naar de[ze] inzake deskundig onderzoek (artikelen 962 tot 991) of arbitrage (artikelen 1676 tot 1723) door het Gerechtelijk Wetboek opgelegde normen en verplichtingen.”

De verzoekende partijen betogen dat artikel 973, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de deskundigen hun opdracht vervullen onder toezicht van een rechter. De wet van 15 mei 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek betreffende het deskundigenonderzoek en tot herstel van artikel 509quater van het Strafwetboek herneemt een gelijkaardige bepaling in het nieuwe artikel 973, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek. De bestreden bepalingen schenden dit wetsartikel door verplichtingen op te leggen aan dierenartsen die als gerechtsdeskundige worden aangesteld, dewelke betrekking hebben op het verloop van het deskundig onderzoek. De omstandigheid dat een Orde een wettelijke opdracht heeft, betekent niet dat hun besluiten en maatregelen buiten of boven de wetgeving staan.

241. De verwerende partij antwoordt dat de verzoekende partijen een schending van artikel 973, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek niet aannemelijk maken. Het middel is volgens haar dan ook niet ontvankelijk.

Voorts stelt de verwerende partij vast dat de verplichtingen die door de bestreden bepalingen worden opgelegd, geenszins indruisen tegen hetgeen in artikel 973, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek is vermeld. De betrokken bepalingen kunnen naast elkaar worden toegepast zonder dat ze tot enige strijdigheid of onwerkbaarheid aanleiding geven. Het middel is volgens de verwerende partij dan ook ongegrond.

242. De verzoekende partijen repliceren dat de gerechtsdeskundige overeenkomstig artikel 973 van het Gerechtelijk Wetboek zijn opdracht uitoefent onder het toezicht van de rechter. De voormelde wetsbepaling wordt geschonden,

doordat de bestreden bepaling bijkomende verplichtingen oplegt aan dierenartsen die als gerechtsdeskundige worden aangesteld, dewelke betrekking hebben op het verloop van het deskundig onderzoek. Vermits de opdracht wordt vervuld onder het toezicht van de rechter, zijn tegenstrijdige instructies niet uitgesloten. De installatievergadering wordt in de raadkamer gehouden en de griffier maakt de nodige praktische afspraken. Het is de gerechtsdeskundige verboden om ééNZijdig contact op te nemen met de partijen en dus ook met hun technisch raadsman.

Beoordeling

243. De Orde der Dierenartsen is conform artikel 5 van de wet van 19 december 1950 bevoegd om te zorgen voor de naleving van de veeartsenijkundige plichtenleer, de eer, de eerlijkheid en de waardigheid van en de geheimhouding door de leden der Orde in de uitoefening of naar aanleiding van de uitoefening van het beroep, en zelfs buiten hun beroepsbedrijvigheid in geval van zware fouten, die een weerslag zouden hebben op de eer van het beroep. De Orde kan daartoe deontologische verplichtingen opleggen aan haar leden, zoals blijkt uit artikel 11, zesde lid, 1°, van de voormelde wet. Zij is daarbij gebonden door het beginsel van de hiërarchie der normen en kan dan ook bij het uitwerken van de deontologische regels niet afwijken van de hogere normen. Dit houdt weliswaar in dat zij bij het uitwerken van de veeartsenijkundige plichtenleer niet in strijd mag handelen met onder meer de regels vastgelegd in het Gerechtelijk Wetboek, maar betekent niet dat wanneer zij regels uitvaardigt die bijkomende verplichtingen van deontologische aard opleggen, zij noodzakelijk de hiërarchie van de normen schendt. Dit laatste zou slechts het geval zijn indien deze deontologische verplichtingen onbestaanbaar zouden zijn met de wettelijke regels.

Te dezen tonen de verzoekende partijen slechts aan dat de bestreden bepaling bijkomende verplichtingen oplegt. Zij tonen geenszins aan dat deze verplichtingen strijdig zijn met artikel 973, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek (huidig artikel 973, § 1, van het Gerechtelijk Wetboek). Derhalve moet worden besloten dat de verwerende partij binnen de haar door de wet toegekende

bevoegdheid is gebleven, temeer nu de bestreden bepaling voorschrijft dat de dierenarts zich dient te schikken naar de inzake deskundig onderzoek (artikelen 962 tot 991) of arbitrage (artikelen 1676 tot 1723) door het Gerechtelijk Wetboek opgelegde normen en verplichtingen.

244. Het vijfendertigste middel is niet gegrond.

J'. Zesendertigste middel

Standpunt van de verzoekende partijen

245. De verzoekende partijen voeren in hun laatste memorie een “bijkomend middel” aan, afgeleid uit de schending van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt.

Zij wijzen erop dat deze richtlijn sedert 28 december 2009 directe werking heeft verkregen en dat dit gegeven pas sinds die datum bekend is.

Zij betogen dat de artikelen 14 en 15 van de voormelde richtlijn worden geschonden, doordat de Code der Plichtenleer voorschrijft dat het de dierenarts verboden is meer dan één diergeneeskundige structuur te openen of open te houden (artikel 12, zesde lid), dat de dierenarts slechts deel kan uitmaken van één enkele associatie (artikel 42), dat in elke geschreven overeenkomst tussen dierenartsen de uitbatingsetel nauwkeurig moet worden opgegeven (artikel 43), dat de aandelen van de vennootschappen op naam dienen te zijn, dat zij slechts kunnen toebehoren of overgedragen worden aan dierenartsen die ingeschreven zijn op de lijst van de Orde, behoudens afwijkingen toegestaan door de Gewestelijke Raad, dat de bestemming van de aandelen in geval van overlijden, uitsluiting of vertrek moet gespecificeerd worden en dat de bestuursfuncties door dierenartsen moeten worden waargenomen (artikel 45).

Beoordeling

246. Overeenkomstig artikel 249, derde lid, van het EG-verdrag is een richtlijn verbindend ten aanzien van het te bereiken resultaat voor elke lidstaat waarvoor zij bestemd is, doch wordt aan de nationale instanties de bevoegdheid gelaten de vorm en de middelen te kiezen om het doel te bereiken. Dit neemt niet weg dat de verwerende partij van meet af aan gebonden is door de richtlijn waarvan ze de uitvoering dient te verzekeren.

De richtlijn waarvan de verzoekende partijen de schending aanvoeren, dateert van 12 december 2006. Ze is bekendgemaakt in het Publicatieblad van de Europese Unie van 27 december 2006 en is de volgende dag in werking getreden. De verzoekende partijen hadden dan ook reeds in hun verzoekschrift kunnen aanvoeren dat de Code der Plichtenleer de artikelen 14 en 15 van deze richtlijn schendt. De omstandigheid dat deze richtlijn inmiddels directe werking zou hebben verkregen, verandert niets daaraan.

In hun verzoekschrift hebben de verzoekers weliswaar in hun negende en negenentwintigste middel de schending van de artikelen 14 en 15 van Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt aangevoerd, maar niet nader uiteengezet, zodat bij de beoordeling van de desbetreffende middelen telkens werd besloten tot de onontvankelijkheid ervan in zoverre ze op de schending van de genoemde richtlijn waren gebaseerd.

De verzoekende partijen kunnen niet op een ontvankelijke wijze voor het eerst de schending van de genoemde richtlijn nader uiteenzetten in hun laatste memorie, terwijl zij dat even goed in hun inleidend verzoekschrift hadden kunnen doen.

247. Het “bijkomend middel” is dan ook niet ontvankelijk.

BESLISSING

1. De Raad van State vernietigt artikel 8, 6°, van de Code der Plichtenleer, aangenomen door de Hoge Raad van de Orde der Dierenartsen op 5 mei 2007.

De Raad van State verwerpt het beroep voor het overige.

2. Dit arrest dient bij uittreksel te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.

3. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 350 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van 21 februari 2011, door de Raad van State, IXe kamer, samengesteld uit:

André Vandendriessche,	kamervoorzitter,
Daniël Moons,	staatsraad,
Bert Thys,	staatsraad,
bijgestaan door	
Vera Wauters,	griffier.

De griffier

De voorzitter

Vera Wauters

André Vandendriessche